

Masteroppgave i yrkespedagogikk

**Hvordan kan undervisningen på Design og håndverk
Vg1 organiseres slik at skolene mener at den er i
tråd med Kunnskapsløftet?**

av

Jeanette Skaarer Rajczi

**Høgskolen i Akershus, avd. for yrkespedagogikk, masterstudiet,
Kull 2005.**

Sammendrag

Problemstilling

Problemstillingen lyder:

Hvordan kan undervisningen på Design og håndverk Vg1 organiseres, slik at skolene mener at den er i tråd med Kunnskapsløftet?

Hensikt

Hensikten med studien var å finne ut hvordan forskjellige skoler som har Design og håndverk Vg1 tolket den nye læreplanen og hvordan de organiserte undervisningen i produksjonsfagene etter at den nye reformen Kunnskapsløftet trådte i kraft. Dette til tross for stram økonomi, strengere krav til kunnskap, ferdigheter og holdninger hos lærerne.

Det var også interessant å få vite hvordan lærerne vurderte og satte karakterer på elevenes arbeider.

Et av mine fremtidige mål er å få til et samarbeide mellom lærere som underviser i Design- og håndverksfag på det sentrale Østlandet. Derfor valgte jeg å dra ut i felten og intervju lærerne som underviser ved det her studiet.

Dette forskningsarbeidet som jeg nå har holdt på med i to og et halvt år, håper jeg kan resultere i bedre kommunikasjon, bedre samarbeide og flere bransjetreff for oss lærerne, som har bidratt til mitt forskningsarbeide.

Teoretiske referanserammer

I dette studiet er det brukt teori om Sentrale styringsdokumenter, offisielle dokumenter og pedagogikk. Det har blitt benyttet mye forskjellig litteratur, for å hente inn teori som har berører prosjektet.

Med i oppgaven har jeg bilde av den didaktiske relasjons modell, da denne modellen ble brukt av alle informantene. Den er strukturert og har kjente rammer å jobbe ut fra.

Jeg velger en kvalitativ forskningstilnærming, som bygger på egne erfaringer og felles frustrasjon i lærermiljøet, gjennom innføringen av Kunnskapsløftet.

Metode.

Studien er basert på kvalitative forskningsintervjuer av fire lærere som arbeider på Design og håndverk Vg1 ved fire forskjellige skoler på det sentrale Østlandet. I tillegg til undervisningen jobber også flere av lærerne med å få elever ut i bedrift i faget Prosjekt til fordypning.

Intervjuene med lærerne ble utført med én og én på et avtalt sted utenfor skolen.

I bearbeidingen av data ville jeg som forsker analysere innholdet av det skriftlige materialet og knytte dette opp mot min oppfattelse av virkeligheten. Informantenes tolkninger/svar kunne sammenlignes for å se hvor sammenfallende tolkningene/svarene var. Hver informant fikk tilsendt ferdig bearbeidet dokumentasjon på e-post der de godkjente intervjuet eller ville trekke fra, eller tilføye noe.

Undersøkelsen er utført i henhold til etablerte forskningsetiske retningslinjer.

Funn.

Forskningsfunnene ligger i det datamaterialet jeg har samlet inn. Derfor har det vært nødvendig for meg å jobbe nøyaktig og grundig for ikke å overse viktige detaljer som ble gitt av informantene.

Det var full enighet fra alle de fire informantene om at Kunnskapsløftet var for åpent og uten klare retningslinjer å følge. Dette gjorde at læreplanen ble åpen for fri tolkning og at den resulterte i at organiseringen av undervisningen ved de forskjellige skolene ble så ulik som det den er i dag.

Resultatet av den nye reformen ble frustrerte og oppgitte lærere som forsøker i beste tro, å yrkesrette undervisningen for elevene og tilfredsstillende de pålagte krav på tross av de økonomiske rammene.

Alle informantene ga uttrykk for at de trivdes i sitt arbeid, men mye mer pålagt papirarbeid og mindre tid til planleggings- og etterarbeid for undervisningen tar på.

Ut fra de rammefaktorer informantene har, hadde de organisert undervisningen på tross av manglende eller lite utstyr.

Behovet for mer samarbeid og teamdeling på tvers av skolene ved Design og håndverk Vg1 er stort, og bør, slik jeg ser det, snarlig diskuteres. De fire informantene organiserer undervisningen etter sin frie tolkning av læreplanen, Kunnskapsløftet.

Oppsummering.

Informantene som deltok i intervjuet kommer alle fra Design og håndverk Vg1, ved en skole på det sentrale Østlandet.

Lærerne føler frustrasjon over den nye reformen, som de mener er for lite retningsstyrt og for åpen for tolkning. Rammefaktorene gjør det vanskeligere for den undervisningsansvarlige å gjennomføre undervisningen på en tilfredsstillende faglig måte.

Behovet for mer samarbeid mellom skolene og de undervisningsansvarlige er ønsket og burde være gjennomførbart.

Abstract

Summary

The problem as presented is: How can the teaching process be organized in Design og håndverk (design and handicraft) in such a way that the schools may presume that the process is in line with the intentions of Kunnskapsløftet, the new school reform of 2006.

Study objectives

The purpose of this study is to see how different schools that teaches in the subjects under Design og håndverk as one of their subjects, has interpreted the curriculum and how they organize the teaching of the handicraft studies relating to the new reform, Kunnskapsløftet, and how they did this in spite of bad economics, stronger demands related to knowledge, skills and the attitude of the teachers.

How the teachers evaluated and graded the pupils work.

One of my future goals is to initiate cooperation between teachers who teach design- and craft subjects in schools based in the central part of Østlandet (Oslo and surrounding areas). As method I chose to do field interviews with other teachers that teach the subject.

I have conducted this research over a period of two and a half year, and I hope my work will result in better communication and more gatherings with others of the same vocation, both from Østlandet and other parts of Norway, and benefit other teachers and especially those who have participated in the work with this study.

Theoretical framework

The theories used in this study has been drawn from a wide range of literature from government papers and decrees and educational theory (see list),. Included is also a picture of the didactic relations model, as this was used by all participants. The model is structured and has a well known framework that is easy to relate to.

I have chosen a qualitative approach of research, which is founded upon my own experiences and the experiences and common frustrations of colleagues when it comes to the introduction of Kunnskapsløftet.

Method

This study is based on the qualitative method, with interviews of four teachers who teach handicraft studies and work in the central part of Østlandet. Besides teaching, one part of their job is to find companies that are willing to take pupils into practice for a defined period as a part of the study Prosjekt til fordypning (project for deeper understanding through practice). Both parts had agreed upon a neutral ground, a place outside of our schools, where the interviews could take place in a one-to-one setting. It was my goal as a researcher to analyse the data that was obtained through the interviews and conversations with my informants, to check if their understanding of reality was the same as how I experienced it myself. The informants then got the documentation to add or remove, and to give their comments.

Findings

The evaluation of the findings from the collected material is done with great care so that no detail of information given by any informant should be missed.

The informants were in concord when it came to the curriculum. They all agreed that it was too open to interpretation and without clear guidelines. This resulted in great differences in the organisation of the teaching in the different schools.

Frustrated and discouraged teachers were the results of the new reform. Teachers that at all times have tried to do their best so the pupils could have the tuition they has a lawful right to, regardless of the economic situation at any given school.

All informants appreciated their work but found now that the extra paperwork the new reform created, gave less time for planning and evaluation of the teaching.

Every teacher did their best to follow the intensions in the curriculum despite the fact that many of the schools were badly equipped when it came to materials, tools and machines.

The need for more cooperation and team sharing for schools teaching the handicrafts subjects are great and should, in my opinion, be looked upon and thoroughly debated as soon as possible. All the four informants organises the teaching from their own free interpretation of the curriculums of Kunnskapsløftet.

Summary

The informants that participated in the interviews all work in schools situated in the central parts of Østlandet (Oslo and surrounding areas), that teach in Design og håndverk Vg1 (foundation course in upper secondary education age 16 – 19, – design and handicraft).

The teachers find the situation caused by the new reform very frustrating as they all think that the guidelines are too vague and open for local interpretation. The contextual factors make it harder for each teacher to carry out the teaching in a responsible and professional way.

The need for more cooperation between the schools and those responsible for the teaching is great and should be feasible.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	5
1.0 Kapittel 1	11
1.1 Innledning.....	11
1.2 Presentasjon av tema	11
1.3. Utdypning av tema og egen undersøkelse.....	13
1.3.1 Lærernes fagområder.....	13
1.3.2 Teamarbeid.....	14
1.3.3 Hvordan organiseres undervisningen	14
1.3.4 Tilrettelagt undervisning	14
1.3.5 Vurderinger	15
1.3.6 Karaktersetting	15
1.3.7 Intervju med lærerne	16
1.3.8 Mål for oppgaven	16
1.4 Oppgavens problemstilling	16
1.5 Utdypning av problemstillingen.....	17
1.6 Oppgavens oppbygging.....	17
1.6.1 Presentasjon av de ulike kapitlene	17
2.0 Sentrale styringsdokumenter	19
2.1 Innledning.....	19
2.2 Opplæringsloven	19
2.2.1 Loven om grunnskolen og den videregående opplæringen.....	19
2.2.2 Rett til videregående opplæring	20
2.2.3 Opplæringsordningen for den videregående skole.....	21
2.2.4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen.....	21
2.2.5 Underveisvurdering og sluttvurdering	21
2.3 Nye paragrafer i Opplæringsloven	22
2.3.1 Formålet med vurdering	23
2.4 Nye betegnelser på nivå og grupper av fag i videregående.....	23
2.5 Forskrift av 12-08-05 fra Kunnskapsdepartementet.....	23
2.6 Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for den enkelte elev	24
2.7 Den generelle delen av læreplanen.....	24
2.7.1 Det skapende menneske	28
2.8 Kunnskapsløftet.....	30
2.8.1 Innføring av Kunnskapsløftet.....	30
2.8.2 Den nye reformen.....	30
2.8.3 De tre viktigste endringene i norsk skole som følge av Kunnskapsløftet	32
2.8.4 Grunnleggende ferdigheter.....	32
2.9 Læreplaner.....	32
2.9.1 Generell del	33
2.9.2 Prinsipper for opplæringen.....	33
2.9.3 Læringsplakaten	33
2.9.4 Læreplaner for fag	33
2.10 Læreplanen på Design og håndverk	34

2.10.1 Læreplanen før og nå.....	34
2.10.2 Påbygging til generell studiekompetanse	35
2.10.3 Programfag til valg.....	35
2.11 Produksjon og Prosjekt til fordypning	36
2.11.1 Beskrivelse av Programfagene	36
2.11.2 Kvalitet og dokumentasjon.....	37
2.12 Prosjekt til fordypning.....	38
2.12.1 Prosjekt til fordypning i yrkesopplæring.....	39
2.13 Oppsummering	39
3.0 Yrkespedagogikk / Yrkesdidaktikk	40
3.1 Innledning.....	40
3.2 Den didaktiske relasjonsmodellen.....	41
3.3 De seks kategorier	42
3.3.1 Læreforutsetninger	42
3.3.2 Rammefaktor	43
3.3.3 Læringsmål.....	44
3.3.4 Innhold	45
3.3.5 Læreprosessen	45
3.3.6 Vurderinger	46
3.4 Deduktiv og induktiv undervisning.....	46
3.4.1 Forskjeller på deduktiv og induktiv undervisning.....	46
3.5 Konfluent pedagogikk	47
3.6 Utplassering av Vg1-elever i bedrift	48
3.7 Den pedagogiske og faglige kompetansen hos læreren	49
3.7.1 Samarbeid mellom lærerne.....	49
3.8 Oppsummering	49
4.0 Metode.....	51
4.1 Innledning.....	51
4.2 Utgangspunkt og arena for oppgaven.....	51
4.3 Hva er metode	52
4.4 Det kvalitative forskningsintervjuet	53
4.4.1 Gyldighet	53
4.4.2 Pålitelighet.....	54
4.4.3 Etske betraktninger.....	54
4.5 Valg av informanter og gjennomføring av intervjuet.....	56
4.6 Gjennomføring av intervjuene	57
4.7 Begrunnelse for spørsmål i egen undersøkelse	59
4.8 Oppsummering	62
5.0 Gjennomføring av egen undersøkelse og presentasjon av funn.....	63
5.1 Innledning.....	63
5.2 Kort oppsummering og presentasjon av enkelt funn.....	63
5.3 Oppsummering av funn	89
6.0 Drøfting	92
6.1 Innledning.....	92
6.2 Drøfting av funn og teori.....	92
6.2.1 Kunnskapsløftet.....	95
6.2.2 Den nye reformen.....	96
6.2.3 Elevundersøkelser	97
6.2.4 Fordeler og bakdeler ved den nye reformen.....	98
6.2.5 Lærerens bakgrunn/utdannelse, og påvirkning på undervisningsorganiseringen ...	99

6.2.6 Programfag	100
6.2.7 Prosjekt til fordypning.....	102
6.2.8 Verktøy og maskiner	103
6.2.9 Den didaktiske relasjonsmodellen.....	104
6.2.10 Elevenes kjennskap til håndverksyrkene.....	105
6.2.11 Vurderinger og karakterer	105
6.3 Oppsummering	107
7.0 Konklusjon	108
7.1 Innledning.....	108
7.2 Konklusjon på bakgrunn av funn	108
7.2.1 Er målet nådd?.....	109
7.2.2 Lærernes fagkompetanse i håndverksfagene.....	109
7.3 Styrking av undervisningen.....	110
7.3.1 Induktiv eller deduktiv læring	112
7.4 Vurderingsarbeide og karaktersetting	112
7.5 Veien videre	113
Litteraturliste	115
Vedlegg	118

1.0 Kapittel 1

1.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for bakgrunnen for valg av oppgave, samt presentere oppgavens mål og problemstilling og oppgavens oppbygning.

Jeg startet opp masteroppgaven med ett års erfaring som lærer på grunnkurs formgivningsfag og ett års erfaring som lærer på design- og håndverksfag.

Fra yrkesfaglærerutdanningen på Høgskolen i Akershus(Hiak) har jeg bred erfaring med håndverksyrker, der mitt fordypningsprosjekt var fra mitt eget fagområde i frisørfaget.

Denne oppgaven baserer seg på egne erfaringer som jeg har gjort i tidligere prosjektarbeider på masterstudiet og tilbakemeldinger fra elever og lærere på prosjektene. Jeg har også valgt å vektlegge tilbakemeldinger fra utenforstående undervisningspersonale med tilknytning til ulike skoler i Østlandsområde. Dette for at vi senere kan utveksle erfaringer av både positiv og negativ art.

1.2 Presentasjon av tema

Med bakgrunn i egne erfaringer og informasjon fra elever og lærere ved egen skole samt undervisningspersonale ved andre skoler hadde jeg en oppfatning av at Kunnskapsløftet var tolket på svært ulike måter.

Ved samtaler på kurs og konferanser med lærere i samme undervisningsstilling, ble jeg oppmerksom på missnøye med den nye reformen og usikkerhet for gjennomføring av reformen hos kollegaer rundt i Norges land. Lærerne var usikre på hvordan man skulle tolke den nye reformen, og ikke minst gjennomføre den. Enkelte skoler valgte å "videreføre" den gamle reformen med noe mer vinkling på håndverksyrkene, mens andre skoler valgte å begynne helt fra bunnen av, og prøve ut en ny modell, for eventuelt å gjøre forandringer etter gjennomføringen av det første skoleåret med den nye reformen.

Ved konferanser og møter, der forskjellige skoler var inviterte, møtte jeg kollegaer som la frem sitt syn på hvordan skolen hadde tolket den nye læreplanen, og hvordan den var satt ut i praksis i design- og håndverksfag.

Det var store forskjeller på økonomien i skolene, noe som reduserte valg av verksteder og materialer til bruk i de ulike håndverksyrkene. Enkelte hadde kun basismaterialer og ett enkelt rom til undervisning, mens andre hadde verksteder for de yrkene de representerte i hovedvekt ved sin skole, samt godt utvalg av materialer.

Det var også veldig interessant å se hvilken bakgrunn de forskjellige lærere hadde, med tanke på den nye læreplanen som skulle være yrkesrettet for den enkelte elev.

Slik jeg oppfattet det, var mange av lærerne med kunstbakgrunn svært negative til ny reform og mange ønsket og ”å videreføre” den gamle reformen med noen små forandringer som rettet faget mot yrket.

Lærerne med bakgrunn fra håndverksyrker hadde et mer positivt syn på reformen, der elevene kunne få kjennskapen til det eller de yrkene som var av interesse for dem, samt å få jobbe med dette yrket i praksis. Mange av lærerne hadde fagbrev fra ulike håndverksyrker og hadde god kjennskap til tegning, form og farge gjennom flere år praksis i et håndverksyrke.

Spesielt kan nevnes lærere med bakgrunn fra yrkesfaglærerutdanningen som hadde arbeidet med fellestrekk og særpreg i håndverksyrker gjennom tre år på høgskolen, og som så frem til å praktisere dette ute i skolen.

Med min for forståelse av innføringen av nye læreplaner, undervisningsorganisering og gjennomføringen av den nye reformen på Design og håndverk, oppfattet jeg dette som svært sprikende tolkninger fra skole til skole, og fra lærer til lærer. Derfor ønsker jeg å se nærmere på undervisningsorganiseringen ved flere skoler.

Jeg ønsker med denne oppgaven å gjøre et intervju med lærere som har vært med siden Kunnskapsløftet ble innført. For å begrense oppgaven min har jeg valgt å gå ut i felten å gjøre intervju med en lærer fra hver skole, totalt fire skoler i østlandsområde. Der ønsker jeg å se på hvordan de har organisert undervisningen i design- og håndverksfag etter den nye reformen. På Design og håndverk har arbeidsmåten i hovedsak vært basert på mye ulike tilegninger av nytt lærestoff gjennom induktiv læring, samt lærergjennomgang, med påfølgende kontroll av måloppnåelse gjennom oppgaveløsning og gjennomgang av disse. Ved å gi faget mer praktisk innhold har man via andre som for eksempel næringslivet fått elevene til å tenke mer praktisk i skolehverdagen. Noe som viser seg å gi elevene mer motivasjon for arbeidet og som gjør at elevene blir mer aktive. Opplevelse og innlevelse som man får gjennom praktiske oppgaver skal være utgangspunktet for god læring.

Med de nye læreplanene (vedlegg 1) som ble tatt i bruk høsten 2006, ble det store forandringer ved grunnkurs formgivningsfag. Ikke bare skiftet det navn til Design og håndverk, men man fikk også et mye bredere spekter av yrker å arbeide med. I denne

oppgaven ønsker jeg å presentere hvordan fire skoler på det sentrale Østlandet organiserer undervisningen for elevene ved design- og håndverksfag slik at den er i tråd med Kunnskapsløftet.

Jeg finner det derfor innledningsvis riktig å gi en liten presentasjon av noen av hovedpunktene i intervjuet og av de spørsmålene jeg stilte informantene.

1.3. Utdypning av tema og egen undersøkelse

Ideen om dette prosjektet tok form da jeg som masterstudent hadde jobbet med Kunnskapsløftet, i de tidligere eksamensoppgavene mine ved masterstudiet. I prosjektoppgave tre, tok jeg for meg en spørreundersøkelse rettet mot elevene ved Design og håndverk ved skolen jeg selv underviser på, i fagene Programfag og Prosjekt til fordypning. Der så jeg på hva elevene syntes om undervisningsorganiseringen i disse fagene på design- og håndverksfag ved skolen.

Denne undersøkelsen kom godt ut for vår skole, der elevene var begeistret for undervisningsorganiseringen og trivselen ved skolen var god. Det er derfor interessant å se på hvordan elevene trives med organiseringen på Design og håndverk ved den enkelte skole, dersom det er gjort noen undersøkelser på dette.

I lærermiljøet på det sentrale Østlandet har man delte meninger om hvordan Kunnskapsløftet er tolket og hvordan undervisningen blir gjennomført ved design- og håndverksfag. Jeg stiller meg derfor åpen til å se nye muligheter til forbedring i undervisningsorganiseringen for både meg selv og alle mine kollegaer på det sentrale Østlandet, der vi kan trekke med oss både positive og negative erfaringer som er gjort ved design- og håndverksfag.

1.3.1 Lærernes fagområder

Informantene jeg har intervjuet vil klargjøre for hvilke fagområder de underviser i. De fleste lærerne underviser både i Programfag og Prosjekt til fordypning, men det kommer mye an på hvilke stillingsprosenter de enkelte lærerne har. Stillingsprosenten kan ha noe å si for organiseringen av undervisningen, dersom lærerne har delt undervisning med en annen kollega, eventuelt også med en som har en annen yrkesbakgrunn. Derfor er et velfungerende team og samarbeid kollegaer imellom svært viktig for en godt planlagt undervisning.

1.3.2 Teamarbeid

Et godt fungerende team betyr mye på en arbeidsplass. Kunsten er å utnytte mangfoldet i gruppen slik at man kan oppnå en god funksjonalitet. En får lettere dekket opp behovene ved å spille på og bruke hver enkelt lærers kunnskaper. Spesielle egenskaper i et velfungerende team vil belønnes høyt og personlighetstrekk hos den enkelte kan komme til stor nytte. Dette vil kunne bidra til mer motivasjon og bedre skaperevne hos både lærere og elever. Hvordan lærerne på de utvalgte skolene samarbeider, kan ha stor betydning for elevenes undervisning og dette ønsker jeg å vite mer om.

1.3.3 Hvordan organiseres undervisningen

Opplæringsloven er det overordnede styrende pedagogiske verktøy for opplæringen i den norske skole. I skoleverket har man et rammeverk som skal legges til grunn for organiseringen, planleggingen og gjennomføringen av opplæringen. Disse paragrafene og retningslinjene i loven må følges av enhver skoleeier i Norge. Høsten 2006 innføres Kunnskapsløftet i alle Vg1- fag. Dette innebærer nye læreplaner på Vg1, samt store forandringer fra grunnkurs formgivningsfag, som det het før Design og håndverk ble innført. Skolen står ansvarlig for at hver elev får best mulig opplæring ut ifra sine forutsetninger og at de oppnår de målene som er bestemt i læreplanen for de enkelte fag. Enkelte skoler har arbeidet frem en lokal læreplan for hvordan de tolker og ønsker å formidle læreplanens innhold og måloppnåelse til elevene, men også på hvilken måte elevene skal oppnå disse målene. Ikke alle har valgt å lage en lokal læreplan, men følger læreplanen med dens vidde og bredde, som gjør at den er ganske åpen for tolkninger av ulik art. Senere i oppgaven skal vi se på hvordan de ulike skolene har valgt å gjennomføre organiseringen av undervisningen på Design og håndverk ved sin skole.

1.3.4 Tilrettelagt undervisning

Det ønskes å stille informantene spørsmål angående elever som ikke ønsker å fordype seg i et eller flere håndverksyrker. Hvilket undervisningsopplegg følges eventuelt da? Kan elever som har begynt på design- og håndverksfag fordi de allerede har bestemt seg for et spesielt håndverksyrke, arbeide med kun dette håndverket gjennom hele skoleåret i Programfag og eventuelt i Prosjekt til fordypning? Dette er et tema som det vises stor interesse for innen forskjellige lærermiljøer og hvis det er slik, kan det gi mange elever nye

muligheter. Elevenes ønsker og behov bør tilrettelegges på en slik måte at elevenes motivasjon og holdninger ikke svekkes.

1.3.5 Vurderinger

Evaluering har den samme betydningen som vurdering, men vurderinger blir mest brukt i videregående skole i dag. Når man vurderer (Opplæringsloven, l§3-4) elevenes oppgaver må læreren i forkant ha bestemt seg for hva som skal vurderes, hvordan det skal vurderes og hvorfor det skal vurderes. Ved verkstedene i Programfag ønskes det kanskje at man blir vurdert etter planleggingen av arbeidet, arbeidsmåtene, prosessen, gjennomføringen og ferdig resultat- altså produktet elevene har laget over en viss periode.

Svært interessant hvordan elever blir vurdert ved de ulike skolene, dette skal vi se nærmere på senere i oppgaven.

1.3.6 Karaktersetting

Ved skolene blir karakterer gitt i forskjellige skalaer og vurdert forskjellig. Det skal brukes tallkarakterer på en skala fra 1-6. Bestått svarer til karakterene 2-6(opplæringsloven,f§4-8). .For å oppnå høyeste karakter har man ulike syn på hva eleven skal oppnå av målsettingen. Dette kan by på problemer da faglærere i forskjellige yrkesfag kan ha en tendens til å vurdere elevens ferdigheter på et høyere nivå enn der eleven egentlig befinner seg i sin progresjon. Det å kunne sammenligne karakteroppnåelse ved de utvalgte skolene, og se på hvilke karakterer hver enkelte skole setter, kan være svært interessant for både skolene som informantene arbeider ved og for de resterende skolene som har Design og håndverk som et studietilbud til sine elever. Selv ved samme skole kan det være vanskelig for faglærere med ulik yrkesbakgrunn å vurdere elevene på lik linje. Hvor står eleven faglig i det håndverksyrket det skal settes karakter? Det å gi elevene for høye karakterer gir elevene et inntrykk av at de befinner seg på et høyere nivå enn hva de egentlig er. Det samme utfallet vil være om elevens karakterer blir vurdert på et strengere nivå. Hvilke krav til måloppnåelse har den enkelte skole i Programfag og i faget Prosjekt til fordypning?

1.3.7 Intervju med lærerne

Denne gangen ønsker jeg å se på hvordan lærerne ved fire forskjellige videregående skoler har analysert Kunnskapsløftet og hvordan undervisningsorganiseringen fungerer i praksis. Intensjonen var å avklare om de ulike måter å organisere Design og håndverk på etter Kunnskapsløftet holdt mål i henhold til læreplanen.

Lærerne som underviser ved Design og håndverk kan ha svært ulik bakgrunn. Dette kan være noe varierende fra skole til skole, men selv ved én og samme skole viser det seg at lærernes yrkesbakgrunn er ulik. Dette er svært interessant da de alle skal formidle kunnskap fra den samme læreplan. Derfor var det nødvendig å stille informantene spørsmål om deres yrkesbakgrunn og på hvilke måter dette trekkes inn i den daglige undervisningen. Her ønsker jeg å se hvordan organiseringen praktiseres ved induktiv eller deduktiv læring. Ønsker også å se om undervisningen preges av lærerens bakgrunn i de forskjellige fagene innen tegning, form og fargelære.

1.3.8 Mål for oppgaven

Et av oppgavens mål er å se på svarene ved undersøkelsen, og på lengre sikt styrke fagutviklingen ved design- og håndverksfag i den videregående skole. Et annet mål er å forbedre kommunikasjon og samarbeide mellom lærerne som underviser ved de utvalgte skolene i intervjuet, men også med lærere som underviser ved skoler som ikke er med, men kanskje leser denne oppgaven og finner den interessant og ønsker kontakt eller fellesmøter med andre lærere.

1.4 Oppgavens problemstilling

Min problemstilling er derfor:

Hvordan kan undervisningen på Design og håndverk Vg1 organiseres slik at skolene mener at den er i tråd med Kunnskapsløftet?

1.5 Utdypning av problemstillingen

I denne oppgaven ser jeg på styringsdokumenter og foretar kvalitative intervjuer hos fire lærere som underviser ved design- og håndverksfag Vg1, ved forskjellige videregående skoler på Det sentrale Østlandet. Undersøkelsen vil være anonym og skolene vil bli titulert ved bokstaver, skole A, skole B, skole C og skole D. Dette for å få et så reelt resultat som mulig. Til slutt i oppgaven kommer drøftingsdelen.

Intervjuene vil vise på hvilken måte informantene og deres team har tolket og organisert undervisningen ved Design og håndverk Vg1, ved fire forskjellige skoler.

Mitt håp er at denne oppgaven kan gi inspirasjon og kunnskap til kollegaer, slik at de kan utveksle erfaringer og få nye impulser som de senere kan ta i bruk i undervisningen.

Erfaringsdeling er viktig, og besøk på andre skoler, utstillinger og seminarer vil kunne gi et bedre samarbeid mellom lærere som underviser på Design og håndverk Vg1.

Når jeg videre i min problemstilling skriver følgende: "slik at skolene mener at den er i tråd med Kunnskapsløftet", mener jeg at dette er opp til informanten og meg og tolke dette spørsmålet. Dette er en bred uttalelse og jeg velger å forme den slik på grunn av at Kunnskapsløftet er så bredt i seg selv. Jeg ønsker at informantene selv skal få gi åpne svar. Slik jeg ser det er problemstillingen åpen for betydelig tolkning.

1.6 Oppgavens oppbygging

Oppgaven består av syv kapitler som viser hvordan fire forskjellige skoler har organisert undervisningen på Design og håndverk, slik at den er i tråd med Kunnskapsløftet. Hvert kapittel vil ha sin egen tittel og en kort introduksjon av innholdet i kapitlet. I teksten bruker jeg noen ganger fet skrift eller skrift i kursiv, for å utheve deler av innholdet. Jeg bruker også overskrifter på noen avsnitt, for å forberede leseren på hva som følger.

1.6.1 Presentasjon av de ulike kapitlene

I dette første kapitlet ønsker jeg å informere noe om min yrkesbakgrunn og hvorfor jeg ønsker å belyse den nye reformen, Kunnskapsløftet. Jeg vil redegjøre for bakgrunnen til valg av oppgave, samt presentere oppgavens mål og problemstilling og oppgavens oppbygning. Hensikten er å gi leseren en forståelse av hvordan oppgavens problemstilling skal besvares.

I kapitlet om styringsdokumenter ønsker jeg å utdype min forståelse av lovverket, vise til overordnede styringsverktøy og til læreplanen for all opplæring i den videregående skole, og videre gi en beskrivelse av Programfag og Prosjekt til fordypning. Jeg ønsker også å få frem, forskjellene mellom GK og Vg1, det vil si den gamle reformen, reform94 og den nye reformen, Kunnskapsløftet.

Som en forsmak til yrkesdidaktikken har jeg i det tredje kapitlet skrevet om tradisjon i håndverksyrkene. Dette er en liten historikk om håndverksyrkenes lange tradisjoner, Jeg har videre beskrevet samarbeid, teambygging og den didaktiske relasjonstenkingen. I dette kapitlet har jeg også skrevet noe om konfluent pedagogikk noe som kan være en liten tankevekker og til bruk i studiet. Jeg nevner noen definisjoner på disse temaene, og noe vil jeg bruk i videre arbeid.

I kapittel fire, Metode, gjør jeg rede for anvendt forskningsmetode og hvilke vitenskapssyn som danner rammen for forståelse og hvilke etiske betraktninger som kan være relevante i denne sammenhengen. Jeg utdyper forhold ved det kvalitative forskningsintervju og hva som kan skje under intervjuet. Jeg vurderer hvorvidt funn fra forskning der det kvalitative intervjuet er benyttet kan beregnes som gyldig og pålitelig.

I kapittel fem gjennomføres selve intervjuet. Det er intervjuene som danner grunnlaget for denne forskningen. I presentasjonen av funn er de ulike faktorene fremstilt fortløpende og ikke etter hvor stor betydning de hadde for informantene.

I det sjette kapitlet drøftes funn opp mot de teoretiske rammene. Alle spørsmålene til informantene er satt opp mot teorien og stilt i et kritisk lys. Har tatt for meg spørsmålene som ble stilt til informanten i små kapitler, men det kan også være flere spørsmål flettet inn i samme Kapittel. Dette fordi de har nær tilhørighet til hverandre og er vanskelige å skille. Konklusjonen og veien videre er mitt siste og avsluttende kapittel. Eventuelle konklusjoner vil ses i forhold til tendenser i, eller avsløringer fra datamaterialet. Dette vil danne konkretiseringer for hvilke forbedringer som må gjøres.

Konklusjon gis på bakgrunn av funn og i lys av problemstillingen. Deretter tar jeg for meg forslag til tiltak og forbedringer. Veien videre er deretter tema, hvor jeg i fremtiden ønsker et bedre samarbeid med kollegaer ved andre skoler, slik at vi kan gi hverandre innputt og diskutere aktuelle temaer på tvers av skoler som har design- og håndverksfag Vg1.

2.0 Sentrale styringsdokumenter

2.1 Innledning

Dette kapitlet er en utdypning av min forståelse av lovverket og de sentrale styringsdokumentene man må forholde seg til når man underviser i den videregående skole. Jeg ønsker å vise de retningslinjene man har i skolesystemet i dag, og vinkler dette mot design- og håndverksfag Vg1. Dette kapitlet vil vise forhistorien til de retningslinjene vi forholder oss etter, og min forforståelse av de involverte temaene. Det vil være en bevisst forankring i utdanningssystemet og styringsdokumenter. Relevante læreplaner for design- og håndverksfag og Opplæringsloven vil også komme med her. Kunnskapsdepartementet er delt i to. Kunnskapsministerens ansvar er innen barnehage og opplæringsaker, og alt fra grunnopplæringen til og med den videregående skole. Forsknings- og høyere utdanningsministers ansvar omfatter høyskoler og universiteter, forskning, studiefinansiering og fagskoleutdanning.

Det overordnede faglige ansvar for tilsyn med opplæringen er det Utdanningsdirektoratet som har. Dets mål er å sikre elevers og lærlingers rettigheter til likeverdig opplæring av høy kvalitet.

2.2 Opplæringsloven

I den norske skole har vi i dag et overordnet pedagogisk verktøy som heter Opplæringsloven. Dette dokumentet ivaretar de rammeverkene vi har i skolen og som legger til grunn for organiseringen, planleggingen, gjennomføringen, opplæringen og vurderingen av undervisningen. Denne loven omhandler også mål og de forutsetningene som er gitt og fastsatt i lovverket (Opplæringsloven, forskrifter 2007).

2.2.1 Loven om grunnskolen og den videregående opplæringen

Opplæringsloven ble vedtatt 17.7.1998, men den trådte først i kraft 27.11.1998 og 1.8.1999, skoleåret 1999/2000. Det ble fastsatt en felles opplæringslov for grunnskolen og den videregående skole av Stortinget. I denne kan man finne hovedprinsippene for lovverket og for de spesifikke læreplanene.

Alt arbeid i skolen bygger på verdier som toleranse, likeverd og demokrati. Elevene skal lære hva det vil si å ha medbestemmelsesrett, medansvar, rettigheter og plikter i et samfunn som bygger på toleranse, likeverd og demokrati. Elevene må også bli fortrolige med norske samfunnsforhold og norsk kultur og få forståelse for andre kulturer.

Opplæringen skal tilrettelegges slik at hver enkelt elev får faglige utfordringer og får brukt sine evner og forutsetninger, med sikte på best mulig utvikling både faglig og personlig. Alle elever har krav på tilrettelegging og tilpasset opplæring i den videregående skole i dag. I skolen arbeider man for likeverd og likestilling mellom de forskjellige minoritetsgruppene og andre grupper av elever som er representert i skolen. Skolen skal arbeide for å hindre at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger samt mobbing. Godt samarbeid mellom skole og hjem er en forutsetning samt samarbeidet mellom elev- lærer og samarbeidet mellom skolen og bedrifter (Opplæringsloven, l§3-3).

Paragrafene jeg har hentet ut fra Opplæringsloven, har jeg oversatt til bokmål. Disse kan leses nedenfor og har betydning for oppgaven.

2.2.2 Rett til videregående opplæring

I kapittel 3 (f§ 3-3) i Opplæringsloven kan man slå fast rettighetene til alle elever, læringer og lærekandidater. Denne innebærer at alle elever har rett til opplæring i henhold til lov og forskrifter. Det står videre at retten til opplæring i ”videregående skole må normalt tas ut i løpet av en sammenhengende periode på fem år, eller seks år når opplæringen foregår helt eller delvis i bedrift, og innen utgangen av det året eleven fyller 24 år”.

Fylkeskommunen kan etter søknad gi eleven utsettelse eller avbrudd i opplæringen uten at eleven mister sin rett til videre utdanning.

Retten til videregående opplæring kan etter søknad om omvalg, bli utvidet med inntil et opplæringssår. Søkerne har rett till inntak til et av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1 som de har søkt på, og til to års videregående opplæring innenfor utdanningsprogrammet.

Opplæringen i den videregående skole eller bedrift er gratis. Det står videre i loven at fylkeskommunen har ansvar for å holde elevene med trykte og digitale læremidler og digitalt utstyr. Elevene kan ikke bli pålagt å dekke noen del av utgiftene utover det som følger i forskriftene. Annet individuelt utstyr som opplæringen krever å ha, kan fylkeskommunen pålegge elevene til selv å skaffe seg, dersom det er nødvendig for undervisningen.

2.2.3 Opplæringsordningen for den videregående skole

Under f§ 3-3 i Opplæringsloven står det at den videregående opplæringen skal føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på et lavere nivå. Dette er sentralt for vår studieretning Design og håndverk.

Opplæringen i skole skal omfatte videregående trinn 1, videregående trinn 2 og videregående trinn 3. Hvert trinn skal normalt ha lengde som et skoleår.

Fagopplæringen omfatter normalt toårs opplæring i skole og ett års opplæring i bedrift.

Opplæringen kan strekke seg over to år, dersom opplæringen i bedrift blir kombinert med verdiskaping i bedriften.

2.2.4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen

I Opplæringsloven i § 3-4 står det at departementet gir forskrifter om trinn og programområder, om fag, om mål for opplæringen, om omfanget av opplæringen i fagene og om gjennomføringen av opplæringen.

Det gis forskrifter om vurderinger av elever, lærlinger, lærekandidater, privatister og praksiskandidater, om klage på vurderinger, om eksamen, om fag- og svenneprøve og om dokumentasjon.

Det samme gjelder forskrifter om godskriving av tidligere gjennomgått opplæring eller praksis.

Elevene, lærlingene og lærekandidatene skal være aktivt med i opplæringen. Det er undervisningspersonalets ansvar å tilrettelegge og gjennomføre opplæringen i samsvar med læreplaner gitt etter loven. Det er rektor som har ansvar for å organisere skolen i samsvar med forskrifter.

Etter søknad fra fylkeskommunen kan departementet gi en skole lov til avvik fra forskrifter om læreplaner. Før en godkjenning blir gitt, må det være fremlagt en uttalelse fra skoleutvalget (Opplæringsloven og forskrifter 2007).

2.2.5 Underveisvurdering og sluttvurdering

I hvert enkelt fag har elevene krav på en underveisvurdering. Denne vil bli foretatt midtveis i et semester slik at eleven har muligheter til å forbedre seg før en terminkarakter blir satt. Ved å gi elevene en underveisvurdering får lærer og elev kunnskap om elevens progresjon og det kunnskapsnivå eleven har oppnådd i denne perioden. Elevene må få en tilbakemelding slik at de vet om de oppnår de kompetansemålene som er satt, og hvordan de eventuelt skal forbedre

seg i faget, for å nå målene. Ved å gi en sluttvurdering får elevene informasjon om det nivået de ligger på i en avsluttende periode.

Det kan fastsettes at retten til vurdering i samsvar med forskriftene krever et visst oppmøte/tilstedeværelse står det å lese i § 4-4.

Karakter til 1. termin blir satt til jul, og karakteren til 2. termin får elevene til påske.

Standpunktskarakteren er et snitt av disse to karakterene, men med vekt på hvor på skalaen eleven befinner seg på det tidspunkt.

.

Videre skal vi se på paragrafene for videregående skole, der elevene i studieretningen Design og håndverk har sin tilhørighet.

Her ønsker jeg å trekke ut det som er mest sentralt for denne studieretningen, for deretter senere i oppgaven å se på om disse overordnede rammene for opplæringen blir fulgt opp ved de forskjellige skolene på det sentrale Østlandet, som skal være med i dette forskningsprosjektet.

2.3 Nye paragrafer i Opplæringsloven

Den nye læreplanen er prøvd ut og det har vært spekulert i, om det er vil bli noen forandringer i forskriftene i Opplæringsloven. Nytt forslag fra Utdanningsdirektoratet ble oversendt til Kunnskapsdepartementet den 8. mai 2009. Det som ønskes endret er et nytt kapittel 3 i Opplæringsloven, som inneholder vurderinger og vurderingsformer. Der vil det bli en del nye paragrafer som er gjeldene for elever, lærlinger og lære kandidater. Forslaget har fått gjennomslag og trer i kraft fra 1. august 2009 (Tarrou A-L.Høstmark,2009).

Dette synes jeg er svært reelt for min masteroppgaves innhold og ønsker å ta med noen av endringene i vurderinger og vurderingsformer.

Noe av det som blir nytt er styrking av underveisvurdering og en vurderingspraksis som har læring som mål, samt elevenes rettssikkerhet. Det vil også bli innført halvårsvurdering i hele grunnopplæringen. Elevene skal ha mer medvirkning i vurderingsarbeidet og det skal tydeliggjøres hva som settes som krav til dokumentering. Dette kan få positivt utfall for elevene i faget Kvalitet og dokumentasjon, Produksjon og Prosjekt til fordypning, der elevene skal dokumentere arbeidsprosessen skriftlig.

2.3.1 Formålet med vurdering

Formålet med vurdering er å fremme læring underveis og å kunne bruke dette som redskap i læreprosessen. Gi gode tilbakemeldinger og veiledning til eleven, og bidra til at eleven kan øke kompetansen sin (f§3-3).

Alle kompetansemålene i læreplanen gir grunnlag for vurdering i fag. Eleven har plikt til å delta i opplæringen og læreren skal anstrenge seg for å få et vurderingsgrunnlag (f§3-3).

Det skal gis veiledning underveis i en prosess slik at eleven har mulighet til å øke sin kompetanse. Veiledningen skal innholde grunnlagt informasjon om elevens kompetanse og mulighet til å ta sikte på faglig utvikling (§3-11).

Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen og elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling (§3-12).

(Opplæringsloven og forskrifter 2007).

2.4 Nye betegnelser på nivå og grupper av fag i videregående

Opplæring § 3-1

De nye betegnelsene som ble innført i videregående skole høsten 2006, som tidligere het grunnkurs, videregående kurs 1 (VK1) og videregående kurs 2 (VK2), har endret navn til:

Utdanningsprogram:

Videregående trinn 1 (Vg1), Videregående trinn 2 (Vg2), Videregående trinn 3 (Vg3)

Programområde:

Fellesfag (FF), Felles Programfag (FPF), Valgfrie Programfag (VPF) utdanningsprogram i studiefag, Prosjekt til fordypning (PTF) utdanningsprogram i yrkesfag.

2.5 Forskrift av 12-08-05 fra Kunnskapsdepartementet

I denne delen ønsker jeg å trekke frem det jeg ser på som vesentlig for oppgaven min. Dette skrivet er relatert opp mot både grunnskole og den videregående opplæringen. I dette tilfellet konsentrerer jeg meg om den videregående opplæringen. Jeg vil derfor konsentrere meg om kapittel 3 i denne forskriften, som inneholder bestemmelser knyttet til fag- og timefordeling for de ulike utdanningsprogrammene innen videregående opplæring og bestemmelser som gjelder de enkelte fag, med særlig vekt på innen Design og håndverk, Programfag og Prosjekt til fordypning.

Rundskriv fra Det kongelige kunnskapsdepartement som ble utgitt 24.09.2008 er et skriv om Kunnskapsløftets nye restriksjoner. Denne inneholder blant annet fag- og timefordeling for grunnopplæringen og tilbudsstrukturer som gjelder fra skoleåret 2008-2009. Den tar for seg både grunnskolen og den videregående skole etter at Kunnskapsløftet ble innført høsten 2006. Det er utarbeidet ny læreplan i faget utdanningsvalg, som erstatter Programfag til valg i grunnskolen. Elevene i ungdomskolen får nå mulighet til å ta fag fra videregående opplæring Dette ble fastsatt våren 2008.

2.6 Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for den enkelte elev

Opplæringsloven sier at skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av de timene som er fastsatt i de enkelte fag for enkelte elever, dersom det er grunn til å anta at elevene kan oppnå sine mål i læreplanen på en bedre måte. En slik omdisponering av timer krever at målene i læreplanen ikke fravikes og det kreves samtykke fra eleven/lærlingen og, eller hvis denne ikke er myndig, fra foresatte.

Skoleeier kan ikke disponere disse timene for hele skoler eller grupper av elever.

Omdisponeringen skjer skriftlig og vanligvis for ett skoleår av gangen.

2.7 Den generelle delen av læreplanen

Læreplanens generelle del er forankret i formålsparagrafen i Opplæringsloven og er et felles grunnlag og en felles overbygning for grunnopplæringen.

Målet med opplæringen er å få barn, unge og voksne til å møte oppgavene i livet og mestre seg selv og sitt eget liv og samtidig ha overskudd til å kunne bistå andre.

I dagens arbeidsliv skal opplæringen kvalifisere for produktiv innsats, og senere i livet gi grunnlag for å kunne gå inn i yrker, som ennå ikke eksisterer.

For spesialiserte oppgaver må de utvikle de evner som trengs og de må også gi en bred generell kompetanse for omplassering senere i livet. Opplæringen må gi både adgang til arbeidsliv og samfunnsnivå, og evne til å mestre skiftende omgivelser og en ukjent fremtid.

Derfor må utdannelsen tilføre holdninger og kunnskaper til arbeidslivets ende. Samfunnet er i rask utvikling og fundamentet for de nye ferdighetene legger fundamentet for de nye ferdighetene deretter. De unge må lære å ta fornuftige valg og å se fremover i tiden. De må

venne seg til å ta ansvar, til å kunne vurdere virkningene for andre av egne handlinger og å bedømme sine handlinger med etisk bevissthet.

De voksne bør få samme muligheter som de unge og utdanningsverket bør bygges slik at dette er gjennomførbart. Den kunnskap de voksne har fått i grunntdanningen, må vedlikeholdes og fornyes. Ved at utdanningsverket er åpent vil man ha mulighet til å vende tilbake til opplæringen og fra alle yrker hele livet, uten at det bør by på for store problemer. Samfunnets ansvar er å se til at lik rett til utdanning kan bli reell, og at det ikke utvikles forskjell i mulighetene.

Generell del utdyper det verdigrunnlag og menneskesyn som skal ligge til grunn for opplæringen. Den generelle delen fra gjeldende læreplanverk videreføres i Kunnskapsløftet for grunnskolen og videregående opplæring.

For å kunne utvikle ulike sider ved mennesket må man fokusere på elevenes personlige utvikling og stimulere læringsarbeidet for å utvikle menneskets ulike sider som:

Det meningssøkende menneske: ”Dette grunnsyn er en varig kilde til endring av samfunnet for å bedre menneskenes kår. Oppfostringen skal baseres på grunnleggende kristne og humanistiske verdier, og bære videre og bygge ut kulturarven, slik at den gir perspektiv og retning for fremtiden” (Den generelle del av læreplanen:3).

Mennesket har i all tid vært søkende, på forskjellige områder. Meningen med livet er så mangt, men det å være søkende er noe vi mennesker har iboende. Vi søker spenning, litteratur, kunnskap og er søkende etter noe store deler av livet. Vi søker etter det som er av interesse for oss og som gir oss mening. Ved veiskillet fra barn til voksen skal man gjøre et yrkesvalg. Ved yrkesvalg kan man fort kjenne på hva som er av interesse og hva man kan tenke seg å bruke mye tid av livet sitt på. I den generelle læreplanen belyses mennesket i flere forskjellige sammenhenger. Noen av disse mennesketypene er mer knyttet en andre, til vår yrkesretning.

Det skapende menneske: ”Oppfostringen skal gi elevene lyst på livet, mot til å gå løs på det og ønske om å bruke og utvikle videre det de lærer. Barn starter på et stort eventyr som med hell og omsorg kan vare et livsløp. Skolen må lære dem ikke å være redde, men å møte det nye med forventning og virkelyst. Den må skape trang til å ta fatt og holde frem. Den må opparbeide vilje til å komme videre, og utvikle energi til å motstå egen vegring og overvinne egen motstand” (Den generelle del av læreplanen:5).

Barn har mye fantasi og skaperglede. Fantasien deres er svært aktiv og gir utfordringer og skaperlyst. Når man vokser til har man lett for å legge en demper på denne "gaven" og det litt frie og ville, blir noe redusert eller skjult.

Derfor tror jeg Design og håndverk passer for de som er glad i å være kreative i prosessen med å skape produkter og som liker å arbeide produktet frem med hendene sine.

Det arbeidende menneske: "God læring er også avhengig av driv og vilje hos den enkelte til å ta på seg og gjennomføre et arbeid. Det er godt dokumentert at elevenes ytelser tydelig påvirkes av arbeidsvanene de legger seg til på tidlige skoletrinn.

Gode arbeidsvaner som utvikles i skolen, har nytte langt ut over skolens rammer.

Opplæringen har ikke bare egenverdi for eleven, men har også som mål å forberede de unge til å påta seg arbeidslivets og samfunnslivets oppgaver. Skolen må derfor stå i tett utveksling med samfunnet rundt og gradvis gi elever og lærlinger innsyn i og forberedelse for aktivt virke i yrkesliv, kulturliv og politikk" (Den generelle del av læreplanen:10).

I håndverksyrkene kreves det mennesker som vil arbeide. I disse yrkene kreves det at arbeideren gjennomfører den arbeidsprosessen som vedkommende har begynt på. Det å kunne legge til seg gode arbeidsvaner fra tidlig skolegang av kan være til en stor fordel for vedkommende. Man kan selvsagt også forandre seg som menneske, etterskolegangen og allikevel være et godt arbeidende menneske. Som jeg tidligere har nevnt, kan interesser og motivasjon være alfa omega og avgjørende for menneskets innsats i arbeidet.

Det allmenndannede menneske: God allmenndannelse vil si tilegnelse av konkret kunnskap om menneske, samfunn og natur som kan gi overblikk og perspektiv; kyndighet og modenhet for å møte livet - praktisk, sosialt og personlig; egenskaper og verdier som letter samvirket mellom mennesker og gjør det rikt og spennende for dem å leve sammen (Den generelle del av læreplanen:14).

Det samarbeidende menneske: En persons evner og identitet utvikles i samspillet med andre - mennesket formes av sine omgivelser samtidig som det er med på å forme de." (Den generelle del av læreplanen:17).

Et menneske som ikke kan samarbeide kan ha store problemer med å velge design- og håndverksfag. Samtlige håndverksyrker krever at man har evnen til å kunne samarbeide med

andre mennesker. Arbeider man alene, har man allikevel en kundes ønsker og det krever god kommunikasjon og godt samarbeid for å få til det som er ønsket av en kunde.

Det miljøbevisste menneske: ”Mennesket finner glede både ved å stille spørsmål og finne svar, og det finner trygghet ved å vite og mestre. Anvendelsen av naturvitenskapelig innsikt er blitt et forbilde på målrettet bruk av kompetanse og en drivkraft til å vinne ny erkjennelse. Det har spredt seg til andre områder, som når samfunnsvitenskapelig og humanistisk innsikt legges til grunn for å treffe mer fornuftige og humane valg” (Den generelle del av læreplanen: 20).

I vår tid er miljøet veldig i fokus og det er selvfølgelig et viktig tema. Man arbeider stadig frem nye miljøvennlige produkter i samtlige håndverksyrker, så vel som i andre yrker. Det er mer miljøvennlige væsker og materialer tilgjengelig i dag enn tidligere år. Fra man er ganske liten er man nå mer bevisst på miljøet og miljøvennlige produkter.

Stimuleringen skal resultere i det integrerte menneske.

Disse seks egenskapene det blir fokusert på i omtalen, representerer viktig yrkeskunnskap i de fleste yrker. Refererer fra den generelle læreplanen:

”Det å kunne mestre utfordringer og møte livets oppgaver sammen med andre, undrestreker betydningen av å ruste barn, unge og voksne står det i innledningen til den generelle læreplanen” (Den generelle del av læreplanen:2).

Evnen til å kunne samarbeide med ulike personer og grupper er noe som blir vektlagt.

Opplæringen skal gi elevene evne til å ta hånd om seg selv og sitt liv og overskudd og vilje til å stå andre bi. Videre står det at elevene skal venne seg til å ta ansvar og til å vurdere virkningene av egne handlinger, samtidig som de skal kunne bedømme sine handlinger med etisk bevissthet. Det legges stor vekt på utviklingen av det etisk bevisste menneske, og at opplæringen må klarlegge og begrunne etiske prinsipper og regler.

Opplæringen må rettes mot utvikling av personlig egenskaper og ikke bare mot faginnholdet. Det å utvikle personlige egenskaper og sosiale ferdigheter i opplæringen må organiseres slik at elevenes virke får konsekvenser for andre, slik at elevene kan lære av konsekvensene for sine handlinger.

I den generelle læreplanen er det lagt vekt på utvikling av samarbeidsevne, sosiale ferdigheter, kunne vise respekt og toleranse, likeverd og solidaritet.

Disse kvalitetene og egenskapene kan ikke tilegnes ved ensidig stimulering av intellektet og formidlingspregede undervisningsformer.

For å oppnå felles mål må opplæringen spore den enkelte til driftighet og til et tett samvirke. For å oppnå de målene de sikter mot må elevene lære fremferd som gjør det lettere for dem å oppnå de resultatene. Den må fremme demokrati, nasjonal identitet og internasjonal bevissthet. Skal vårt land bli et skapende medlem av verdenssamfunnet, må opplæringen utvikle samhørighet med andre folk og mennesker felles livsmiljø.

Opplæringen må gi rom for å vekke elevenes glede ved andres ytelser og gi rom for elevenes skapende trang. Ved å utfolde fantasien og å få oppleve kunst vil de gjennom bilde og form, tone og ord få innlevelse i dette.

Elevenes ulike oppfostring vil gi dem ulike personlige forutsetninger som sosial bakgrunn og lokal tilhørighet. Opplæringen skal tilpasses den enkelte. Gjennom ulikhet i den innsats som rettes mot den enkelte elev, skapes det større likheter i resultater. Ved stimulering av elevenes forskjellige interesser og anlegg skaper man mer bredde i ferdighetene. Den enkeltes særpreg gir sosialt mangfold, og likhet i evner til å delta gjør samfunnet rikere.

Opplæringens mål er å utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltagelse. Det kreves en nærmere utdypning av verdigrunnlag, menneskesyn og fostringsoppgaver, skal utdanningen kunne fremme disse målene.

2.7.1 Det skapende menneske

I dette avsnittet vil jeg velge ut og belyse en av mennesketypene i den generelle delen av læreplanen som fagmessig er svært viktig i denne sammenhengen. Alle mennesketypene er viktige i et fellesarbeid, men jeg vil velge ut en, som fagmessig er viktig og som er et must for å kunne videreutdanne seg i ett av disse yrkene som grunnkurset kan tilby.

Derfor har jeg valgt ut det skapende menneske som jeg vil analysere/presentere her.

Skolen er stedet der barn, ungdom og voksne møtes i en eller flere perioder av livet. Fra man er barn er man helt naturlig nysgjerrig da dette ligger latent i oss mennesker. Som barn er man full av lærelyst, men også av uvitenhet og usikkerhet. Inspirasjon og lærdom henter de fra eldre barn og voksne, og de lærer seg å bli utadvendte og sosiale. Barna utvikler sine skapende evner til å tenke, tale, skrive, handle og føle ved å omgås i de voksnes verden og tilegne seg de voksnes ferdigheter.

Skapende evner vil si å oppnå nye løsninger på praktiske problemer ved uprøvde grep og fremgangsmetoder. Gjennom tenkning og forskning kan man oppspore nye sammenhenger, ved å utvikle nye normer for skjønn og samhandling bringe frem estetiske uttrykk.

Ved barn og unges deltagelse i skolen og undervisningen, vil de tidlig bli kjent med fag som kunst- og håndverksfag i barne- og ungdomskolen. og ved Design og håndverk grunnkurs, på videregående skole, vil man få kjennskap til en rekke håndverksfag.

Ved barn og unges deltagelse i undervisningen ved barne- og ungdomskolen og på Design og håndverk grunnkurs i den videregående skole, vil de tidlig bli kjent med fag som kunst- og håndverksfag, og de vil få kjennskap til en rekke håndverksyrker. Ved tilgang til bedre maskiner, redskaper og rutiner kan de skapende evner utvikles videre. Jeg siterer fra kapittelet menneskets kreative evner:

”Opplæringen skal møte barn, unge og voksne på deres egne prinsipper og samtidig føre dem inn i grenseland der de kan lære nytt ved å åpne sinn og prøve evner” (Den generelle del av læreplanen:5).

For å kunne være kreativ må man ha vilje til å lære og å videreutvikle en fantasi eller drøm. Man må også være i besittelse av et lekent innslag med videreutvikling, ferdigheter og teknikker til å virkeliggjøre det en kan forestille seg eller reflektere over.

I undervisningen må det derfor legges til rette for at elever og lærlinger selv tar del i å videreutvikle sine evner i praksis og selv innhente sine kunnskaper.

”undervisningen må legges opp slik at elever og lærlinger selv kan ta del i videre utvikling av nedarvet praksis og i innhenting av ny kunnskap” (Den generelle læreplanen:6).

For å kunne løse oppgaver raskere, og til tider også på en bedre måte, har man fått inn teknologi, verktøy og maskiner. I videregående skole lærer elevene håndverket fra grunnen av, samtidig som de må kunne klare å håndtere de enkleste maskiner i faget. Maskiner som gjør arbeidet raskere og som gir et bra resultat. Gjennom generasjoner arbeidet man med det verktøyet man hadde og utvalget var ikke det man har i dag. Men man arbeidet med hendene og skapte et produkt som det var arbeidet på over tid og dette ga et godt håndverksresultat som var skapt og kreert av fantasi og læring.

”Opplæringen må formidle hvordan levekårene stadig er brakt frem over gjennom generasjoners prøving og feiling, ved famling og forsøk i det praktiske liv” (Den generelle del av læreplanen:7).

Det å la elevene få la seg inspirere av noe, gjerne ved en gjenstand som allerede er bestemt og la elevene få idémyldre rundt dette en stund etterpå, kan skape de mest fantasifulle og

skapende små verk laget i forskjellige materiale. I den generelle læreplanen er målene for opplæringen beskrevet som seks mennesketyper som jeg tidligere har nevnt.

De seks mennesketyperne sammenfattes i uttrykket "det integrerte menneske".

2.8 Kunnskapsløftet

I dette underkapittelet har jeg tatt for meg Kunnskapsløftet som er den nye reformen som ble innført i skolen fra høsten 2006 for Vg1 i alle fag, derunder design- og håndverksfag. Nye studieforberevende og yrkesfaglige studieprogram ble opprettet.

Med denne reformen ønskes det at skolene her til lands skal legges på et mer internasjonalt nivå og løfte elevenes kunnskaper opp på et internasjonalt nivå. Reformen fører til en rekke endringer i skolens innhold, struktur og organisering fra første trinn i grunnskolen til siste trinn i videregående opplæring (P3,2008).

2.8.1 Innføring av Kunnskapsløftet

Gjennom innføring av Kunnskapsløftet tar alle klassetrinn i videregående opplæring i bruk nye læreplaner med klare kompetansemål. I læreplanene er det gjennomgående lagt vekt på grunnleggende ferdigheter i å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, i lesing, i tallforståelse og i å bruke digitale verktøy. Fylkene finansierer videregående opplæring og har store friheter med hensyn til organisering av opplæringen. Læretid i bedrift eller skole er inkludert i de yrkesforberedende programmene. Det tas også med noe i dette kapittelet om samarbeid med lokalsamfunnet, for de elevene som ønsker å være ute i bedrift.

2.8.2 Den nye reformen

I de retningslinjer for arbeid med læreplan som Utdanningsdirektoratet utarbeidet før læreplangruppene kom i arbeid høsten 2004, ble den samme "disposisjonen" beskrevet med følgende punkter og språkbruk:

Læreplan for grunnskole og videregående opplæring, generell del.

Rammeverk for kvalitet, Læringsplakaten, som er felles for grunnskole og videregående opplæring.

Læreplaner for fag

Formål for faget

Fagets struktur og hovedområder

Kompetansemål i faget

Vurdering (A.O.Telhaug, 2006)

Hva Kunnskapsløftete er og hva som er hensikten med dette skal jeg forsøke å formidle, slik at man kan få en bedre forståelse av hva tanken bak Kunnskapsløftet er, og hva Kunnskapsløftet er ment som.

Kunnskapsløftet er navnet på den nye reformen (2006) som overtok for Reform 94 og 97. Det kom nye læreplaner til grunnskolen og den videregående skole høsten 2006/2007.

I skrivende stund har disse fremdeles status som forskrifter. Hovedstrukturen i planverket endres ikke.

I Kunnskapsløftets Programfag for design- og håndverksfag er "kreativitet" erstattet med ord som nyskaping, skapende krefter, skapende arbeid og innovasjon.

Disse ordene har i praksis mye til felles med kreativ tenkning og krever mye av de som er involvert.

Det som tidligere het grunnkurs formgivning, har endret navn til Design og håndverk etter at Kunnskapsløftet ble innført. Undervisningen skal legges mer praktisk til rette for den enkelte elev, slik at elevene målbevisst jobber med yrkesretting. Elevene har i dag mulighet til å praktisere i det håndverksyrket som er av interesse for den enkelte elev. Dette hadde ikke elevene hatt mulighet til tidligere, under den gamle reformen (grunnkurs formgivningsfag). I dag har man mulighet til å styrke forståelsen sin gjennom praktisk arbeid i de håndverksfagene hver og en har interesse for. Teorien får elevene gjennom det praktiske arbeidet og noe tavleundervisning. Derfor skal jeg senere i oppgaven rette fokuset mot fire skoler på det sentrale Østlandet og se på hvordan de har tolket Kunnskapsløftet og satt det ut i drift.

Noe av stoffet har jeg brukt i en tidligere oppgave om Kunnskapsløftet.

Alle elever skal utvikle grunnleggende ferdigheter og kompetanse for å kunne ta aktivt del i kunnskapssamfunnet er målet for Kunnskapsløftet. Norsk skole er en inkluderende skole der det skal være plass for alle. Her skal alle få de samme mulighetene til å utvikle sine evner. Kunnskapsløftet skal bidra til å sikre tilpasset opplæring for alle elever og legge økt vekt på læring.

Reformen startet i august 2006 og omfattet fra høsten 2007 elevene på 1. – 10. trinn i grunnskolen og på første og andre trinn i videregående opplæring (kunnskapsdepartementet.no).

2.8.3 De tre viktigste endringene i norsk skole som følge av Kunnskapsløftet

Grunnleggende ferdigheter styrkes, lese- og skriveopplæring vektlegges fra første års trinn, Nye læreplaner i alle fag, med tydelige mål for elevenes og lærlingenes kompetanse. Ny fag- og timefordeling , ny tilbudsstruktur i videregående opplæring , lokal valgfrihet når det gjelder arbeidsformer, læremateriell og organisering av opplæringen.

2.8.4 Grunnleggende ferdigheter

Kunnskapsløftet innebærer at skolen skal styrke og prioritere utvikling av grunnleggende ferdigheter i alle fag. Dette er viktige forutsetninger for videre læring. De grunnleggende ferdighetene er: Å kunne uttrykke seg muntlig, Å kunne lese, Å kunne regne, Å kunne uttrykke seg skriftlig, Å kunne bruke digitale verktøy

Disse ferdighetene er innarbeidet i læreplaner for fag. Enhver lærer har ansvar for at elever og lærlinger får utvikle sine grunnleggende ferdigheter gjennom arbeidet med de ulike fagene. Vektlegging av lese- og skriveopplæring fra første års trinn i grunnskolen er en del av Kunnskapsløftet. De nye planene har tydelige mål for hva elevene skal mestre på ulike trinn. Gjennom slike kompetansemål uttrykker læreplanene tydelige faglige ambisjoner for alle elever. I ulik grad vil elevene nå de fastsatte målene. Gjennom tilpasset opplæring skal hver enkelt elev stimuleres til størst mulig måloppnåelse. Eleven har rett til spesialundervisning, dersom en elev ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.

2.9 Læreplaner

Skoleeier (kommune, fylkeskommune eller annen skoleeier) er ansvarlig for at opplæringen er i samsvar med lov og forskrift. Her kommer læreplanene inn. Det forutsettes at det konkrete innholdet i læreplanene, hvordan opplæringen skal organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen, bestemmes på lokalt nivå.

Generell del, læringsplakaten og læreplanene for fag er grunnlaget for planlegging av opplæringen. Skoleeier kan fastsette lokale læreplaner i fagene som ramme for det enkelte læresteds videre arbeid med planer for opplæringen. Skole og bedrift må selv vurdere hvilken organisering og hvilke arbeidsmåter som er best egnet til å realisere innholdet i læreplanen for den enkelte elev, lærling og lære kandidat (Design og håndverk - læreplan Vedlegg 1).

2.9.1 Generell del

Generell del utdyper det verdigrunnlag og menneskesyn som skal ligge til grunn for opplæringen. Den generelle delen fra gjeldende læreplanverk videreføres i Kunnskapsløftet for grunnskolen og videregående opplæring.

2.9.2 Prinsipper for opplæringen

Prinsippene tydeliggjør skoleeiers ansvar for en helhetlig opplæring i samsvar med regelverket og tilpasset lokale og individuelle forutsetninger og behov. Prinsippene gjelder for alle fag og alle nivåer i grunnopplæringen. Skolen og lærestedet har ansvar for å utvikle elevenes og lærlingenes basiskompetanse: Sosial og kulturell kompetanse, motivasjon for læring og læringsstrategier. Elevmedvirkning og samarbeid med hjemmet er andre viktige prinsipper for opplæringen (A.O.Telhaug, 2006).

2.9.3 Læringsplakaten

Læringsplakaten er en forskrift fra utdanningssetaten og er en del av den nye læreplanen og inneholder elleve grunnleggende forpliktelser for skolen.

Fra og med skoleåret 2006/2007 skal Læringsplakaten gjelde for alle elever og lærlinger i den norske skole.

Læringsplakaten inneholder en del punkter som viser hva opplæringen i skole og bedrift skal gi elevene av utvikling i skolen. Læringsplakaten er et styrende dokument for oppgaven og viser de retningslinjene elevene kan forvente seg og som de også er pliktet til å få i skolen.

Læringsplakaten inngår i prinsippene og er en oppsummering av skolens og lærestedets grunnleggende forpliktelser (vedlegg 2).

2.9.4 Læreplaner for fag

Det er fastsatt nye læreplaner for alle fag i grunnskolen og for fellesfagene i videregående opplæring. Programfagene i videregående opplæring er også fastsatt.

2.10 Læreplanen på Design og håndverk

Inngangsporten til yrkeslivet og til videre studier er gjennom videregående opplæring. Her må vi skille mellom yrkesfaglig og studieforbereidende opplæring i den videregående skole.

Ved yrkesfaglig opplæring fører dette frem til et yrke og gir yrkeskompetanse med eller uten fag- eller svennebrev. Velger en yrkesfaglig opplæring, med start på Design og håndverk Vg1, har man muligheten til å gå ut i yrkeslivet etter 3–5 års læretid. Man har også muligheten til å ta påbygging til generell studiekompetanse.

Den studieforbereidende opplæringen legger mest vekt på teoretisk kunnskap og gir studiekompetanse. Blir valget studieforbereidende opplæring, kan du ta videre studier etter 3 år.

2.10.1 Læreplanen før og nå

Det som var utfordringen i reform 94 var at læreplanene var for detaljerte. Dette resulterte i for lite spesialisering fra dag en og for mye omvalg blant elevene. Den omdiskuterte løsningen kom med Læreplanen Kunnskapsløftet 06, der utgangspunktet skulle være færre og tydeligere kompetansemål, samt bredere innganger for Vg1 og Vg2. Faget Prosjekt til fordypning ble innført og elevene fikk mulighet til å fordype seg i det håndverkyrket eleven ønsket og hadde interesse for.

Et annet underliggende og helt sentralt prinsipp er den lokale friheten til å bestemme hva og hvordan i forhold til opplæringen, samt innholds og metodefriheten.

Fra læreplanene i Kunnskapsløftet siterer jeg følgende:

”Komiteen mener skolen er blant våre viktigste samfunnsinstitusjoner. Skal skolen kunne møte utfordringene fra et mer kunnskapsdrevet samfunn, må vi ha tillit til at den enkelte lærer, skoleleder og skoleeier har de beste forutsetningene for å vite hvordan god læring kan skapes og gjennomføres innenfor rammen av nasjonale mål” (Innst.s. 268 ifm St.m. 30).

Kompetansemålene på Vg1 består av felleselementene for kompetansemålene på Vg2 innenfor studieprogrammet. De enkelte kompetansemålene vil derfor være felles for lærefagene. Kompetansemålene beskriver hva eleven skal kunne mestre eller hva som forventes av eleven etter opplæringen på ulike trinn.

”kompetanse er forstått som det man gjør og får til i møte med utfordringer” (St.meld. nr 30, :31).

Grovt sett bygget årskursene i reform 94 på hverandre med avsluttede emner på hvert trinn. GK og VKI hadde mange kunnskapsmål, mens VKII var sterkt preget av ferdighetsmål. Læreplanene i LK06 er bygget opp annerledes. De følger et spiralprinsipp med stadig fordypning, der kompetansemålene integrerer kunnskap og ferdighetslementer. Selv om ikke alle læreplanene på Vg1 og Vg2 er like tro mot prinsippet om å ha kompetansemål med felleselementene fra de overliggende Vg-læreplanene, så er fremdeles innholds og metodefriheten gjeldende!

2.10.2 Påbygging til generell studiekompetanse

Jeg velger her å ta med en generell del om hva elevene etter endt skoleår på Design og håndverk kan ta av påbygging, da jeg synes dette er en viktig, uansett hva elevene ønsker å fordype seg i på grunnkurs. De har flere muligheter selv om de ikke ønsker å fullføre et håndverksyrke som fører til fag eller svennebrev.

Man kan også oppnå generell studiekompetanse ved å fullføre og bestå Vg3 påbygging til generell studiekompetanse etter at du har:

- fullført og bestått Vg1 og Vg2 fra et yrkesfaglig utdanningsprogram eller
- oppnådd yrkeskompetanse med fag- eller svennebrev eller
- oppnådd yrkeskompetanse uten fag- eller svennebrev.

(Oversiktskart over yrkesretningene Vedlegg 3)

2.10.3 Programfag til valg

På ungdomstrinnet blir det innført Programfag til valg, slik at grunnskoleelevene får ”kjenne” på fag fra videregående opplæring. Elever i 9. og 10. klasse kan velge seg ut i videregående skole i det utdanningsprogrammet de selv ønsker. Ved Design og håndverk har disse elevene hatt mulighet til å utføre praktisk arbeid, de dagene dette har vært tilgjengelig for ungdomsskole elevene. Her får de prøve seg i praktisk arbeid og kan få en følelse av om dette er noe de ønsker å søke seg til senere.

Innholdet i Programfag til valg skal utformes ut fra lokale forutsetninger, gjerne i samarbeid med videregående skoler og lokalt næringsliv. Opplæringen kan godt legges utenfor skolen for eksempel i en bedrift. På denne måten får elevene bedre grunnlag for å velge

videregående opplæring ut fra egne interesser og erfaringer. Med dette håper man også på å redusere frafallet i videregående skole.

2.10.4 Valg av fag

I rundskriv F-012-08 er det skrevet en del om valg av fag. De vilkår som er konkretisert i tilknytning til det enkelte fag, gjelder da at valgene må skje innen de fagtilbud skolen gir. Det har kommet en del nye betegnelser på en del fag, fagsammensetninger og studieretninger fra 2006 i videregående opplæring. Det som før het ”studieretninger” får betegnelsen ”utdanningsprogrammer”, og det som tidligere het ”studieretningsfag” heter nå ”Programfag”. Når elevene søker seg inn på et utdanningsprogram, kan de etter hvert velge Programfag. I videregående opplæring tilbys elevene nå 12 utdanningsprogrammer: Tre studieforberedende og ni yrkesfaglige. På yrkesfaglige utdanningsprogrammer innføres Prosjekt til fordypning.

2.11 Produksjon og Prosjekt til fordypning

I fagene Produksjon og Prosjekt til fordypning viser det seg, at det ikke alltid blir forankret i de yrkene som elevene utdanner seg til. Mange elever må gjennom hele skoleåret arbeide med yrker som de ikke ønsker å utdanne seg til. Enkelte skoler organiserer obligatoriske stasjoner i alle lærefag eller i de lærefagene skolen kan tilby. Bruk av en slik modell gjør at elevene i Vg1 får arbeide med lærefaget sitt i ca. en måned.

Hvis en elev ønsker et yrke som skolen ikke kan tilby i praktisk arbeid, kan eleven risikere å ikke få arbeide med lærefaget sitt i det hele tatt i løpet av skoleåret.

Mange eksempler på dette finner man blant annet på design- og håndverksfag, og det er først og fremst de små fagene som rammes. Flere skoler har bygget opp modellen sin etter dette prinsippet, uten at elevenes individuelle behov er lagt til grunn. Mange av elevene kan være tilfreds med en slik ordning, kanskje spesielt de som ikke vet hva de skal bli. Noen mener også at man må øve seg på oppgaver innen flere lærefag (Nilsen og Sund, 2008).

2.11.1 Beskrivelse av Programfagene

Her ønsker jeg å sette inn beskrivelsene av Programfagene. Disse er direkte hentet fra læreplanen i design- og håndverksfag under ”beskrivelse av Programfag”
Dette faget omhandler produksjonsfaget og viser hva fagets beskrivelse.

”Programfaget handler om yrkesrelevante og helhetlige produksjonsprosesser i utvikling av enkle håndverksprodukter og tjenester. En produksjonsprosess omfatter valg og konkretisering av arbeidet som skal utføres, planlegging, produksjon, vurdering og læring av arbeid med design og håndverk på grunnleggende nivå. Opplæringen innbefatter bruk av digitalt verktøy i arbeid med håndverksprodukter og tjenester. Kreativitet er sentralt i utforming av design og valg av arbeidsmåter. Programfaget omfatter grunnleggende håndverksutøvelse og håndverksdesign i et lokalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Programfaget inkluderer forholdet mellom form, farge, materialer, redskaper, teknikker og funksjon, med tanke på marked og kunders bruk og opplevelse av håndverksprodukter. Helse, miljø og sikkerhet knyttet til det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet inngår” (utdanningsdepartementet/odin.designoghåndverk.no).

Som det fremgår her består Programfag av faget Produksjon og faget Kvalitet og dokumentasjon. Disse fagene er knyttet tett opp til hverandre. I det ene faget produserer du et produkt, mens i det andre faget dokumenterer du hele prosessen. Det ene faget er like viktig som det andre for å kunne vise arbeidsprosessen din.

Videre står det at kreativitet er sentralt i utforming av design og av valg av arbeidsområder. Det å kunne slippe seg løs og tørre å utfolde seg kan gi en utradisjonell arbeidsprosess og unike sluttprodukter. Det kan være nok at du har det lille ekstra som skal til for å kunne skille deg ut fra mengden innen et håndverksyrke. Form, farge, redskaper, teknikker og funksjon er fellestrekk mellom alle håndverksyrkene innen design- og håndverksfag og alle yrkene her har sin tradisjonelle og kanskje noe trauste måte å gjennomføre læringsprosessen på. Noe som kan være et godt grunnlag å bygge videre på i det håndverket eleven måtte ønske seg. Dette viser Programfagenes beskrivelse fra læreplanen.

2.11.2 Kvalitet og dokumentasjon

Lærerplanens beskrivelse av faget Kvalitet og dokumentasjon. Læreplanen følger med som vedlegg. ”Programfaget omfatter kvalitetssikring og hensiktsmessig dokumentasjon av idéutvikling og valg av produkt eller tjeneste. Videre er kvalitetssikring og dokumentasjon av planlegging, produksjon og vurdering av eget arbeid sentralt. Kvalitetssikring omfatter vurdering og læring av eget og andres arbeid. Dokumentasjon omfatter hensiktsmessig visuell og verbal presentasjon av arbeidsprosesser, produkter og tjenester. Presentasjon og dokumentasjon av egen kompetanse inngår i Programfaget og innebærer bruk av digitale verktøy.

Som det fremgår her har elevene et stort ansvar for å dokumentere sitt arbeid i produksjonsfag fra idé og frem til og med ferdig produkt. Det er derfor hensiktsmessig for elevene som begynner på Design og håndverk Vg1, at de blir kjent for eksempel med "Pila" som er et kjent verktøy for mange som underviser på dette studie. Ved å bruke oppsettet til "Pila" følger elevene sin retningslinje frem til sitt mål. Denne prosessen tar tid for elevene, men viser trinn for trinn på hvilken måte eleven har tenkt for å komme frem til sitt mål. Det at elevene kan bruke både visuell og verbal presentasjon av produktet sitt, gjør at de som ikke klarer å uttrykke seg muntlig eller skriftlig på en tilfredsstillende måte, har mulighet til å forsterke dette ved å fokusere på det eleven er god på. Som det skår skrevet i læreplanen: "Programfaget handler om forholdet mellom egen produksjon, marked og økonomi i et lokalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Ethiske problemstillinger i håndverksfagene og forhold knyttet til en bærekraftig håndverksproduksjon i yrker innen Design og håndverk inngår i opplæringen. Innovasjon, entreprenørskap og samarbeid er sentrale elementer i Programfaget".

2.12 Prosjekt til fordypning

I løpet av Vg1 og Vg2 skal elevene ordinært ha 421 årstimer i Prosjekt til fordypning. Detaljerte bestemmelser er gitt av Utdanningsdirektoratet i forskrift om Prosjekt til fordypning, fastsatt 31.1.2007.

I faget Prosjekt til fordypning skal det utarbeides en lokal læreplan som viser de kompetansemålene eleven skal oppnå i dette faget. I en lokal læreplan henter man kompetansemålene fra Vg3 innenfor eget utdanningsprogram, eller til opplæring i kompetansemål fra andre utdanningsprogram der dette er faglig relevant (F-012-08: 419). Som vi her kan se, burde det ikke være noe tvil om det skal utarbeides en lokal læreplan i faget Prosjekt til fordypning.

Timene i Prosjekt til fordypning skal brukes slik:

"Enten til opplæring i kompetansemål fra Vg3 innefor eget utdanningsprogram, eller til opplæring i kompetansemål fra andre utdanningsprogram der dette er faglig relevant. Det skal utarbeides lokale læreplaner for dette" (F-12-08. Prosjekt til fordypning: 48).

Detaljerte bestemmelser er gitt av Utdanningsdirektoratet i forskrift om Prosjekt til fordypning, fastsatt 31.1.2007.

2.12.1 Prosjekt til fordypning i yrkesopplæring

Med utarbeidelse av nye læreplaner er Prosjekt til fordypning innført på yrkesfaglige utdanningsprogrammer i den videregående skolen, i forbindelse med Kunnskapsløftet.

Her skal elevene kunne fordype seg i et fagområde som han eller hun er spesielt interessert i.

For at eleven tidlig i utdanningsløpet kan bli kjent med yrker og aktuelle lærebedrifter kan

Prosjekt til fordypning gjennomføres i samarbeid med lokalt næringsliv.

2.13 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg omtalt styringsdokumentene. Dette lovverket er selve fundamentet i all opplæringen i skolen her i landet. Jeg ønsket å vise de retningslinjene man har i skolesystemet i dag.

I henhold til dette kapitlet har jeg beskrevet styringsdokumentene fra nasjonal plan og ned til det lokale plan på Design og håndverk Vg1.

Her tar jeg for meg Opplæringsloven i den videregående skole, der jeg blant annet kommer inn på loven om grunnskolen og den videregående opplæringen, hvor jeg henviser til kapittel 3 ref.§3-3 som viser at alle har rett til videregående opplæring. Opplæringsordningen skal føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på et lavere nivå.

Videre ser jeg på innhold og vurdering i den videregående skole, samt underveis- og sluttvurdering. Det kommer nye paragrafer i Opplæringsloven som nevnes her, disse vil tre i kraft 1.8.2009.

Jeg omtaler også forskrift av 12-08-05 fra Kunnskapsdepartementet, der jeg skriver noe om videregående opplæring, spesielt innen Design- og håndverksfag, Programfag og Prosjekt til fordypning.

Den generelle læreplanen med de forskjellige mennesketypene blir presentert der enkelte blir lagt mer vekt på en andre.

Kunnskapsløftet blir presentert og det blir også presentert hvilke endringer som har blitt gjort, som har betydning for design- og håndverksfag.

Læreplanen på design- og håndverksfag, og noe om endringen fra læreplanen i den gamle reformen (reform 94). Jeg kommer inn på læringsplakaten som inneholder sentrale punkter i Opplæringsloven og lokale læreplaner.

Jeg gir videre en beskrivelse av Programfagene og faget Prosjekt til fordypning samt hvilke retningslinjer man har å forholde seg etter i disse fagområdene.

3.0 Yrkespedagogikk / Yrkesdidaktikk

3.1 Innledning

Ved Design og håndverkfag Vg1, har man 45 håndverksyrker med lange tradisjoner (vedlegg 3). Så langt tilbake som på 1600 og 1700-tallet skjedde en stor utvikling i håndverksfagene som et resultat av bedret økonomi og mye kontakt med utlandet. På denne tiden ble blant annet byggeskikk og innredninger påvirket fra utlandet og ga mye inspirasjon til nye arbeider her hjemme. Dette gjorde sitt til at behovet for dyktige håndverkere ble større. I håndverksarbeidene er det viktig å kunne tilpasse et arbeid etter kundens ønsker og behov, enten man arbeider som taksidermist eller frisør. I alle håndverksyrker er det sentralt å kunne utføre fagets disipliner i henhold til tradisjoner og opparbeidede faglige normer.

Noe som kan være en utfordring for både lærer og elev er måten eleven oppfatter et håndverksyrke på. Som lærer kan vi mange ganger oppleve at det er vanskeligere å fokusere på den tradisjonelle opplæringen, fordi elevene ikke har noe ønske om å lære dette. Elevene er oppdaterte på det som er av interesse for dem og de ønsker ofte å uttrykke seg i nåtiden visuelt. Det tradisjonelle har stort sett lav status, mens det nytenkende og kreative har en høy status hos de unge. En av grunnene til det kan være at de unge ikke ser nytte av det tradisjonelle og synes det er gammeldags og kjedelig.

Noen av håndverksyrkene på Design og håndverk Vg1, befinner seg nok i grenseland mot kunsthåndverk fordi de er nytenkende, kreative og det kunstneriske har mye fokus.

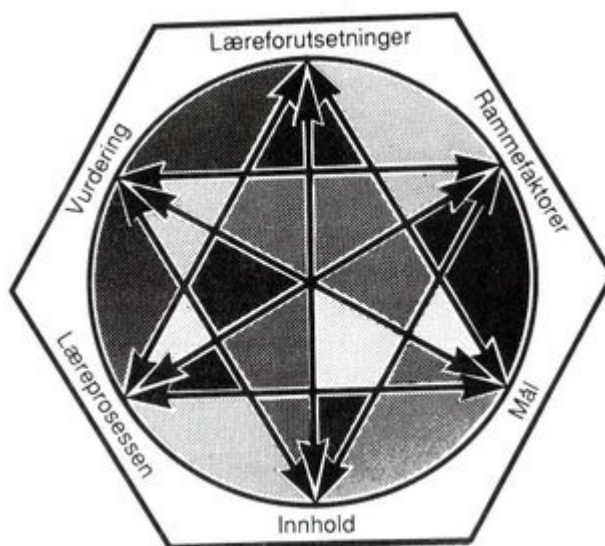
Opplæringen i design- og håndverksfag skal bidra til å videreføre håndverkstradisjoner og videreutvikle håndverksfagene i tråd med markedets behov. De fleste av håndverksfagene man kan utdanne seg til på Design og håndverk Vg1, har lange tradisjoner og har en sentral plass i dagens samfunn.

En annen viktig del av læringsverktøyet er yrkespedagogikk og yrkesdidaktikk. Teoriene er valgt ut fra tidligere erfaringer og for å belyse forskjellige tolkninger av en og samme læreplan.

3.2 Den didaktiske relasjonsmodellen

Didaktisk relasjonstenkning og de didaktiske kategoriene er noe de fleste lærerne på design- og håndverksfag kjenner til, blant annet gjennom kursing eller studier. Kollegaer jeg har spurt på min arbeidsplass mener den er strukturert og grei å jobbe etter. Lærerne jeg har intervjuet i denne oppgaven kjenner også til den didaktiske relasjonsmodellen og jobber etter denne modellen. Modellen er et strukturert arbeidsredskap som informantene underviser etter og som har et fellesspråk som alle forstår og har et forhold til.

Modellen inneholder faktorer som informantene må forholde seg til, både før, under og etter at undervisningen er overstått. Modellen bygger på at det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom de ulike faktorene. De didaktiske kategoriene må ses i sammenheng og ikke isolert. Den understreker en helhetstenkning hvor det ikke er selve kategoriene som er sentrale, men relasjonene mellom dem. Her er det gjensidig uavhengighet og ikke faktorene som styrer. Ved å bruke denne modellen, kan man begynne å arbeide i hvilken som helst av kategoriene, men man må forholde seg til de andre kategoriene hele tiden, og det man gjør vil få konsekvenser for de andre kategoriene.

Figur 1. Den didaktiske relasjonsmodell (Hiim og Hippe 2001).

Relasjonsmodellen består av seks kategorier som belyser helheten i arbeidet.

Jeg ønsker å vise de seks kategoriene og bruke disse som eksempler ved undervisningen på Design og Håndverk Vg1.

3.3 De seks kategorier

I de seks kategoriene i den didaktiske relasjonsmodellen, skal jeg gå inn på de seks kategoriene og forklare betydningen av dem, men jeg vil spesielt legge vekt på rammefaktorer og læreforutsetninger. I denne oppgaven legger jeg spesiell vekt på rammefaktorer, ut fra min problemstilling som viser hva elevene har til rådighet i undervisningen. Jeg ønsker også å si noe mer om læreforutsetninger, fordi dette også er en viktig del i mine intervjuer senere i oppgaven.

3.3.1 Læreforutsetninger

Dette handler om de psykiske, fysiske og sosiale ressursene en elev har for læringsarbeidet. I Programfag og Prosjekt til fordypning arbeider elever enten på et verksted på skolen eller er ute i bedrift. Dette medfører et stort ansvar både for skole/bedrift, lærer og eleven selv. Verkstedene er utstyrt med maskiner og verktøy som kan være skadelig ved uvetting bruk, og elevene får opplæring i sikkerhetsrutiner og HMS-reglene før de får ta i bruk maskinene og verktøyet. Man vurderer elevens fysiske forutsetninger før og under arbeidet i verkstedene. Enkelte elever trenger tilrettelegging for å kunne utføre arbeidet på maskiner eller med verktøy. Noen kan være engstelige for å bruke maskiner og trenger tilrettelegging slik at de kan utføre arbeidet med annet verktøy, eller har behov for særskilt tilrettelegging i form av en ekstra ressurs. Elevens sosiale kompetanse har mye å si for samarbeidet mellom elevene og hva den enkelte elev har av interesse. Ved at de får yrkesrettet oppgaven sin kan det motivere elevene slik at de fullfører et arbeide eller produkt som noen av elevene ellers ikke ville gjort.

Et eksempel på yrkesretting kan være:

En elev som jeg tidligere har hatt, ønsket å jobbe som weddingplanner (bryllupsplanlegger). Denne eleven så for seg arbeidet der hun skulle planlegge et bryllup og lage detaljerte lister på hva som skulle ordnes for å kunne gjennomført et bryllup. Eleven kom inn på sitt 2. valg og motivasjonen var heller laber.

Lærer satt seg da ned med eleven og spurte hvor mange forskjellige yrkesgrupper /håndverksarbeider hun kunne finne, på en ferdig pyntet brud.

Eleven fant en rekke yrkesgrupper som hadde satt sine spor på bruden. Frisøren utførte frisyren, blomsterdekoratøren ordnet brudebukett, blomster i håret og blomst til brudgommen i brystlommen. Gullsmeden hadde laget elegante smykker som giftering, andre ringer, halskjede, armbånd, ørepynt og eventuelt dersom det var ønsket, diadem.

I kjole og draktfaget hadde man designet en kjole tilpasset bruden og hennes ønsker. De hadde skissert kjolen, tegnet, laget mønster og sydd ferdig kjolen. Sløret var også innunder denne yrkesgruppen. Så hadde man skoene til bruden som skomakeren hadde laget av ulike materialer. Helt etter kundens ønsker. Her kunne man være nytenkende og kreativ og laget tilbehøret til bruden med andre materialer enn hva som er standard ved slikt arbeid.

Etter denne idémyldringen med eleven ble hun svært motivert for arbeidet og gikk i gang med friskt mot. Hun ønsket å tenke nytt og bruke materialer fra mange håndverksfag. Jenta begynte å tenke noe utradisjonelt og, kreativiteten satte ingen grenser. Vedkommende arbeidet kreativt og resultatet ble langt fra noen tradisjonell brud. Men eleven har fått motivasjon til å arbeide med ulike materialer som er knyttet opp mot det yrket hun ønsker å arbeide med i fremtiden..

Dersom elevene får arbeide med noe som interesserer dem, kan dette gjøre mye med elevenes motivasjon for arbeidet. Og tenker man helhetlig, kan dette faktisk være avgjørende for om eleven fullfører skoleåret.

3.3.2 Rammefaktor

Det som kan være store forskjeller fra skole til skole på Design og håndverk Vg1 ligger innunder denne kategorien. Hva har den enkelte skole av resurser og hvordan blir disse tatt i bruk. Rammefaktorene er forhold som hemmer eller muliggjør læringsarbeidet. Dette kan være tid, lærekompetanse, undervisningsmateriell eller romforhold.

Hvor mye tid har eleven til rådighet for å kunne arbeidet med et produkt og er denne tiden stykket opp med andre undervisningsfag. I så fall vil mye av tiden gå bort til for eksempel å pakke leire (keramikk) og rydde bort etter seg, for så å komme tilbake etter at man for eksempel har hatt to timers fellesfag og rydde alt ut igjen. Hele dager med Programfag og Prosjekt til fordypning er en god plan for elevene der de arbeider praktisk.

Verkstedet skolene har til disposisjon kan gi elevene mange utfordringer. Skoler som har mange gode maskiner og fullt utstyr gir elevene en bred kompetanse på dette feltet og elevene

får prøvd seg i håndverksfaget på noe tilsvarende lik linje som ute i en bedrift. De har mye tilgjengelig utstyr som kan spare dem for mye arbeid.

De skolene som ikke har mulighet til å disponere flere maskiner og mye verktøy må på hvert verksted, bruke mer tid på å planlegge og gjennomføre et arbeid. Har man lite materialer tilgjengelig, så man ser hva annet av materialer som kan benyttes i arbeidet. Naturen har mye fint å tilby, og det kreves at elevene tenker nytt og kreativt.

Lærerens kompetanse i håndverksyrkene har mye å si for alle håndverksyrkene som skal presenteres for elevene, dersom skolen mangler kompetanse på et håndverksyrke som en elev ønsker å se nærmere på, skal eleven ha mulighet til å være ute i bedrift å få utøvet dette yrket. Noen yrkesgrupper kan det være vanskeligere å få elever utplassert i enn andre. Dette gjelder små yrkesgrupper der det er få bedrifter rundt om i landet. Et eksempel kan være gipsmaker , der det ikke er mange bedrifter å ta av og avstanden kan være stor for eleven. Dersom eleven ikke får plass i en bedrift kan eleven jobbe med tilsvarende materialer på skolen.

For å få til en god undervisning på et verksted bør ikke gruppene være for store. Alle elevene bør ha hver sin arbeidsplass for å få utført arbeidet på en tilfredsstillende måte.

3.3.3 Læringsmål

Kompetansemålene sier hva eleven skal kunne når skoleåret er omme. Læringsmålene innefatter hva eleven skal lære i løpet av undervisningsperioden. Læringsresultatet blir vurdert etter endt periode, ut fra kompetansemålene. Kompetansemålene som står i dagens læreplan inneholder nødvendige kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å håndtere sammensatte utfordringer. Når eleven er ferdig skal eleven kunne: konkretisere, planlegge og begrunne, gjennomføre, vurdere og lære av eget arbeid.

Når man setter opp læringsmål for elevene, kan et godt råd være å innlede setningen med: ”Etter at læringsarbeidet er gjennomført, skal eleven/lærlingen kunne: ... ”Elevens/lærlingens læring blir da satt i sentrum.

3.3.4 Innhold

Innholdet i undervisningen kan være et gitt tema, som eleven skal lære noe om. Innholdet i opplæringen er det eleven gjør i form av lesning, diskusjoner, praktisk arbeid og teori, men også andre læremetoder som blir brukt i undervisningen. Det er forskjellige syn på hvordan innholdet i undervisningen skal velges og tilrettelegges, og ulike oppfatninger har sammenheng med forskjellig kunnskapssyn. Her kommer også rammefaktorene inn, hva skolene har tilgjengelig for arbeidet i undervisningen. Her velges innholdet etter mulig tilgjengelighet. Kreativitet og nytenking kan brukes mer for full måloppnåelse for eleven.

3.3.5 Læreprosessen

Denne handler om selve prosessen under et læringsarbeid og om hvordan læreren legger til rette og leder arbeidet under læreprosessen, samt hvilke aktiviteter eleven selv velger å arbeide med. Eleven skal veiledes gjennom prosessen, og læreren skal se på hvilke arbeidsmåter de har tilgjengelig. I læreprosessen er elevenes arbeidsmåter det sentrale. Her må man i forkant klargjøre hva læreren og eleven skal velge og eleven selv må bestemme læringsmål, arbeidsmåter og måloppnåelse. Det som er viktigst for elevene, er hva de arbeider med, hvordan de arbeider og hvordan arbeidet er organisert. Arbeidsmiljø og lærerens undervisningsmetode har også en innvirkende effekt på elevenes læreprosess. Det er viktig at eleven og læreren blir enige om hvilke metoder som passer best for eleven å lære på (Nilsen og H. Sund, 2008).

På design- og håndverksfag har man ofte elever som liker praktisk arbeid. Flere av elevene har et godt håndlag og arbeider frem fine produkter med hendene sine. Da får de teorien inn under selve læreprosessen. De lærer gjennom sin praksis.

Det må vurderes om elevene skal arbeide individuelt eller i grupper og hvordan læreren da skal legge opp arbeidet slik at det blir tilpasset den enkeltes forutsetninger og behov.

Her må man bruke de rette prinsipper og metoder for læringsarbeidet, som MAKVISS+K.

Både for mer omfattende opplegg og for den enkelte undervisningsøkt, kan det være nyttig å bruke MAKVISS+K når læreprosessen skal planlegges, gjennomføres og vurderes.

Prinsippene henger sammen, ved for eksempel at motivasjon for læring vil øke når de andre prinsippene ivaretas.

Dette er viktig på design- og håndverksfag som er et praktisk fag. Elevene får prøve sine kreative evner, der flere av sansene tas i bruk under arbeidet.

3.3.6 Vurderinger

De seks kategoriene i relasjonsmodellen kan her brukes til vurdering av undervisningen. Ved å bruke denne kan man nå vurdere hva som var bra i undervisningen og hva man kan gjøre bedre. Det som skal vurderes kan være elevens kompetanse, læringsprosess og læringsresultat i tilknytning til læringsmålene.

Noen eksempler på hva som kan vurderes kan være følgende:

Hva skal vurderes og hvorfor skal det vurderes. Hvem skal vurdere det og hvordan skal det vurderes, og årsaken til at det skal vurderes på denne måten. Skal det være en tidsfrist på vurderingen og skal vurderingen skje i samarbeid med eleven (Nilsen og H. Sund, 2008).

Relasjonsmodellen kan brukes både i skole og bedrift ved vurderingsarbeid. Under intervjuene kom det frem at alle informantene kjente til relasjonsmodellen og brukte denne som et verktøy i undervisningen. Dette var ikke blant spørsmålene i intervjuguiden, men noe vi snakket om i forkant av selve intervjuet.

3.4 Deduktiv og induktiv undervisning

Når det gjelder deduktiv og induktiv undervisning, brukes også andre begrep som dekker noe av det samme: deduktive og induktive læringsprinsipp eller undervisningsprinsipp, deduktiv og induktiv læring, deduktive og induktive fremgangsmåter og deduktiv og induktiv metode. Det er minst to måter å tolke dette på i denne sammenhengen, den ene er metoden læreren bruker for å lære bort noe, og den andre tolkningsmåten viser til hvilken måte eleven lærer på (Imsen 1998).

3.4.1 Forskjeller på deduktiv og induktiv undervisning

Ved bruk av induktiv undervisning, har læreren en forestilling om at kunnskap er noe den enkelte selv må ta tak i, ofte ved å løse et problem. Ved å bruke dette prinsippet innebærer det at læreren lar elevene oppleve, og løse flere oppgaver innen et bestemt område eller tema. Da skal elevene forsøke å finne ut hvilke felles egenskaper eller hva som er karakteristisk innen dette området eller tema. Det vil si at dette innebærer at elevene skal forsøke å generalisere og å formulere lover og regler eller prinsipper på bakgrunn av egne erfaringer. Her går en fra det spesifikke til det generelle, eller fra det enkelte til det allmenne.

Det som er det karakteristiske for det induktive undervisningsprinsippet er at det er en mer søkende arbeidsform, der eleven selv får i oppgave å finne frem til loven/reglen eller prinsippet. Læreren kan variere den hjelp han vil gi elevene, fra å la elevene være helt selvstendige eller til å veilede i varierende grad. Induktiv fremgangsmåte innebærer altså at eleven får presentert eksempler. Ut fra eksemplene skal elevene selv, med mer eller mindre ”hjelp” fra læreren, trekke ut den felles relasjonen og generaliseringen gjennom formuleringen av et tema.

Her går det fra det generelle til det spesifikke. Med dette menes at elevene i tillegg til å tilegne seg hvordan loven/reglen eller prinsippet er utformet, også skal lære å forstå hva de betyr og hvordan man kan bruke loven /reglen eller prinsippet i praktiske situasjoner. Ved bruk av den deduktive metoden er det læreren som styrer undervisningen (Imsen 1998).

3.5 Konfluent pedagogikk

Konfluent pedagogikk representerer en undervisningsmetode hvor både følelsesmessige, intellektuelle og psykomotoriske aspekter i lærings og undervisningsprosessen er integrerte. Med dette menes blant annet at eleven, samtidig med den intellektuelle og fysiske aktivitet i læring av fag og ferdigheter, også skal få kontakt med og lære å kjenne de følelser og kroppsreaksjoner som stoffet og arbeidet med det, vekker i eleven.

Konfluent undervisning ser på hvert menneske som noe særegent. Etter hvert som mennesket modnes, vil mennesket, i dette tilfelle, eleven ta mer og mer ansvar for seg selv og sine handlinger.

Denne type pedagogikk bygger på prinsippet å lære er å oppdage. Å oppdage er en subjektiv prosess.

”Det er bare jeg som kan oppdage for meg. Andre kan peke på ting, vise meg ting eller gjøre meg oppmerksom på forhold de mener er viktig for meg. Men de kan ikke oppdage det for meg. Det er det bare jeg som kan gjøre” (N.M. Grendstad, 2002:235).

Eleven må forstå hva som skjer under en arbeidsprosess og frem til målet de sikter mot.

Professor George I. Brown, pioneren innen Konfluent pedagogikk, sier det på følgende måte: ”Om jeg i dag skulle sette et navn på Konfluent pedagogikk, ville jeg kalle den ”open system education” (G.Brown, N. M. Grendstad 2002:236).

Med denne form for undervisning som er en inkluderende undervisning både faglig og sosialt, kan man oppnå at alle føler at de får til noe og at alle bidrar litt til andre.

Det er flere undervisningsmetoder man kan bruke i klasserommet. Noen lærer best på den måten, mens andre lærer bedre på andre måter. I et verksted, slik jeg ser, er det rom for å åpne mer opp for ulike pedagogiske undervisningsmetoder. Det å kunne tilrettelegge for eleven i et verksted slik at vedkommende faktisk kan klare å gjennomføre sitt skoleår krever mye både av eleven, men også av den undervisningsansvarlige.

3.6 Utplassing av Vg1-elever i bedrift

Hvis skolen ikke kan tilby det håndverksfaget eleven ønsker i et relevant verksted på skolen, kan man i faget Prosjekt til fordypning ved utplassing i bedrift, utnytte både skolens og bedriftens kunnskaper,

Det elevene lærer på skolen må stå i forhold til kompetansekravene i den bransjen eleven ønsker seg til, og dersom verkstedet på skolen ikke kan gi et realistisk bilde av de virkelige forholdene i et yrke så, bør elevene utplasses slik at de får ivarettatt de kompetansekravene bransjen stiller.

En elev uttrykket seg på følgende måte:

”Det er ikke så lett å bruke teorien når jeg jobber, men det er lettere å se hva jeg har gjort etterpå” (Hiim og Hippe, 2004:187).

Flere elever vet ikke hva de forskjellige håndverksfagene går ut på, men kjenner best de yrkene som er mest kjent gjennom media, eller som familie eller venner arbeider med. Det er disse de har mest kjennskap til, selv om håndverksyrket innebærer så mye mer enn ”glamouren” i frisøryrket. Ved utplassing i bedrift eller arbeid i et tilpasset verksted på skolen, får eleven mer ”feeling” med hvordan det faktisk foregår i bransjen.

Skal eleven plasseres ut i bedrift, er det en del prinsipper som må følges. Innholdet i utplassing ses i forhold til grunnleggende analyser av den aktuelle yrkeskunnskapen. Hva er bedriftens arbeidsfelt og kompetanse, og hva kan bedriften bidra med av relevant arbeid for eleven? (Hiim og Hippe 2004).

Elevens progresjon og valg av arbeidsoppgaver må diskuteres med utgangspunkt i læreplanen. Bruk av didaktiske/yrkesdidaktiske begreper kan bidra til å rette fokus mot elevens læreforutsetninger, rammebetingelsene i både skolen og bedriften, arbeidsoppgaver, faglig

innhold, oppfølging, veiledning og vurdering. Ved god hjelp kan eleven skaffe seg et godt overblikk over hva håndverksyrket går ut på, men flere elever har påpekt skillet mellom arbeidsmåten i skole og bedrift. ”I bedriften er det ”ordentlige arbeidsoppgaver, mens ”skole er skole” (Nilsen og Sund 2008).

Mange elever tenker på denne måten. Det er nok mange elever som mener at skolen er kjedelig, men ute i arbeide blir det noe annet, der er det interessant og gøy å være.

3.7 Den pedagogiske og faglige kompetansen hos læreren

Det å ha faglig kompetanse i det man skal undervise i, er nødvendig for å gjøre et godt arbeid. Men det er også behov for en solid pedagogisk kompetanse.

Utfordringen nye lærere møter, synes å være uavhengig av skolesystem og lærerutdanning (Engvik, i Nilsen og Sund 2008). Utfordringer hos nye lærere kan være knyttet til disiplin og adferd, manglende motivasjon, vurdering av arbeid og kontakten med elevens foresatte.

3.7.1 Samarbeid mellom lærerne

Det er en fordel at lærerne som arbeider i samme utdanningsprogram jobber i team. Da er det viktig at alle deltar. Dette fordi alle lærerne i teamet har de samme elevene, kjenner disse og har et felles ansvar for de samme elevene. Samarbeid mellom lærerne er både meningsfylt arbeid og berikende for både lærer og elev (Nilsen og Sund 2008).

”Når det regner på presten, drypper det på klokkeren”.

Dette er et ordtak som er kjent for de fleste, og i overført betydning kan man bruke det om å formidle læring. Det læreren får av ny faglig påfyll (kunnskap), kommer elevene til gode.

Å ha kollegaer som er fleksible og samarbeidsvillige vil gjøre samarbeidet i temaet lettere, ved siden av å gjøre arbeidet mer interessant.

3.8 Oppsummering

I kapittel 3 sier jeg noe om teorien, som er knyttet opp mot læring, fagdidaktikk og yrkesdidaktikk og relasjonstenkning. Det er satt fokus på relasjonsmodellen som jeg mener har stor betydning for min oppgave. Disse seks kategoriene i den didaktiske

relasjonsmodellen henger sammen med hverandre og er av stor betydning for undervisningsorganiseringen ved Design og håndverk. Hver faktor, vil i større eller mindre grad, ha innvirkning på undervisningen fra skole til skole. Tilgjengelighet på materialer og verktøy kan ha stor betydning for undervisningsorganiseringen og kan gjøre undervisningen noe amputert på enkelte skoler.

Det blir skrevet noe om deduktiv og induktiv undervisning og forskjellene på disse to undervisningsprinsippene. I den deduktive undervisningen forklarer læreren med eksempler om hvordan prinsippene kan brukes i praktisk arbeid. . Læren fra teori til praktisk arbeid, eller induktiv undervisning der praktisk arbeid ender i teori.

Konfluent pedagogikk representerer en undervisningsmetode hvor både følelsesmessige, intellektuelle og psykomotoriske aspekter i lærings- og undervisningsprosessen er integrerte. Konfluent undervisning ser på hvert menneske som noe særegent. Etter hvert som mennesket modnes, vil mennesket, i dette tilfelle eleven, ta mer og mer ansvar for seg selv og sine handlinger.

Pedagogikken beskriver noe om utplassering av Vg1-elever i bedrift. I boken Hiim og Hippe, 2004 står et sitat som jeg synes sier noe om elevens læreforutsetninger ”Det er ikke så lett å bruke teorien når jeg jobber, men det er lettere å se hva jeg har gjort etterpå”. Dette gir en meget god beskrivelse av mange elevers tankegang i skolearbeidet. Videre skriver jeg noe om den pedagogiske og faglige kompetansen hos læreren, noe som kan være avgjørende for en god undervisning. Den faglige kompetansen er helt nødvendig for å gjøre en god jobb, men det er selvsagt også behov for en solid pedagogisk kompetanse.

Samarbeid mellom lærerne på et team kan være avgjørende for om den enkelte lærer gjør en god jobb eller ikke. Teamet har de samme elevene, kjenner elevene og har et felles ansvar for disse. Samarbeidsvillige og fleksible kollegaer letter arbeidet for de involverte i teamet, og det gjør arbeidet mer interessant.

4.0 Metode

4.1 Innledning

I dette kapitlet vil det bli gjort nærmere rede for prosjektets utgangspunkt, hva som er prosjektets hensikt og de sentrale spørsmål ved prosjektets start.

Undervisningsorganiseringen ved skolene som har Design og håndverk, har ført til en del diskusjoner. Ved å samle lærere fra distriktet som underviser ved samme studium har man fått utvekslet nyttige erfaringer, og vi har fått kjennskap til de forskjellige skolenes undervisningsmodell. Generelt bruker skolene Prosjekt til fordypning én dag i uken gjennom hele skoleåret, i motsetning til andre, som samler opp disse dagene til en sammenhengende ti-ukers periode mot slutten av skoleåret.

Generelt har elevene også en felles uke på høsten, uke 47, der de kun har Prosjekt til fordypning. Ved de fleste skolene starter de med teori som er felles for alle håndverksyrkene. Deretter brukes det én dag ved et ”verksted” til å prøve seg i et håndverksyrke. Elevene flyttes deretter til de yrkene som er av interesse for den enkelte. Håndverkslokalene er ofte små, og mangelen på utstyr og plass gjør at eleven ikke kan være på det ”verkstedet” de ønsker over tid, men må flyttes til noe som kan være av mindre eller av liten interesse.

Mye av kritikken mot enkelte modeller går ut på at elevene blir ved et verksted i opptil fem uker, der eleven som for eksempel ønsker å bli snekker, må være en fem ukers periode på frisør. Eleven må på samme måte som de andre elevene på studiet, prøve ut de forskjellige håndverksyrkene før vedkommende kan ta et valg til Prosjekt til fordypning. I Prosjekt til fordypning kan eleven ønske seg det håndverksyrke han/hun ønsker.

4.2 Utgangspunkt og arena for oppgaven

Som det fremkommer i innledningen tok jeg tidlig høsten 2007 kontakt med lærere som underviser ved design- og håndverksfag i den regionen jeg ønsker å utføre min forskning. Formålet var å avklare på hvilken måte de forskjellige videregående skolene med design- og håndverksfag har organisert undervisningen sin og på hvilken måte de har tolket Kunnskapsløftet. Lærerne som underviser på Design- og håndverksfag har forskjellig

yrkesbakgrunn og dette kommer elevene til gode. Ville det være noen interesse for å utvikle et konkret samarbeidsprosjekt mellom skolene med design- og håndverksfag, der man kan få nytte av hverandres kompetanse?

Jeg blir forsker i eget fagfelt, og kan være i stand til å ta raske endringer underveis i prosessen, dersom dette skulle være nødvendig. For at forskningen skal være av god kvalitet, kreves det kreativitet, systematikk og troverdighet fra begge parter, både av informantene og av meg. Jeg velger en kvalitativ forskningstilnærming, som bygger på egne erfaringer og felles frustrasjon i lærermiljøet, gjennom innføringen av Kunnskapsløftet.

4.3 Hva er metode

Begrepene vitenskap og metode henger nøye sammen. Å være vitenskaplig er å være metodisk, sier Tranøy (1986:126)

Videre mener han at det er stor uenighet om hva som kjennerte en vitenskaplig metode, og at det ikke uten videre eksisterer noen metode som er felles for alle vitenskaper. Han mener derimot at det ikke er tvil om at det eksisterer fagspesifikke vitenskaplige metoder. Den Tranøy (1986:126) vil trekke frem er David Harvey og hans definisjon av vitenskaplig metode:

”Jeg bruker vitenskaplig metode i vid forstand som ensbetydende med det å innføre og å overholde anstendige intellektuelle standarder i intellektuellargumentasjon” (Tranøy 1986: 127).

Tranøy definerer metode som en fremgangsmåte for å bringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare. Der det er spørsmål om hva metode er, blir Vilhelm Aubert sitert i mange sammenhenger, og han formulerer det på følgende måte:

”En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Vilhelm Aubert, Dalland 2006:196).

For å kunne fremskaffe eller etterprøve kunnskap, kan metoden fortelle oss hvordan vi bør gå til verks. Begrunnelsen for å bruke en bestemt metode er at den vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig og interessant måte. (Dalland 2006).

4.4 Det kvalitative forskningsintervjuet

Kvalitative forskningsintervjuer er i følge Kvale (1997) et produksjonssted for kunnskap. Han hevder videre at intervju er en utveksling av synspunkter mellom to personer om et tema som har felles interesse. I et kvalitativt intervju er det informantens livsverk som skal komme frem og forskeren skal være den nøytrale delen under intervjuet, slik at det ikke overskygger eller leder informanten til å komme med uttalelser han eller hun ikke kan stå ved, i ettertid. Når jeg likevel har valgt å gjennomføre forskningen ved hjelp av det kvalitative forskningsintervjuet, handler det om hva jeg ønsker å forske på.

Under intervjuet foregår det en samhandling, og det som blir formidlet fra informanten gjennomgår en fortolkning hos forskeren, som igjen leder til nye spørsmål og svar. Intervju som metode, kan derfor være vanskelig å planlegge i detalj på forhånd. Under intervjuet må man derfor være åpen for å fange opp, utdype, forfølge og bearbeide kunnskaper og informasjon som informanten kommer frem med i en slik situasjon (Kvale 1997).

4.4.1 Gyldighet

Jeg deltar som forsker i denne sammenhengen og skal forsøke å se samsvar mellom virkeligheten og tolkningen av den, noe som er sentralt i kriterier for vurdering av validitet eller gyldighet (Olsson og Sørensen, 2003).

Jeg vil selv oppleve virkeligheten, og ha min oppfattelse av virkeligheten underveis, og kunne sammenligne informantens uttalelser om denne virkeligheten underveis i intervjuene og i notatene mine (egenvurderingen min).

De data som informantene kommer med under intervjuene må senere tolkes for slik å dokumenteres i skriveprosessen.

I bearbeidningen av data vil jeg som forsker analysere innholdet av det skriftlige og knytte dette opp mot min oppfattelse av virkeligheten. Informantens tolkninger/svar kan sammenlignes, for å se hvor sammenfallende tolkningene/svarene er. Dersom vi har dokumentert samme virkelighet, kan man anta at det var det som skjedde.

Hver informant får tilsendt ferdig bearbeidet dokumentasjon på e-post der de godkjenner intervjuet eller de kan trekke fra, eller tilføye noe.

Alle informantens tolkninger kan så sammenlignes, for så å se hvor sammenfallende tolkningene av Kunnskapsløftet er. Dersom det skulle være noen uttalelser som skiller seg betraktelig ut fra andre, må jeg bruke hukommelsen og notater fra intervjuene for å analysere

hva som ligger i de innhentede data fra hvert intervju. Disse dataene vil ha en gyldighet i utgangspunktet, forutsatt at informantene har forstått spørsmålene og godkjent intervjuet etter gjennomlesning.

Resultatet av disse intervjuene blir det derfor viktig å sette inn i et helhetsperspektiv, slik at resultatenes allmenne gyldighet brukes som kvalitetssikring i forskningsprosessen.

Selv om likhetene er mange i svarene fra informantene, gjenspeiler dokumentasjonen allikevel ulike tolkninger og valg. I en tolkning av Kunnskapsløftets gjennomføring av undervisningsplanen, var det sannsynlig at man fant likheter til stede, hos informantene vedrørende deres tolkning av læreplanen.

Dette er i seg selv et godt grunnlag for sammenligning og testing av gyldighet.

4.4.2 Pålitelighet

Selv om dataene i utgangspunktet er relevante, må de være samlet inn på en slik måte at de er pålitelige. Med det mener jeg at de ulike leddene i prosessen må være fri for unøyaktigheter.

Ved godt forarbeid og god oppmerksomhet i gjennomføringen kan en del av de vanligste feilene reduseres (Dalland, 2006).

Min rolle i dette forskningsprosjektet er subjektiv, men det kan allikevel være en fare for at dataene blir påvirket av min tilstedeværelse. Det er også jeg som skal analysere og tolke disse dataene, og til sist i oppgaven skrive en drøfting og konklusjon basert på innhentede dataopplysninger fra informantene.

For at min oppfattelse og tolkning av svarene som informantene har gitt i intervjuet skal være mest mulig pålitelig, sendes de gitte svarene ferdig skrevet til informantene for gjennomlesning og godkjenning. Slik reduseres faren for eventuelle feil, og det styrker prosjektets pålitelighet.

4.4.3 Etske betraktninger

I disse intervjuene vil jeg få et innsyn i andre menneskers tanker og følelser. Jeg kan risikere å komme i situasjoner der informantene føler en form for press og føle seg stresset. Jeg kommer nært inn på mange prosesser som er gjeldende for informantene og deres undervisningsorganisering. Mye personlig kan avdekkes her, da de forskningsetiske aspektene gjelder sterkt i en kvalitativ tilnærming. Jeg kan risikere at informantene ikke tørr å si det de mener, eller at de ikke oppfører seg naturlig under intervjuene. Dersom de føler seg trygge i mitt nærvær, kan det være avgjørende for hvilke relasjoner som etableres mellom meg og

informantene. Det vil være viktig at personer som inngår i forskningsprosjektet har vern i ulike regelverk (Olsson og Sørensen, 2003).

Den informasjonen som kommer frem underveis i forskningsprosessen blir anonymisert og kan ikke spores tilbake til informanten eller skolen. Noe av stoffet må omformuleres og kanskje også fjernes fra sammenhengen. Informantene gir skriftlig samtykke pr. e-mail om at intervjuets innhold er i samsvar med de svarene informantene virkelig har gitt under intervjuet, og gir sitt samtykke till at innholdet kan brukes (Kvale 1997).

I forskningsprosessen er det også viktig å vise diskresjon og å følge etiske prinsipper. Informantene skal føle seg komfortable under intervjuene og ikke føle noen form for ubehag. Dette er viktige faktorer i kvalitative prosesser. Jeg viser til forskningsetiske komiteer, under, forskningens verdi og forskningsetikk, der det står følgende:” Forskere skal følge forskningsetiske normer, som krav til redelighet, upartiskhet og åpenhet for egen feilbarlighet.” Forskeren skal respektere de legitime grunner private bedrifter, interesseorganisasjoner o.l. har til ikke å få offentliggjort opplysninger om seg selv, sine medlemmer og sine planer. Det kan være av stor allmenn interesse å få informasjon om hvordan private bedrifter og interesseorganisasjoner fungerer i samfunnet.

Individer og organisasjoner har ingen juridisk plikt til å gi opplysninger uten der det er særskilt lovbestemmelse for spesielle typer opplysninger. Dersom de nekter innsyn, skal det respekteres. Organisasjoner bør likevel stille arkiver til disposisjon for forskning.

For forskere som velger å forske på organisasjoner som i utgangspunktet ikke ønsker forskningen utført, stilles det særlige krav til omhyggelighet i dokumentasjon og metodebruk. Det kan forekomme situasjoner der forskere får grunn til å tro at det skjer overgrep i en virksomhet. Etter avveining kan det da være etisk forsvarlig å fortsette forskningsprosessen dersom overgrep ikke kan avdekkes eller dokumenteres på annen måte. Forskeren har den samme rettslige plikt som andre borgere til å avverge alvorlige lovbrudd.

Det finnes mange definisjoner på etikk. Etikk handler om moral, sedvane, karakter, personlighet og det å gjøre det som er riktig. Geir Afdal sier følgende:

”Etikk er lære om hvordan våre samfunnsordninger, handlinger, innstillinger, målsettinger og motiver bør være for å kalles ”gode” eller riktige. Etikk læren om det rette og det gode”.

Kversøy har en annen definisjon på etikk. Han sier følgende: ”Etikk er refleksjonen over moral. Å reflektere er å tenke seg om. Å reflektere er å tørke støv av vanetenkning” (Kversøy, 2005:13).

4.5 Valg av informanter og gjennomføring av intervjuet

Informantene mine ble valgt ut på grunnlag av hvilke fag de underviste i på Design og håndverk. Produksjonsfaget, Prosjekt til fordypning og Kvalitet og dokumentasjonslære var et must for å kunne være med i intervjuet. Det geografiske avstanden hadde også en betydning, da arbeidsplassen deres skulle ligge på det sentrale Østlandet.

Jeg kontaktet informantene pr. telefon og la frem min problemstilling og spurte om de ønsket å bidra til min forskning ved å la seg intervjuet til mitt forskningsarbeid.

I presentasjon la jeg frem bakgrunn og tema for intervjuundersøkelsen, at det var viktig for meg å høre deres historie, deres tolkning og opplevelse på godt og vondt, og om de ville la seg intervjuet. Jeg presisterte at jeg ikke var ute etter hva som var ”riktig eller galt ” i undervisningen, men hvordan de hadde tolket og gjennomførte faget Produksjon, Kvalitet og dokumentasjon og Prosjekt til fordypning.

Anonymisering ble utdypet, og jeg vektla at ingen skulle kjenne seg igjen som personer i det bearbejdede materialet som ble referert til i oppgaven. Frøberg og Gulbrandsen (1996) skriver følgende: ”Etikk er hva en bør eller kan gjøre. Moral er om og hvordan man gjør det. Jus er hva som er lov og ikke lov å gjøre” (Frøberg og Gulbrandsen, Olsson og Sørensen 2008:58).

Jeg ønsket å gjøre intervjuet under etiske og moralske normer og holde meg på den rette siden av loven. Jeg ønsket ikke at informantene skulle føle seg ukomfortable og presset til å svare noe de senere kunne angre på, men legge frem fakta.

Jeg informerte informantene på forhånd om at de ville bli intervjuet én og én over tid, og at jeg ville bearbejde svarene de gav meg, for så senere å sende intervjuet til hver og en av dem for gjennomlesning, aksept og godkjennelse.

Intervjuene ble utført i Oslo, etter arbeidstid, da dette var mest praktisk i forhold til undervisning for den enkelte lærer og det var også et knutepunkt for både informanter og forsker etter arbeidsdagens slutt. Intervjuets varighet var på ca. 1 time.

Det var overraskende hvor lett det var å få informanter og det kan være ulike årsaker til dette. Jeg vil knytte noen tanker rundt dette. De som hadde takket ja til å delta i intervjuet var lærere som underviste på design- og håndverksfag. At det var nettopp disse personene som ønsket å delta kan ha en sammenheng med mye frustrasjonen i forbindelsen med innføringen av den

nye reformen. Det å kunne sitte å snakke, tenke høyt rundt et tema som i utgangspunktet var positivt, men som også ga alle de involverte en ny måte å tenke og gjennomføre undervisningen på, gjorde nok at informantene fikk utslipp for en del frustrasjon, slik jeg ser det.

Selv om tema var positivt, var det også noen som kom med kritiske betraktninger rundt hva som manglet i deres arbeidssituasjon for å kunne gjøre undervisningen bedre.

Informantene hadde i gjennomsnitt 8 år som lærere i videregående skole, den med kortest erfaring hadde 3 år, og den med lengst erfaring hadde 18 år. De som hadde kortest erfaring hadde allikevel erfaring fra den gamle reformen og var med på innføring av den nye reformen 2006, Kunnskapsløftet.

4.6 Gjennomføring av intervjuene

Alle intervjuene ble gjennomført i perioden mellom juni 2008 og oktober 2008. Alle intervjuene ble lagt til etter arbeidsdagens slutt og det ble brukte ca. én time til gjennomførelsen av intervjuet. I løpet av perioden som intervjuene ble gjennomført, var det en forskyvning i tid, en informant var syk og hadde glemte intervjuet. Dette intervjuet ble satt opp senere og gjennomført uten ytterligere forskyvninger.

Vi gjennomførte intervjuene i et rom der vi satt uforstyrret. Før intervjuet startet, brukte vi noen minutter på å hilse og snakke om hvordan dagen hadde vært. Før intervjuet startet, gjentok jeg hensikten med undersøkelsen og om resultatene av intervjuene kunne gi oss inspirasjon til å tenke mer nyskapende og kreativt i undervisningssammenheng.

Jeg gjentok også at intervjuet skulle anonymiseres, og dersom de kom i skade for å nevne skole eller navn under intervjuene, ville jeg erstatte navn med personnøytrale ord som hun/han eller læreren. Likeså ville eventuelle stedsnavn også bli fjernet fra teksten. Alle informantene har bekreftet sin deltagelse i form av tilbakemeldinger på e-post.. Temaene i intervjuguiden tar utgangspunkt i innføringen av den nye reformen 2006, Kunnskapsløftet.

I utgangspunktet la jeg opp til at intervjuet skulle forløpe seg som en samtale mellom informant og intervjuer. En samtale der tema var gitt og uten for skarpe grenser. Informanten fortalte om sine opplevelser, mens forsker hørte på og noterte. Under en slik samtale forsøkte jeg å unngå for mange avbrudd, og forsker ledet informanten varsomt og med bevissthet videre dersom samtalen skulle stoppe opp.

Om formålet med det kvalitative forskningsintervjuet sier Kvale at det er å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden, særlig med tanke på meningen med fenomenene som beskrives (1997).

Ved å unngå å stille strukturerte spørsmål i intervjuguiden, hadde jeg større sjanse for å få spontane, levende og uventende svar tilbake. Svaret fra informantene kan lede til nye spørsmål, men ikke nødvendigvis. I følge Kvale (1997) er en strukturert intervjusituasjon, enklere å strukturere og analysere senere.

De mest sentrale spørsmål var allerede gitt til informantene i forkant da jeg informerte dem om mitt forskningsarbeid. På denne måten fikk informantene tid på seg til å tenke gjennom undervisningsorganiseringen på Design og håndverk ved sin skole. Det var viktig å få vite så mye som mulig om hvordan informantene organiserte undervisningen og tolket læreplanen. Og på den måten fikk intervjuguiden åpne spørsmål med oppfordring til å fortelle, gjerne med erfaringer fra hverdagen. Dette er i tråd med hva Kvale (1997) hevder skal være en åpen, fenomenologisk måte å tilnærme seg intervjuet på. Kvale siterer Sprandly (1979):

”Jeg ønsker å forstå verden fra ditt ståsted. Jeg vil vite det du vet, på din måte. Jeg ønsker å forstå betydningen av dine opplevelser, være i ditt sted, føle det du føler, og forklare ting slik du forklarer dem. Vil du være læreren min og hjelpe meg med det?” (ibid:73)

Det å ha et tema kan også bidra til at intervjuet lettere kan følge informantenes utredninger. Videre mener jeg at intervjuguiden er tilpasset aktuelle spørsmål for målgruppen, slik at dette kan bidra for å kunne legge til rette for god mellommenneskelig samhandling i selve intervjusituasjonen.

Jeg kjenner alle informantene fra kurser og seminarer i arbeidssammenheng, og jeg la alt til rette for at det skulle være god stemning under intervjuene. Alle informantene deltok frivillig, og så vidt meg bekjent representerer jeg ingen jobbrelatert eller menneskelig ”trussel” for noen.

4.7 Begrunnelse for spørsmål i egen undersøkelse

Her ønsker jeg å komme med en begrunnelse for de spørsmålene som ble stilt til informantene. Jeg vil ta for meg ett og ett spørsmål.

1. Hvilke forandringer er blitt gjort her på Design og håndverk i forbindelse med Kunnskapsløftet?

Det 1. spørsmålet ønsket jeg å stille på bakgrunn av alle omveltninger og forandringer som har skjedd i forbindelse med å gå fra en reform til en annen reform. Har man fått samme antall elever som man hadde i den gamle reformen ved grunnkurs formgivningsfag? eller er Design og håndverk Vg1 første arvtager fra grunnkurs formgivningsfag ved skolen. Her ønsker jeg generelt å få belyst de store forandringene som har oppstått på grunn av reformen. Som for eksempel ombygging av lokaler, utvalg av verktøy, materialer, overtallighet blant lærerne som underviste på grunnkurs formgivningsfag og andre ting som vedrører denne saken.

2. Hva har dere tenkt i henhold til læreplanen, og på hvilken måte har dere tilrettelagt det i forhold til alle håndverksyrkene?

Ved spørsmål 2 ønsket jeg å få vite hvordan de har tilrettelagt undervisningen i henhold til læreplanen. Det er mange håndverksyrker og hvordan kan flere elever samtidig jobbe med ulike yrker. Hva har skolene til disposisjon av verktøy slik at flere elever samtidig kan arbeide med samme yrke?

3. Har dere en lokal læreplan, og hvordan når dere de målene?

I spørsmål 3 ønsket jeg å få vite mer om den lokale læreplanen. Lages det lokale læreplaner i fagene Produksjon og Prosjekt til fordypning, eller gjør de det på en annen måte.

4. Er Kunnskapsløftet fritt og åpent? Hvordan tolker dere den nye læreplanen?

Dette spørsmålet ønsker jeg å stille på grunnlag av mine egne tolkninger av læreplanen og diskusjoner i grupper med kollegaer på seminarer, som underviser i samme yrkesgrupper. Der har mye frustrasjon over læreplanens innhold kommet til overflaten. Hvorvidt dette kan ha noen betydning for faginnholdet hos de ulike skolene er noe jeg ønsker å høre mer om.

5. Har dere hatt noen undersøkelse blant elevene i for eksempel trivsel, organisering, motivasjon og så videre?

Med dette spørsmålet ønskes det å finne ut om hvordan elevenes trivsel er ved grunnkurset og om hvordan elevene stiller seg til organiseringen av undervisningen..

6. Kan du se noen fordeler/bakdeler slik dere har lagt opp undervisningen etter at den nye reformen kom?

Dette spørsmålet synes jeg har en stor betydning for selve oppgaven. Her ønsker jeg å få rede på hvordan de har organisert undervisningen og hvilken modell de følger for at elevene skal få en yrkesforankret undervisning, og ikke bare en undervisning som er yrkesrettet.

7. Hvilken bakgrunn / utdanning har dere som underviser på dette studiet?

Dette spørsmålet stilles med tanke på elevenes undervisning. Her ønsker jeg å få en klarhet i om det er en sammenheng med lærerens utdanning og organiseringen av undervisningen. Jeg ønsker å se på om yrkesrettet og/eller yrkesforankret undervisning kan ha en sammenheng med lærerens teoretiske eller praktiske gjennomføring i undervisningen, og hvorvidt lærerens bakgrunn som yrkesfaglærer eller kunstakademisk bakgrunn kan ha noen betydning for gjennomføringen.

8. Hvordan er produksjonsfaget organisert?

Med dette spørsmålet ønsker jeg å få vite hvordan undervisningen er organisert i produksjonsfaget. Skolene lager selv sin modell for undervisningsorganiseringen, så sant modellen står i henhold til læreplanen. Jeg ønsker å få frem forskjellige måter å løse organiseringen av undervisningen på gjennom det neste spørsmålet.

9. Hvordan er faget Kvalitet og dokumentasjon organisert?

Med dette spørsmålet ønsker jeg å få belyst hvordan man har organisert undervisningen i dette faget. Elevene skal dokumentere sitt arbeid gjennom bruk av digitalt verktøy, og jeg spør om det er ulike arbeidsmetoder dette gjøres på. Her ønskes det å få frem hvordan elevene dokumenterer arbeidet sitt i ulike fag og ved forskjellig skoler.

10. Hvordan er faget Prosjekt til fordypning organisert?

Timene i faget Prosjekt til fordypning er prioritert på forskjellige grunnlag. Dette gjøres forskjellig fra skole til skole. Skolene starter opp dette faget på ulike tidspunkt i løpet av

skoleåret. Her ønsker jeg å vite mer om hvordan de har tolket faget Prosjekt til fordypning, og hvordan de har organisert det i praksis.

11. Har dere tilstrekkelig verktøy/maskiner for de forskjellige håndverksyrkene?

Dette spørsmålet ønsker jeg å stille for å belyse hva skolen/avdelingen har til rådighet av verktøy/maskiner. Her kan skolens økonomi ha stor innflytelse på hva avdelingen har til rådighet for større innkjøp, slik at undervisningen i håndverksyrkene blir så realistisk som mulig på lik linje som i en bedrift.

12. Det er 45 håndverksyrker, når elevene er ferdige har de da kjennskap til alle disse yrkene?

Dette spørsmålet stiller jeg på bakgrunn av mye diskusjoner på skoler, både blant studenter, lærere, forelesere og andre personer som er tilknyttet skoleverket. Diskusjoner som går på hva elevene egentlig kan eller kjenner til om de forskjellige håndverksyrkene. Hvor god kjennskap de har til yrkene da de er ferdige på grunnkurs formgivningsfag.

13. Hvordan vurderes elevene? Leverer de mapper?

Elevene skal etter endt skoleår ha karakterer for sitt arbeid i alle fag, samt, orden- og adferds karakter. Grunnlaget for vurderingen bør være lik, men hvilke vurderingskriterier brukes det og hva forlanges av elevene for at de skal oppnå de målene? Det er av denne grunnen jeg stiller disse to spørsmålene.

14. Hvordan settes en standpunktskarakter i Programfag og Prosjekt til fordypning?

Her ønsker jeg å få vite mer om hva som er med i vurderingene i fagene Produksjon og Prosjekt til fordypning. Hva skal til for at en elev skal kunne oppnå målet sitt, og hvordan vurderes de av lærerne. Standpunktskarakteren er den endelige karakteren. Teller alle håndverksyrkene gjennom skoleåret like mye uansett om håndverket er av interesse for eleven eller ikke?

15. Mener du at undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet, slik den er lagt opp hos dere?

Dette er et meget interessant spørsmål da man har forskjellige undervisningsopplegg ved Design og håndverk Vg1 ved ulike skoler, som geografisk ikke ligger langt fra hverandre. Som regel er det mange som skal være med å planlegge og organisere en ny reform ved en

skole .En ny læreplan kan derfor avstedskomme ulike syn og oppfatninger , ja selv innenfor en enkelt avdeling på skolen kan diskusjonene være mange. Mener informanten at deres skole har løst problemet ved undervisningsorganiseringen (Design og håndverk Vg1) slik at den er i tråd med Kunnskapsløftet?

4.8 Oppsummering

I dette kapitlet beskriver jeg utgangspunkt og arena for prosjektet og det kvalitative forskningsintervjuet som er brukt i dette prosjektet.

Formålet var å avklare på hvilken måte de forskjellige videregående skolene med design- og håndverksfag Vg1 har organisert undervisningen og på hvilken måte de har tolket Kunnskapsløftet. Lærerne som underviser på denne studieretningen har forskjellig bakgrunn som igjen fører til forskjellig metodevalg i undervisningen.

I kapitlet har jeg beskrevet det kvalitative forskningsintervju, som jeg ønsker å forske på. Her belyser jeg også viktigheten av gyldighet, pålitelighet og etiske betraktninger, og hvordan dette behandles i forhold til forskningsprosessen.

De informantene som ble valgt ut til å være med i dette forskningsintervjuet, underviser alle ved studieretningen design- og håndverksfag Vg1. Disse har sin arbeidsplass et sted på Østlandet. De jeg spurte om var interessert i å stille til intervju, viste alle en positiv holdning til dette. Mye av grunnen til å stille opp, er nok all frustrasjonen over innføringen av den nye reformen.

At informantene ble anonymisert og det at de senere kunnen få innblikk i hvordan undervisningsorganiseringen foregår andre steder, gjorde det enklere for alle å stille opp i intervjuet.

Intervjuene ble foretatt mellom juni 2008 og oktober 2008, etter arbeidstid. Ved å unngå å stille strukturerte spørsmål i intervjuet, hadde jeg større sjanse for å få spontane, levende og uventede svar tilbake.

Begrunnelsen for spørsmålene som ble stilt i egen undersøkelse, er spørsmål som kan gi svar på, eller i alle fall en forklaring på, hvorfor en skole har valgt å organisere undervisningen slik de har gjort, mens en annen skole har valgt en annen undervisningsform.

5.0 Gjennomføring av egen undersøkelse og presentasjon av funn

5.1 Innledning

Jeg henvendte meg først på telefon til lærere som underviser på design- og håndverksfag på det sentrale Østlandet. Jeg hadde i forkant hatt faglige samtaler med disse lærerne i ulike sammenhenger, i form av åpen skole, kurser eller seminarer der nettopp undervisningsorganiseringen etter den nye reformen kom, var et hett tema som det stadig var diskusjoner rundt. Hva var riktig og hva var galt, eller var det tolkningen av læreplanen vi gjorde ulikt. Her var det mulig å samle mange gode og mindre gode tolkninger ut i fra den samme læreplanen.

I dette kapitlet ønsker jeg å presentere intervjuene mine og gi en oppsummering av funnene. I intervjuene svarte informantene med innholdsrike setninger hvor viktige opplysninger kom frem, slik at forkortelse av svarene bød på problemer. Det ene svaret fører noe annet og meningsrikt med seg i en og samme setning. Spontane svar kan føre til nye betydninger og nye oppdagelser slik at jeg finner det problematisk å forkorte ned svarene i intervjuene ytterligere.

5.2 Kort oppsummering og presentasjon av enkelt funn

Kort oppsummering av informanter:

A

På skole A ble det i mai 2008 gjennomført et intervju med læreren som underviser på design- og håndverksfag ved denne skolen. Læreren har en allsidig erfaring fra skolen gjennom en årrekke. Vedkommende har også jobbet med Kunnskapsløftet siden det ble innført i 2006.

B

På skole B ble det i juni 2008 gjennomført et intervju med en lærer som har arbeidet på skolen siden Kunnskapsløftet ble innført. Læreren har erfaring fra andre skoler før den nye reformen kom.

C

Lærer ved skole C har arbeidet som lærer i videregående skole i tre og et halvt år. Vedkommende lærer begynte å jobbe ved Design og håndverkslinjen høsten 2007, ett år etter at den nye reformen, Kunnskapsløftet, ble innført. Intervjuet ble utført i september 2008.

D

Lærer ved skole D har jobbet i videregående skole siden 1999 og begynte i skolen under den forrige reformen. Den pedagogiske bakgrunnen hennes er var rettet mot den gamle reformen. Prosjektarbeider var det store og attraktive å jobbe med i den tiden under den gamle reformen. Læreren har også jobbet med undervisning i utlandet i ett år innen design- og håndverksfag. Faget hun jobbet med utenlands het Design Technology, Fine arts and Acts. Læreren jobber i dag på design- og håndverkfag i den videregående skole. Intervjuet fant sted i oktober 2008.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av dette har alle informantene generell god erfaring fra læreryrket. Alle informantene har undervist tidligere, men kun tre av dem har vært med fra starten da den nye reformen kom.

1. Hvilke forandringer er blitt gjort her på Design og håndverk i forbindelse med Kunnskapsløftet?

A

Her har det skjedd store forandringer etter at vi innførte den nye reformen i 2006. Før hadde skolen 5 grunnkurs i formgivningsfag, i tillegg til 2 stk. VK1 tegning, form og farge, 2 stk VK1 frisør, 1 stk VK2 tegning, form og farge og til sist en VK2-klasse interiør. I oppstartsåret hadde vi ikke Design og håndverk Vg1, det fikk vi først høsten 2007.

På tre år gikk vi fra 10 til 3 klasser. Vi skulle hatt studiespesialiserende, men mistet disse til en skole i nærheten. Nå har vi 1 klasse Vg1, Design og håndverk og to frisørklasser på Vg2. Dette har medført at vi fikk stor overtallighet av lærere her etter den nye reformen kom.

Året 2006/2007 ble det lagt forberedende arbeid til at Design og håndverk skulle komme høsten 2007. Lærerne reiste til andre skoler som hadde fått dette studiet og som var i gang med undervisningen. Vi ønsket å se hvordan andre skoler hadde organisert undervisningen

etter den nye læreplanen. Der observerte vi ulike måter å organisere undervisningen på, etter den samme læreplanen. Våren 2006 var det kunnskapsdeling med andre lærere på en videregående skole på Romerike. Her kunne vi dele kunnskap og erfaring med andre lærere som senere skulle undervise på Design og håndverk.

Vedkommende informant var alene om å lage struktur til Design og håndverk Vg1, og var spesielt opptatt av at det ikke skulle være ”grunnkurs formgivningsfag”, men var nøye med å se hvordan intensjon i læreplanen var.

B

Høsten 2005 begynte skolen med forberedelser på den nye reformen. Fem lærere begynte denne høsten med å forberede seg på planene, oppgavene og utbredelse av nye verksteder. Tidlig denne høsten, hadde de en idé hvordan de skulle organisere opplæringen på dette nye studietilbudet, Design og håndverk. Det var en god del som måtte gjøres i form av forandringer i verksteder og omrokking av rom. Dette ble hele tiden gjort med tanke på at det skal drives praktiskopplæring i disse lokale verkstedene.

C

Det var ikke formgivningsfag ved denne skolen i 94 reformen, kun trearbeid, møbelsnekker vk2 og møbeltapetserer vk2. I oppstartsåret hadde vi ikke Design og håndverk Vg1, det fikk vi først året etter at Kunnskapsløftet ble innført.

Vi hadde mye verktøy og utstyr fra før så vi har ikke investert så mye i verkstedene. Her har det ikke blitt gjort så mye omdisponering. Vi har plassert teorirommet ved siden av tekstilverkstedet, og laget en frisørsalong med plass til seks stoler og trevasker. Til blomsterfaget har vi fått kjølerom og arbeidsbenk som vi kan benytte oss av når Blomsterdekoratør Vg2, er ute i praksis.

Vi hadde et stort snekkerverksted her tidligere. Det var seks snekkerklasser, men dette ble redusert til én klasse da reformen kom.

Slik er det fortsatt.

D

Det har skjedd forandringer her, og den største forandringen er at da den nye reformen kom mistet vi to klasser i grunnkurs formgivningsfag. (2006) og VK2 som var det siste året på formgivningsfag. Da det var tegning, form, farge var det også 2 klasser der på Vg2. Resultatet

av færre klasser på Vg1 og at vi mistet Vg3 klassene (tidligere VK2), førte til overtallighet av fire lærere på denne avdelingen.

I dag har vi ikke et Vg3 tilbud, men vi har et ønske om å få Vg3 utstillingsdesign.

MK (Media og kommunikasjon) får mange av de elevene som tidligere ville valgt TFF (Tegning, form, farge). Det er elever som ønsker kreativt arbeid og i tillegg studiekompetanse som søker seg dit.

MK blir på en måte det nye TFF, slik jeg ser det. Elevene velger allmenn påbygging siste året for å få studiekompetanse, og i tillegg går en del ut i lære slik at de også får et fagbrev. Det blir et lengre studie, men mange elever ønsker studiekompetansen.

To av lærerne som skulle undervise på Design og håndverk gikk på høgskolen på et forberedende studie "implementering av Kunnskapsløftet". En samling over et halvt år og innlevering av en oppgave. Studiet ga 10 studiepoeng.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av dette ble flere klasser fra den gamle reformen redusert eller rett og slett lagt ned. På en periode over tre år ble det lagt ned atten klasser og opprettet fire nye klasser ved formgivningsfag., (det som i dag ligger under design- og håndverksfag). Dette resulterte i en del overtallige lærere ved innføring av den nye reformen.

Skolene forberedte seg på ulike måte til skolestart, der enkelte skoler valgte samarbeid med andre skoler, valgte noen å få innføring av Kunnskapsløftet gjennom studier på høgskolen.

De fleste hadde mye verktøy og utstyr etter nedlagte studier, mens noe omdisponering av rom som skulle romme nye verksteder ble foretatt hos samtlige.

2. Hva har dere tenkt i henhold til læreplanen, og på hvilken måte har dere tilrettelagt det i forhold til alle håndverksyrkene?

A

Vi disponerer samme rom/verksted som tidligere da det var grunnkurs formgivningsfag her.

Det er to oversiktlige rom, et verksted og et klasserom med et kontor i midten med vinduer til begge klasserommene. Alle yrkene /verkstedene blir samlet på et sted, og en lærer kan ha undervisning i disse to rommene samtidig.

Vi var godt utstyrt fra før så store økonomiske innhugg ble det ikke.

Til faget Metall kjøpte vi små ting som filer, sølvtråd, tinn, emalje og små praktiske ting. Gass låner vi fra naturfagsrommet.

I blomsterdekoratørfaget ble småting som tråd og kranser kjøpt inn, mens vi bruker naturen mye og plukket med oss det den har å tilby.

Frisørfaget Bruker en del utstyr fra frisørlinjen, men kjøpte inn frisørhoder til alle elevene, stativer, spanner og litt hårpynt slik at vi hadde noe eget til disposisjon. Elevene har undervisningen stort sett på frisørlinjen når de har valgt dette yrket.

I tekstilfagene bruker vi klasserommet. Totalt ni symaskiner til disposisjon for elevene. fire maskiner hadde vi fra før, mens fem nye ble kjøpt inn.

B

Ved at man ønsket seg mest mulig praktisk arbeid her måtte man gjøre noen inngrep. Det ble brukt mye tid på å disponere og omdisponere rom.

Det gamle snekkerverksted ble delt mellom metall og tregruppen og metall fikk sitt eget verksted med benkeplass og verktøy. Tregruppen hadde utstyr og verktøy fra tidligere og disponerer fortsatt dette, men med noe mindre areal.

Klasserommet som var tilknyttet denne snekkeravdelingen ble omgjort til datarom for elevene på Design og håndverk.

Verkstedene for de gjenværende yrkene, ble plassert der det gamle snekkerverkstedet for VK1 lå. Dette er et eget bygg, som Design og håndverk disponerer.

Keramikk/glass har arbeidsplasser, verktøy og maskiner her til undervisningen, samt et teorirom som deles med frisør. Frisør, har en frisørsalong med seks stoler der elevene kan utføre oppgaver på hverandre. Salongen disponerer også dokkehoder med hår, som de kan utføre større oppgaver på, slik som farge og permanent.

Der det tidligere var møbeltapetsering ble det etablert tekstilverksted. Dette rommet er ved siden av keramikk og frisør verkstedene. Her har man syv symaskiner som elevene kan utføre arbeider på. Her er også strikkemaskiner og materialer til undervisningen.

Dersom elever ønsker et annet yrkesfag i faget Prosjekt til fordypning, har skolen samarbeid med det lokale næringslivet som har vært hjelpelige med plasser for de elevene det måtte gjelde. Dersom en elev har et spesielt håndverksyrke de ønsker å se nærmere på, gjør vi det vi kan for å få eleven ut i dette yrket i Prosjekt til fordypning, da med mye grunnleggende kunnskaper fra håndverksyrkene, der de kan se på fellestrekkene og særpregene i yrkene.

Ved alle verkstedene blir det prioritert at elevene skal kunne jobbe med relevante materialer.

C

Vi startet opp med 4 ulike moduler i 2 semester 2008. Første semester gjennomførte vi med en del tegning, form og farge og noe praktiske oppgaver som vi forsøkte å yrkesrette.

Tegnesalen brukte vi 2007/08, men den har ikke vært i bruk dette skoleåret 08/09.

Det første semesteret brukte vi på å sette oss inn i de ulike håndverksyrkene

Man ønsket å jobbe mest mulig praktisk her, så det ble egne verksteder for yrkesfagene

Tegnesalen er stor og er godt utstyrt med bl.a. tegne og maleutstyr. Dette rommet disponeres ofte.

Frisørsalongen har seks utstyrte plasser der tolv elever kan være i arbeid samtidig. Arbeid kan også utføres på vaskeplassene. Godt utstyr og maskiner er tilgjengelig for elevene, samt dukkehoder til å arbeide på, med stativer til. Her kjøpte vi seks arbeidsplasser/stoler brukt samt en vaskestol. Det resterende har vi kjøpt nytt.

Tekstil verkstedet kan tilby elevene tyve symaskiner og syv industrimaskiner. Dette verkstedet er meget velutstyrt med tekstiler av mange slag. Her har elevene mange stoffer å velge samt garn til ulike arbeider. Dette er det verkstedet som er mest velutstyrt med arbeidsmaterialer. Her var det mange tekstiler og materialer igjen fra den gamle reformens tid, som kommer godt til nytte nå.

Treverksted Vg1 har vi fortsatt, men behovet for alle maskinene og alt verktøyet vi hadde til denne linjen hadde vi ikke lenger brukt for. Noe trenger vi til de elevene som går snekker fag, men mye er solgt unna. Salget fra snekkerverkstedet har finansiert utstyr til nye yrkesverksteder vi har opprettet på Design og håndverk Vg1.

Det er også et eget lakkrom på avdelingen som ivaretar HMS forskriftene. Der kan elevene trygt utføre lakkering og påføring av luktgasser og andre kjemiske behandlinger som kan være skadelig over tid ved innånding.

Blomsterverkstedet er verkstedet til Blomsterdekoratør Vg2. Dette verkstedet blir brukt når Vg2- elevene er ute i praksis. Verkstedet er utstyrt med benker og kjølerom for blomster. Materialer er tilgjengelig for elevene til utføring av kranser, oppsatser og buketter.

D

Vi har et stort fellesrom til hele Design og håndverk, tidligere en gymsal. I dette rommet kan elevene jobbe med mange forskjellige yrkesfag på samme tid med lærer(e) tilstede. Alle elevene har verktøykasser med eget verktøy i.

Noen av de yrkesgruppene som befinner seg der er interiør/utstillingsdesign, metall, gullsmed, smykker, blomsterdekoratør og tekstil.

Interiør/utstillingsdesign arbeider mye med capa papp, der de bygger små modeller, for eksempel en leilighet der de skal innrede et rom i denne leiligheten. De arbeider med farger til dette rommet, møbler, tekstiler og belysningen til rommet.

Frisør har et eget rom i 2. etasje som er mest praktisk for undervisningen. Frisørsalongen har det grunnleggende av utstyr å arbeide med.

Frisørrommet har én arbeidsstol med vask, og diverse utstyr til opprulling av hår og farging av hår, vipper og bryn.

Det vært snakk om at metall, gullsmed og smykker har skal få et eget verksted, men det er ikke helt ferdig ennå og elevene arbeider derfor foreløpig i det store fellesrommet eller det rommet som er tenkt som smykkeverksted..

Dette verkstedet har tilgjengelig forskjellig typer perler, tråd, anheng, strikker i sølvtråd. Her arbeider elevene med forskjellige teknikker.

Tekstil har symaskiner til disposisjon.

I blomsterdekoratør yrket, hentes det mange materialer til bruk ute i naturen. Når vi har vært ute i naturen og samlet inn materialer vi kan bruke, jobber alle elevene i et felles prosjekt med dette yrket.

Dette er yrkene vi kan tilby elevene her på skolen, men vi vet ikke hva som skjer hvis elevene skulle ønske seg et spesifikt yrke som Design og håndverk ikke kan tilby. Man blir veldig låst her. Da måtte de kunne få tilbud om utplassering / lære i en aktuell bedrift eller hos en håndverker.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av disse svarene har avdelingene muligheter til å undervise i samtlige håndverksyrker. Dersom en elev ønsker undervisning i et yrke som skolen ikke kan tilby på et grunnleggende nivå, har skolene avtaler med bedrifter i nærmiljø som kan være behjelpelige i faget Prosjekt til fordypning. De to andre skolene praktiserer deduktiv undervisning (læren fra teori til praksis)

Undervisningen er basert på induktiv læring, i to av fire tilfeller. Noe som kan gjøre organiseringen mer praktisk rettet for elevene.

Undervisningen blir godt tilrettelagt for elevene ved at skolene har det materiell og det verktøyet som hvert yrke, krever for å kunne gjennomføre undervisningen i praktisk arbeid.

3. Har dere en lokal læreplan, og hvordan når dere de målene?

A

Vi har ikke lokal læreplan, men laget utdypning av målene fra læreplanen slik at elevene forstår hva det er vi snakker om. Dette gjør vi fordi læreplanen kan virke noe "tåkete" for elevene.

B

Vi lager en lokal læreplan for hvert av håndverksfagene som vi kan tilby her på skolen. Der plukker vi mål fra læreplanen som skal være oppnåelige for elevene over en fire- ukers periode. Den lokale læreplanen for elevene blir utlevert sammen med mappeoppgaven i begynnelsen av en periode. Her kan elevene selv følge med på om de når de målene som er satt i planen.

C

To lokale læreplaner blir laget, en for hvert av verkstedene på design- og håndverksfag og en for de som er ute i bedrift (fordypningsfaget).

D

Vi har ikke lokal læreplan. Den var ikke utarbeidet før jeg hadde et års permisjon i fjor. Vi henter målene fra læreplanen.

Kort oppsummering:

Det er ikke nødvendig å lage lokal læreplan i faget Produksjon, men av fire skoler valgte to skoler å gjøre dette. De samme to skolene lager også en lokal læreplan i faget Prosjekt til fordypning, der de hentet mål fra Vg3 planen.

4. Er Kunnskapsløftet for fritt og åpent? Hvordan tolker dere den nye læreplanen?

A

Kunnskapsløftet er for fritt og åpent. Dette gjør at forskjellene fra skole til skole blir alt for store. Dette merker en spesielt godt på Design og håndverk.

Eksempel på det kan været en elev som må bytte skole i et skoleår av en eller annen grunn. Det kan være problematisk fordi organiseringen av undervisningen er lagt opp svært forskjellig. Vi praktiserer deduktiv undervisning og får gode resultater av det.

B

Organiseringen av undervisningen fra skole til skole kan tyde på at Kunnskapsløftet er for fritt og åpent. Noen skoler praktiserer deduktiv undervisning, mens andre praktiserer induktiv undervisning. Det kan ha sine fordeler for noen, mens andre som sliter for eksempel med teori og går på en skole der de driver deduktiv undervisning (lærer fra teori til praksis), kunne ha utført en oppgave med bedre forståelse og resultater dersom de fikk lære teorien gjennom praktisk arbeid. Skolen vår har induktiv undervisning og er fornøyd med det.

C

Kunnskapsløftet er veldig åpent. Her har man alle muligheter til å gjøre elevene beviste og selvstendige i sine valg. Her ser jeg som lærer bare muligheter og ikke begrensning. Fra min utdanning, som er av nyere dato, har jeg lært meg å se overføringsverdiene mellom håndverksyrkene og viderefører dette i undervisningen min til elevene. Det blir brukt induktiv undervisning. Læren gjennom det praktiske arbeidet.

D

Kunnskapsløftet er for lite konkret når det gjelder hva elevene skal lære. Hva elevene skal oppnå burde være mer konkret. Hvilke virkemidler skal til for å nå målet? Det står for eksempel ikke i læreplanen hva elevene skal kunne i fargelære. Det står heller ikke i læreplanen hva elevene skal gjøre på de forskjellige trinnene. Tror ikke elevene får den grundige teorien de fikk før. Vi kjører induktiv opplæring her, tidligere hadde man teorien før man fikk utføre praktisk arbeid, men deduktiv undervisning blir ikke like mye brukt nå som tidligere.

Når elevene skal reflektere over hva de har gjort, må de kunne de faglige uttrykkene.

Faguttrykkene lærer de gjennom teori og yrkesutøvelse.

Kort oppsummering:

Som det fremkommer av svarene mener samtlige at læreplanene for Kunnskapsløftet er for frie og åpne. Enkelte mener den er for lite konkret, slik at det ikke kommer godt nok frem hva elevene skal lære i for eksempel fargelære.

Samtlige av informantene nevnte også at det kan oppstå problemer for elever som av en eller annen grunn må bytte til en annen skole midt i skoleåret. (Her kommer jo også deduktiv og induktiv læring inn i bildet, som kan bli problematisk for enkelte av elevene)

5. Har dere hatt noen undersøkelse blant elevene når det gjelder trivsel, organisering, motivasjon og så videre?

A

Elevene hadde en spørreundersøkelse om trivsel og organiseringen av strukturen på Design og håndverk. Resultatene her viste at elevene likte godt og selv kunne velge å vinkle oppgavene mot et av yrkene på Design og håndverk. De som valgte for eksempel frisør 1 dag i uka, ønsket også å se på andre yrkesgrupper. De synes det holdt med "frisørfaget" den ene dagen i uken. Elevene synes ikke de lærte noe av hva andre elever laget av produkter, de hadde nok med sitt eget arbeid.

Denne undersøkelsen gikk også ut på om det var for lite teori og for mye praksis.

Undersøkelsen viste at elevene var veldig fornøyde med strukturen og opplæringen her.

B

Elevene har vært igjennom to spørreundersøkelser, den første på høsten den siste i juni måned.

Disse testene ga gode resultater som viste at elevene trivdes godt på både skolen og på Design og håndverk. Spørsmål angående modellen vi følger her på skolen viste også at elevene synes det var motiverende og spennende å få arbeide i verksteder på denne måten. Denne undersøkelsen ble foretatt i fjor og året før, men etter vi forandret noe på modellen vår har det ikke blitt foretatt noen undersøkelser. Det vil nok komme senere på året.

Elever som ønsket å søke seg til trefag, synes det var spennende å få oppleve keramikk, tekstil og frisøryrket også. Det samme svarte elever som ønsket seg frisøryrket, at de synes det var spennende med metall og trefag som de mest sannsynlig ikke hadde fått utfoldet seg i på samme måte, dersom reformen ikke hadde kommet.

C

Det er ikke utført noen konkret elevundersøkelse fra skolen sin s. som går på elevenes trivsel, organisering av undervisningen eller motivasjon.

D

Vi har hatt undersøkelse som går på frafall. Vi kjører ellers flere elevsamtaler i løpet av året for å kartlegge elevenes interesser og forventninger hvor vi spør dem om hvordan de lærer best, hvilke arbeidsformer som foretrekkes og om eventuelle lærevansker eller andre problemer som kan påvirke læringsutbyttet. Vi har jo dessuten alltid hatt løpende vurdering og tilbakemelding på oppgaver og undervisningsformer fra elevene.

Kort oppsummering:

To av skolene har gjennomført undersøkelse på trivsel og organisering av undervisningsopplegget ved sine grunnkurs som viste til gode resultater. Den ene av de to skolene har gjennomført dette hvert halvår med gode resultater fra elevenes synspunkter. En av skolene har gjennomført en undersøkelse som gikk på frafall i skolen.

6. Kan du se noen fordeler/bakdelene slik dere har lagt opp undervisningen etter at den nye reformen kom?

A

Vi var veldig opptatt av at opplegget skulle være slik at elevene fikk ønsket sitt oppfylt, slik at de fikk jobbe med det yrket de ønsket til enhver tid.

Ulempene var at alle perioder var like lange. Her kunne vi laget forskjellige tidslengder. Et tema kunne vært lengre en andre for eksempel tema "fest". Her valgte mange av elevene å sy en kjole, det tar tid. Mens andre oppgaver ved andre verksteder, under samme tema, er veldig fort gjort. Elevene yrkesretter sine oppgaver etter eget ønske.

B

Ja selvfølgelig, slik modulen først ble lagt opp fikk vi en del negative tilbakemeldinger. Så dette valgt vi å gjøre noe med. Vi lar nå elevene selv velge bort 1-2 verksteder som de absolutt ikke ønsker å delta i. Dette resulterer i at elevene kan velge 2 perioder (åtte uker + innkjøringsuke + ti ukers fordypning) på samme verksted dersom det er ønskelig. Dette

prøver vi nå i første omgang i ett år, for deretter å evaluere det. Kanskje vi må gjøre noen forandringer til neste høst.

C

Fordelen er at man har kommet i gang med noe faglig for å gjøre lærerne tryggere på sitt eget fagområde. Ellers kan jeg ikke se noen fordeler.

Ulemper: Elevene her ruller fra verksted til verksted, de får derfor ikke tatt sine egne valg. Programfaget som er lagt opp med fem uker i hvert verksted er ikke alltid yrkesrettet mot det eleven selv ønsker. Dette skal omgjøres fra høsten av. Men hva som skjer og hvordan vi skal organisere dette vet vi ennå ikke.

D

Fordelen er at undervisningen er yrkesrettet slik at elevene kan jobbe mot det yrket som interesserer dem. Dette er noe vi har gjort også før reformen, når elever har ytret ønske om det. Den nye reformen har også gitt en del midler som har ført til bedre / mer utstyr og bedre utvalg av tilgjengelige materialer. Ser få andre fordeler i den nye reformen i design- og håndverksfag.

Bakdelen kan være at vi ser mer press på at elevene skal ut i bedrift. Dette medfører mer arbeid på kontaktlærer med oppfølging og etterarbeid, i tillegg til all annet vi er pliktet til å dokumentere. Organiseringen har blitt mer komplisert.

En annen bakdel er at reformen kom brått på i forhold til det å skaffe midler og utstyr, slik at vi ikke fikk gjort i stand alle verkstedene i den grad man kanskje ønsket seg. Måten rommene er bygd/organisert på her, er ikke særlig praktisk i forhold til Kunnskapsløftet. Økonomien skaper mange utfordringer her for vår skole.

Kort oppsummering:

Dette tolker jeg som at to av fire skoler yrkesretter undervisningen for elevene. Elevene kan arbeide med det yrket som er av interesse for dem, samtidig som sidemann kan arbeide med et helt annet yrke i samme klasserom. Her setter skolens økonomi begrensninger, slik at egne verksteder med mangel på utstyr og materialer kan bremse elevens yrkesforankring.

De to resterende skolene yrkesforankrer undervisningen, slik jeg ser det. Ved å ha godt utstyrte verksteder får elevene en følelse av at de jobber ute som om de var i en virkelig bedrift. Elevene skal arbeide frem et produkt, etter et gitt tema.

Bakdelen her kan være at når elevene skal rullere mellom verkstedene, får de ikke ta sine egne valg. Den ene skolen har gjort noe med dette og lar elevene velge bort et til to verksteder. Det vil si at en elev kan jobbe på ett verksted i til sammen åtte uker i faget Produksjon, med tillegg til ti uker i faget Prosjekt til fordypning, til sammen atten uker med kun yrkesforankret undervisning. Den andre skolen ønsker å utrede noe mer på denne fronten, slik at elevene ikke bare skal rullere, men få mer spesifikk undervisning i forhold til elevens ønske og behov. Økonomien setter begrensninger for samtlige av skolene.

7. Hvilken bakgrunn / utdanning har dere som underviser på dette studiet?

A

Her underviser bare en lærer på en klasse. Vi har kun denne ene klassen ved skolen vår. Jeg har ikke noe fagbrev, men har jobbet med disse fagene siden 1989 i videregående skole. Utdannelsen min er 3-årig lærerutdanning på SLFO (Statens lærerhøgskole i forming). Deretter har jeg kunsthistorie grunnfag 1 år.

B

Det er seks lærere på Design og håndverk som er fordelt på tekstil, tre, frisør, keramikk/glass, metall og interiør. Bortsett fra på keramikk/glass har alle lærerne som underviser fag- eller svennebrev. Keramikeren har hovedfag i støping i store størrelser i porselen, da det ikke var mulighet for å ta fagbrev i keramiker yrket her i landet, man måtte da velge å jobbe uten fagbrev eller ta dette brevet i Danmark. Alle lærerne har lang yrkeserfaring i sitt håndverksfag og noen har vært selvstendig næringsdrivende en årrekke før de tok pedagogisk utdanning og begynte å undervise i skolen.

C

Her har vi forskjellige utdannelser vi som underviser på design- og håndverksfag. Frisør har svennebrev, samt jobbet selvstendig en rekke år. Vedkommende har også yrkesfaglærerutdanningen i formgivningsfag fra høgskolen i Akershus. I møbeltapetserer og tekstilfaget har lærerne fagbrev og pedagogisk utdanning.

I metallfag har læreren noe bakgrunn fra gullsmedfaget, men har ikke fagbrev i dette. Men vedkommende har en master i design fra utlandet.

Fagkoordinatoren for dette teamet har utdanning i design- og håndverkshistorie. Har også god kjennskap til data og tar undervisningen på Vg1 i faget Kvalitet og dokumentasjon.

D

Her har vi noe variert bakgrunn, vi som underviser på design- og håndverksfag. Vi utfyller hverandre på forskjellige måter.

Alle lærerne har jobbet under, og har bakgrunn i den gamle reformen, samt at alle har pedagogisk utdanning. Vi har forskjellige bakgrunn i utdannelser som, arkitektur, billedkunst, keramikk, tekstil, design. De fleste av lærerne har tatt tilleggsutdannelser/kurs for å utvide sine kunnskaper eller fagområder. Kursene har vært av forskjellig størrelse/slag, men de fleste har tatt kurs innen IKT.

Ingen av lærerne har bakgrunn fra yrkesfaglærerutdanning i yrkesfag på høyskolen i Akershus.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av disse svarene har to av skolene lærere med utdanning innen kunst og håndverk, av noe ulik karakter. De resterende skolene har lærere med yrkesfaglig bakgrunn med fagbrev/svennebrev og yrkesforankrer undervisningen i større grad.

8. Hvordan er produksjonsfaget organisert?

A

Hver periode går over to uker frem til uke 47, deretter tre uker etter uke 47. I den første perioden har elevene bokbinderfaget. Der skal elevene velge mellom to forskjellige bøker de kan lage. Bøkene de kan lage er brettebøker. I boken skal de "presentere seg selv". Bokens innhold skal være en presentasjon av dem selv i tekst og bilder.

I den andre perioden kan elevene velge mellom yrkene metall og keramikk.

I metall kan elevene støpe et smykke i tinn, der de lager formene selv til å støpe tinn i. I keramikk lager elevene en kopp eller bolle til å ha noe oppi. Her har elevene muligheter til å velge en av disse.

I den tredje perioden har elevene tekstil. Der kan de velge mellom ”stofftrykk” eller å sy på maskin. Dersom elevene valgte stofftrykk denne perioden, måtte elevene selv lage motivet de ville trykke, de kan ikke bare gå inn på nettet og finne noe der.

Dersom elevene denne perioden valgte å sy, hadde de relativt frie valg, men det måtte være et produkt som var beregnelig over en to ukers periode. Ikke for stort og avansert, men heller ikke et for lite produkt.

I den fjerde perioden har elevene valgene mellom interiør/utstilling/tre. I interiør skal elevene innrede et venterom. De måler opp rommet og innreder dette på papir. Ingen elever har så langt valgt utstilling eller tre.

Femte periode har elevene frisørfag og blomsterfaget. I frisørfaget har de tema høst. Denne perioden jobber elevene med oppsetting av hår og føner en bob frisyre for å skape volum. Ingen elever har valgt blomsterfaget.

Disse periodene går frem til uke 47. I uke 47 har elevene muligheter til å reise til andre skoler eller arbeide i bedrift med det yrke de ønsker å lære mer om. I Programfaget starter elevene med teori før de begynner med den praktiske oppgaven.

Etter uke 47 arbeider elevene med én uke teori som de får arbeidsoppgaver til utefra et gitt tema.

Deretter jobber elevene to uker med en selvvalgt oppgave som er vinklet mot et av yrkene/fagene på Design og håndverk. Her kan man ha seks forskjellige yrker som elevene jobber med i samme klasserom samtidig.

B

Ved skolestart har vi en uke der vi går igjennom de forskjellige yrkesgruppene i fellesskap. Før man får opprettet klassene, som skjer denne uken, har elevene fått en innføring i hva studiet har å tilby dette skoleåret.

Elevene starter da opp med en introduksjonsuke på hvert av verkstedene. Dette må alle elevene igjennom.

Da disse seks ukene er over får elevene et skjema de skal markere på en skala etter ønske fra 1-6. 1 er det håndverket de har mest lyst til å arbeide med videre, mens 6 er det håndverket de ikke ønsker å arbeide mer med.

Der elevene har markert med 5 og 6 prøver vi å styre unna slik at elevene får innfridd sine ønsker som er fra 1-4. Elevene har også besvart om de ønsker å være to perioder på et verksted, som vil si åtte uker. Dette var det stor interesse for.

Elevene blir fordelt i fire grupper avhengig av yrkesvalg og interesse. Gruppene er fire uker på hvert av de seks verkstedene som skolen har etablert.

For å få hele dager i verkstedene har elevene fellesfagene på torsdager og fredager.

Produksjon og Kvalitet og dokumentasjon har man på mandag, tirsdag og onsdager. Gruppene har fire timer fastsatt på datarommet i uken, og en time går til opplæring i tegning.

Prosjekt til fordypning er lagt til de ti siste ukene av skoleåret, men fortsatt med fellesfag på torsdager og fredager.

Det er begrenset hva elevene kan lære om de ulike fagene i løpet av fire uker, men intensjonen er at de skal kunne få prøve seg i så mange yrker som mulig.

Ved skoleferien har starter man fordelt oppgavene i de forskjellige gruppene.

Tegning går gjennom hele året og er tilpasset de ulike fagene.

Tre har projeksjonstegning. Keramikk og metall har skissetegning og 3D-tegning.

Innen farge får elevene noe innføring i NCS fargesystemet når de jobber med trearbeid, mens på interiør tar de for seg NCS systemet grundigere. Frisør tar for seg Ittens fargelære og fargestjerna, mens metall tar for seg farge brukt i gullsmedfaget.

Det er lagt opp til at elevene skal ha en progresjon i opplæringen, men det blir forskjellig for hvem av gruppene som starter med hva.

Interiør: NCS, fargekomposisjon, perspektiv, persepsjon, plan og oppriss av rom, funksjonsanalyse og møbleringsplan.

C

Programfaget er lagt opp med egne verksteder. De verkstedene vi har representerer følgende fag: Metall, Tre, Frisør og Tekstil

På høsten starter elevene opp med tegning, form og fargelære teoretisk. Teori har elevene frem til høstferien før de begynner med praksis i verksteder her på skolen.

Etter høstferien jobber elevene i et verksted i 5 uker før de ruller til neste verksted, totalt 20 uker.

Etter 20 uker får elevene det friere og velger hvilken yrkesretning de ønsker å arbeide videre med fremover.

D

Her starter vi med prosjekter innen forskjellige fagområder på starten av skoleåret. Andre uke i nytt skoleår starter vi med å gå ut i naturen å hente materialer til for eksempel

blomsterdekoratør faget. Vi jobber i denne perioden med forskjellige yrker, men hovedsakelig med de yrkene jeg tidligere har nevnt. Vi jobber med små prosjekter i disse yrkene som alle gjør felles. Vi har da et tema som elevene jobber med. Et tema vi tidligere har hatt er kuler. Da kan de velge seg et yrke de interesserer seg for, med tema kule. Det som ofte skjer er at eleven gjør det samme som sidemannen. De velger det som interesserer dem der og da selv om de ønsker å gjøre et annet yrkesvalg.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av disse svarene, kan man se fire ulike modeller og fremgangsmåter for å komme gjennom lærestoffet i dette faget. Igjen kommer dette frem med økonomi og rammebetingelser som skolen har til disposisjon for å nå de oppsatte målene i læreplanen. Som også tidligere er nevnt, begynner to av skolene med teori, mens de resterende skolene starter opp i praktisk arbeid og lærer teorien gjennom det praktiske arbeidet.

Skolene har også forskjellige antall arbeidstimer i dette faget i uken. Her kommer faget Prosjekt til fordypning inn, og hvordan dette faget er lagt i timeplanen spiller en stor rolle for antall timer for produksjonsfaget hver uke.

9. Hvordan har man organisert faget Kvalitet og dokumentasjon?

A

Elevene jobber parallelt med fagene Programfag og Kvalitet og dokumentasjon hele tiden. Mappene leveres etter hver periode. De leverer både en fysisk mappe og en digital mappe, som inneholder fra idé til ferdig produkt. Elevene har mulighet til å arbeide hjemme med mappen sin, men det er beregnet at de skal rekke dette i skoletiden. Klassen har et digitalt kamera de kan bruke i tillegg til 9 bærbare pc-er de kan låne.

Elevene har også mulighet til å forbedre mappene sine på slutten av skoleåret, selv om svært få benytter seg av dette.

B

I Kvalitet og dokumentasjon brukes IKT. Dette har elevene fem timer i uken, der en av disse timene blir avsatt til tegning. Alle gruppene skal hver fjerde uke levere inn en fysisk mappe. Denne skal også levers inn digitalt på It's learning. Mappen skal inneholde både tekst og bilder. Hver klasse har sitt eget digitale kamera som de kan bruke til arbeidene sine. Alle elevene har

fått sitt eget område på It's learning. De har også minnepenner som de bruker som mellomlagring og kan da også arbeide hjemmefra dersom de ønsker det. Arbeidene sine kan de skrive ut på skolens printere og sette inn i mappen. Arbeidet med mappen er basert på skoletiden dersom de bruker tiden effektivt.

C

Kvalitet og dokumentasjon er ikke skilt ut som et eget fag, men en del lærere sliter med å se sammenhengen i Produksjon og Kvalitet og dokumentasjon.

Elevene dokumenterer arbeidet sitt i Programfaget. De tegner produktet de har laget for hånd og leverer en mappe for hvert verksted de er på. Elevene har ingen mulighet for å låne pc med hjem, men det er bærbare pc-er tilgjengelig på skolen. I tillegg til å jobbe med mappen på skolen har de også hver torsdag kveld mulighet til å arbeide på skolen. Digitalt kamra er tilgjengelig, men de fleste elevene bruker mobilen sin til å ta bilder med. Bildene trenger de til dokumentasjonen i mappen, som skal leveres inn til vurdering.

D

Kvalitet og dokumentasjon

Alle elever har nå bærbare pc-er til låns fordi alle oppgaver skal leveres digitalt.

Dette faget er satt av til 2 timer pr. uke der det er ren undervisning i IKT programmer / funksjoner. Det resterende blir kombinert med produksjonsfaget og Prosjekt til fordypning da elevene jobber digitalt store deler av tiden. De skal levere en mappe digitalt, der det både skal være presentasjon og forside. Elevene har kamera tilgjengelig som de skal bruke til å dokumentere prosessen fra arbeidet i Produksjon med bilder. Mappen skal også leveres fysisk i papirutgave.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av disse svarene kan man se at de ulike skolene har organisert denne undervisningsdelen forbløffende likt. Skolene har kamera tilgjengelig for elevene, og elevene skal levere inn mapper fra sine arbeider i faget Produksjon, både fysisk og digitalt. Mappens innhold kan være noe variert, men dokumentasjon av arbeidet er hoveddelen i mappen.

10. Hvordan er faget Prosjekt til fordypning organisert?

A

Etter uke 47 begynner vi med faget Prosjekt til fordypning. Dette faget har vi en dag i uken, foruten at vi har én uke på høsten (uke 47) og én uke på våren hvor det kun er faget Prosjekt til fordypning sammenhengende. Prosjekt til fordypning går da fra uke 48 og frem til hvert tema, mens nå fra uke 48 er det tre uker med samme tema for elevene. Eksempler på temasommerferien. Før uke 47 var det to uker på er vi har hatt er følgende: fest, kontraster, fargens betydning og tradisjon i ny drakt.

Da jobber elevene i klasserommet med de yrkene vi kan tilby her, eller de er plassert på Vg2 frisør, VK2 interiør eller er plassert på ønsket valg ved videregående skoler i nærheten som kan tilby dette med god opplæring.

B

Prosjekt til fordypning er de ti siste ukene av skoleåret. I Prosjekt til fordypning jobber man også noe med kundekontakt og elevbedrift. Skolen tilbyr fordypning i frisør, tre, tekstil, interiør og utstillingsdesign. Alle elevene har fått ønskene sine oppfylt.

Der skolen ikke kan tilby et håndverk i faget Prosjekt til fordypning, er elevene utplassert. Vi har hatt utplassert elever hos en blomsterdekoratør og elever i barnehage som barne- og ungdomsarbeider, som er et kryssløp i utdanningen. Design og håndverk har også tatt i mot elever fra andre skoler i distriktet som ønsker fag som deres egen skole ikke kan tilby.

C

I faget Prosjekt til fordypning starter man opp i uke 41 og holder på helt frem til sommerferien. Undervisningen i dette faget foregår på onsdager. Elevene kan velge om de ønsker dette faget i et av verkstedene vi har på skolen, eller om de ønsker å være ute i bedrift i dette faget. Uke 47 er holdt av fast hvert år til Prosjekt til fordypning og denne uken følger vi opp med arbeid i skole eller ute i bedrift.

Vi samarbeider også med to videregående skoler i nærheten, slik at vi kan utveksle elever ved behov. Vi har ulike yrkesverksteder slik at vi prøver å få eleven dit de selv har ønsket.

D

Elevene har Prosjekt til fordypning hver onsdag. Her kan elevene skaffe seg plass i bedrift og være der, men de fleste velger å være på skolen.

Uke 47: Skolen vår tar imot elever utenfra, og våre elever kan reise til andre skoler for å jobbe med et håndverksyrke som interesserer dem. Denne uken kan skolene utveksle elever og elevene får nye erfaringer fra håndverksyrker som deres egen skole ikke kan tilby.

Fordypningen er lik hele året igjennom også etter uke 47.

Det varierer hvor mange elever som kommer til skolen vår, men hovedvekten av elever er fra vår egen skole. Etter at elevene har vært igjennom de tilbudene som vi har, kan de velge et område som de får jobbe en lengre periode i ut fra egen interesse.

Prosjekt til fordypning fortsetter hver onsdag gjennom hele skoleåret.

Kort oppsummering:

Noen skoler underviser en dag i uken gjennom hele skoleåret, mens andre starter ikke opp før etter høstferien, med undervisning en dag i uken, samt hele uke 47 som er en felles uke for fordypningsfaget i design- og håndverksfag. En skole har valgt å legge dette faget til de ti siste ukene av skoleåret. Dette begrunnes med at eleven da har hatt en mulighet til å prøve ut de forskjellige håndverk som skolen kan tilby. Elevene kan i realiteten allerede ha vært to perioder på et verksted (2x4 uker) samt velge seg til samme håndverksyrket i fordypningsperioden. Da forankrer man håndverksyrket ytterligere.

Felles for alle skolene er at de har et nettverk av bedrifter rundt seg, slik at elever med andre yrkesbehov enn det man kan tilby på ens egen skole, har muligheter til å komme ut i en bedrift eller på en annen skole der de har det yrket eleven ønsker.

11. Har dere tilstrekkelig verktøy/maskiner for de forskjellige håndverksyrkene?

A

Vi har godt med verktøy og utstyr fra den gangen skolen hadde tekstilforming, som tekstiler, brodergarn og broderrammer. Symaskiner har vi også, totalt 9 stk I et av de to klasserommene har vi også båndsag for trearbeiderfaget samt håndverktøy knyttet til dette yrket. Båndsagen får ikke elevene bruke av sikkerhetsmessige årsaker, den benytter læreren til hjelp for elevene. Ellers er alt tilgjengelig for elevene. Det er høvelbenker her som trearbeidere kan utforme produktene sine ved, og i keramikerfaget har vi keramikkovner og dreieskive, samt det som er nødvendig av materialer i dette yrket.

B

Vi er godt utrustet med verktøy på de forskjellige verkstedene. Men for å presisere det med en gang, med hensyn til Helse, Miljø og Sikkerhet er det noen av maskinene som kun lærerne får disponere. De aller fleste maskiner og verktøy vi har tilgjengelig, får elevene bruke til å arbeide frem produktene sine.

C

Vi er godt utstyrt med symaskiner, frisørstoler og tekstiler, men mangler en del ennå. Garn og stoff har vi veldig mye av mens vi mangler både gips og materialer til keramikken. Vi har ikke noe materiallager her, noe vi har stort behov for.

D

Det finnes symaskiner, strikkemaskiner og småverktøy som strikkepinner, heklenåler og lignende til tekstilfaget.

Vi har også frisørhoder med stativer og grunnleggende verktøy til frisørfaget.

I keramikken har vi egentlig et eget verksted med keramikkovn og utstyr, men her har vi mistet god kompetanse. Den læreren som har denne kompetansen har redusert stilling på grunn av overtalligheten. Så dette blir ikke benyttet i særlig grad.

På metall har vi tilgjengelig tenger, perler, anheng, nåler og lignende. Vi har også dreiebenker for metall på skolen. Disse tilhører en annen avdeling og ligger et stykke unna verkstedet vi jobber. Denne muligheten blir lite brukt i vårt fagområde.

Sirkelsag og båndsg er også tilgjengelig etter avtale, da også dette tilhører en annen avdeling på skolen

Kort oppsummering:

Som det fremgår av svarene fra informantene, viser det seg at alle fire hadde en god del verktøy/utstyr fra tidligere reform. Utstyr og maskiner er noe mer ulikt fra skole til skole. Dette kan komme av at skolene har hatt avdelinger tidligere som Design og håndverk har overtatt maskiner etter, eller at eventuelt skolen har bedre økonomi til å kjøpe inn nytt/brukt utstyr/maskiner. Verksteder er noe bedre utrustet på to av de totalt fire skolene, med egne verksteder til de håndverksyrkene de representerer.

12. Det er 45 håndverksyrker, når elevene er ferdige har de kjennskap til alle disse yrkene da?

A

Klassen totalt sett var gjennom elleve yrker i Programfagene med de 5 i Prosjekt til fordypning.

Det er forskjellig fra elev til elev hvor mye de har fordypet seg i yrkene, alle ønsket å praktisere i tekstilfaget. Alle har ikke grunnleggende ferdigheter i de elleve yrkene de har vært igjennom her. Av alle de 45 yrkene som er inkluderte i Design og håndverk kan jeg med sikkerhet si at elevene ikke har kjennskap til de resterende.

B

Fra de to tidligere årene vi har hatt Design og håndverk her kan vi med sikkerhet si at elevene har grunnleggende ferdigheter i de håndverksyrkene de har praktisert i her på skolen. Her har de utført arbeider og jobbet frem et produkt som de er stolte av. Elevene har et fysisk produkt fra alle verksteder som de kan ta med seg hjem, bortsett fra i frisørfaget. Også elever som har valgt seg yrker i Prosjekt til fordypning, som vi ikke kan tilby ved skolen, har fått en god opplæring. De resterende yrkene har elevene fått kjennskap til gjennom fellestrekk og særpreget ved de forskjellige håndverksyrkene. Det vil ikke si at de kan yrkene, men at de har kjennskap til at det kan være mange likhetstrekk mellom forskjellige håndverksfag og at de vet hva hvert håndverk innebærer i teorien.

C

Elevene her har absolutt ikke kjennskap til alle yrkene når de er ferdig med Vg1. De har noe kjennskap til de yrkene vi kan tilby dem her i verkstedene. De har en mulighet gjennom dette året, til å sette seg inn i de yrkene vi kan tilby dem her, og så er det opp til hver de enkelte elever hva de vil ha ut av det.

Det burde vært mer yrkesveiledning i begynnelsen av skoleåret. Der elevene kunne vært mer ute i bedrifter og gjort intervjuer om de yrkene som de hadde interesser av.

D

Nei, elevene har ikke god kjennskap til alle yrkene. De yrkene elevene har kjennskap til, er de som interesserer dem. Grunnleggende kjennskap har de til de mest kjente håndverksyrkene og de yrkene som skolen tilbyr

Kort oppsummering:

Som det fremgår av disse svarene kan man se at det er enighet angående elevenes kjennskap til alle yrkene på Design og håndverk. Alle informantene mener elevene har god kjennskap til de verkstedene/yrkene skolen har tilgjengelige for eleven, mens en av informantene mener at gjennom undervisning om fellestrekkene i de forskjellige yrkene, har elevene fått basiskunnskaper også om de yrkene skolen ikke representerer i verkstedene.

13. Hvordan vurderes elevene? Leverer de mapper?

A

I Kvalitet og dokumentasjon har ikke elevene egne timer satt opp for dette faget, men de har bærbare pc-er som de låner her på avdelingen. De kan holde på med dokumentasjon underveis i Programfaget, og på den måten sklir fagene sammen. De skal levere mappe etter hver periode og i dette faget blir karakteren satt ut fra hva de leverer i disse mappene.

B

Elevene får vurdering i Produksjon på verkstedene. Der blir elevene vurdert etter innsatsen, kreativitet i forhold til gitt oppgave, kreativitet i forhold til teknikker, ferdig produkt og tilstedeværelse. Vurderinger av innsats og tilstedeværelse har lærene diskutert en del, og noen forandringer vil skje på dette feltet neste skoleår.

Mappen skal inneholde faglig dokumentasjon av arbeidet som er utført i Produksjon på verkstedet.

C

I Prosjekt til fordypning har man elever som er ute i bedrift og elever som er ved et verksted på skolen. Her har man karakterer for begge valgene gjennom en teorioppgave som alle elevene får. Elevene skriver logger og disse blir samlet inn hvorpå lærer gir en skriftlig tilbakemelding.

For elever som er ute i bedrift, er det den ansvarlige i bedriften som setter karakterer ut i fra elevens oppmøte, sosialkompetanse og ferdigheter mens loggen blir vurdert av lærer.

D

Karakteren de får avhenger av hva de har fått på mappene sine og innsatsen i timene.

Kort oppsummering:

Som det fremgår av svarene her settes karakteren i Kvalitet og dokumentasjon på hva elevene har prestert i mappene sine. Noen nevner også at loggene deres blir vurdert og karaktersatt.

14. Hvordan settes en standpunktskarakter i Programfag og Prosjekt til fordypning?

A

I Prosjekt til fordypning får elevene en karakter på hver oppgave , ikke noen del karakterer. Alle karakterene teller like mye, bortsett fra at man legger mest vekt på de siste karakterene eleven har fått i dette faget gjennom skoleåret. Dette skyldes at man ser på elevens progresjon og skal vektlegge dette når standpunktskarakteren skal settes. Karakteren i Prosjekt til fordypning blir satt på den digitale og fysiske mappen. Det blir vurdert innhold, godt gjennomarbeidet og ryddighet. Snittet her utgjør karakteren.

På samme måte som i Prosjekt til fordypning blir karakteren i faget kvalitet/dokumentasjon og Produksjon satt, men det skal ikke være en gjennomsnittskarakter. Det legges mest vekt på de siste karakterene til elevene.

B

I Produksjon tok vi tidligere hensyn til hva eleven har valgt på Vg2, og kuttet derfor ut den karakteren de fikk i et verksted som ikke var av interesse og som de ikke mestret så godt. I år får elevene styre mer hvilken håndverksretning de ønsker å jobbe mer med. Karakteren de får på mappene sine, utgjør fem forskjellige verksteder. Snittet av disse mappene utgjør karakteren i faget Kvalitet og dokumentasjon, med mest vekt på de siste karakterene. Karakterene i Produksjon og i Prosjekt til fordypning, settes etter de kriterier vi har satt i oppgaven deres. Disse karakterene utgjør et snitt som elevene får i standpunktskarakter.

C

Karakterer får de for hver periode. Alle karakterer gjennom skoleåret i disse fagene, teller like mye, og utgjør standpunktskarakteren.

D

Karakteren de får avhenger av hva de har fått på mappene sine og innsatsen i timene.

Karakteren i produksjonsfaget settes ved å se på hva elevene har hatt i karakter gjennom hele året i de forskjellige modulene. Det gis en gjennomsnittskarakter i 1. termin, mens det er 2. terminen som blir vektlagt.

I faget Kvalitet og Dokumentasjon blir karakteren satt ved gjennomsnitt av mappekarakterene.

I Prosjekt til fordypning får de karakter etter hva de har gjort. Hvert verksted har karakteren bestått/ikke bestått. De får karakterer i uke 47 og fagområdet de velger etter uke 47 gir karakterer. Elever i bedrift får egne mål i bedriften som de skal oppnå. Bedriften gjør en vurdering og sender denne til skolen.

Kort oppsummering:

Ifølge de svarene jeg har fått, kan det se ut som at karakterene vektlegges noe ulikt. Der enkelte legger sammen karakterer gjennom hele året, tar andre og vektlegger den siste termin-karakteren. Enkelte tar hensyn til elevens interesser og vektlegger denne karakteren. Det kan være vanskelig å sammenligne funn her, da undervisningsopplegget er ulikt og karakterer settes etter denne organiseringen.

15. Mener du at undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet, slik den er lagt opp hos dere?

A

Her har vi kun en klasse, så denne måten å organisere undervisningen på er vi veldig fornøyde med her. Det krever mye av læreren, og læreren må tørre å miste kontrollen innimellom. Det å tørre å slippe elevene løs og håpe på at det går bra er et must, med denne organiseringen. Det går som oftest bra, og gjør det ikke det så lærer de noe av det også.

B

Vi er fornøyde med hvordan undervisningsorganiseringen er lagt opp på vår skole. Vi har grunnleggende læring i tegning, form og farge som lærer elevene det grunnleggende i håndverksyrkene vi kan tilby dem i verkstedslæringen. Det er viktig at elevene lærer fellestrekkene mellom yrkene slik som for eksempel i farge. En farge kan gi forskjellig uttelling i de forskjellige håndverksyrkene. Av den grunn lærer elevene forskjellige fargesystemer som er knyttet til det håndverksyrket de jobber med, en periode.

Det vi derimot har noe uenighet om, er det å jobbe mer på tvers av yrkene. Det å kunne bruke andre materialer i et håndverksyrke enn det som er ansett som vanlig. Lage smykker av hår, eller lage "hår" (parykk, løshår) av tekstiler, harde materialer, myke materialer også videre. I modellen vi hadde på fem uker tidligere, ble valget for elevene noe innskrenket slik at vi valgte å gå ned fra fem til fire uker slik at elevene skulle få mer tid til å jobbe med det yrket de ønsket og hadde interesse for. Men vi er åpne for nye og gode forslag. Slik vi tolker læreplanen er undervisningsorganiseringen på vår skole i tråd med Kunnskapsløftet.

C

Nei jeg er ikke fornøyd med organiseringen slik den er hos oss. Jeg ønsker at modellene må løses opp. Elevene må få velge retningslinje mye friere i dag enn de gjør nå. Det er ikke greit at elevene tvinges igjennom alle modulene slik de må i dag. De bør få flere oppgaver som de selv skal yrkesrette. Noen av lærerne her ønsker å få fem-ukers modellene bort, og vi jobber med saken.

Faget Kvalitet og dokumentasjon må henge mer sammen med Programfaget, det bør ikke være to separate fag.

Det er veldig bra med nettverkssamarbeid med skoler i nærheten. Dette bør vedvare. Vi har kollegaer på andre skoler vi kan diskutere Kunnskapsløftet og organiseringen med.

Lærerne bør få mer tid til å sette seg bedre inn i Kunnskapsløftet, for det blir mye som trekkes med videre fra gamle grunnkurs formgivningsfag.

Vi ønsker å invitere flere bedrifter inn i skolen, slik at vi kan ha et tettere samarbeide.

D

Det å få gjennomført det vi ønsker i praksis er vanskelig på grunn av lokalene vi har til disposisjon og det utstyret vi har. For eksempel står symaskinene på et lager i bygningen, disse må hentes og flyttes ved bruk og dette er selvsagt tungvint. Vi mangler for mye utstyr til at alt går på skinner. Det krever mye tid til forberedelse og tilrettelegging. Tid det har blitt mindre og mindre av.

Jeg skulle ønske at alle elevene fikk studiekompetanse. Det kunne vært et treårig løp slik at alle fikk samme mulighet. Nå er det sånn halvveis. Fortsetter ikke eleven på det de har begynt, har de verken fagbrev eller studiekompetanse. Mange er interesert i studiekompetanse, men for å få det må de gå 4-5 år på skole. Veien dit er blitt annerledes og mye mer kronglete.

Læreplanen burde også være mer konkret. Slik at den blir mer lik for alle elevene uavhengig av hvilken kunnskap læreren sitter inne med. Allsidighet er viktig.

Kort oppsummering:

Ut fra disse svarene kan det se ut som at det er noe missnøye blant informantene hvorvidt undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet. Det kan virke som at ikke alt undervisningsmaterieell er lagt til rette for en god organisering hos de fleste. Det kan også se ut som at de som har en yrkesfaglig bakgrunn, takler bedre den praktiske biten og den organiseringen som skal til der. Det er kun en informant som svarer direkte på spørsmålet om undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet og svaret er positivt. Det kan ennå være en del frustrasjoner på dette området.

5.3 Oppsummering av funn

I dette kapitlet har jeg tatt for meg selve forskningsprosessen. Her har jeg forsøkt å synliggjøre analyse og funn fra intervjuene jeg har foretatt. Dette gjelder intervjuene som er foretatt av fire lærere ved fire forskjellige videregående skoler på det sentrale Østlandet. Alle fire underviser på design- og håndverksfag.

Hensikten med intervjuene var å få frem hvordan undervisningen er organisert på design- og håndverksfag ved de forskjellige skolene og hva de har til rådighet for å kunne gi en kvalitetssikret undervisning i håndverksfagene. Lærernes bakgrunn kan også være en avgjørende faktor for hvordan undervisningen praktiseres. Som det fremgår av funn, har lærerne i snitt generelt lang erfaring fra læreryrket, men med noe varierende utdannelse og bakgrunn. Gjennom fellestrekkene i yrkene kan samtlige skoler gi en teoretisk innføring i samtlige håndverksyrker, men den praktiske opplæringen vil variere fra skole til skole. To av skolene har avtaler med bedrifter, der elevene kan få praktisere i faget Prosjekt til fordypning dersom skolen ikke kan tilby eleven det ønskede faget. Halvparten av skolene praktiserer deduktiv undervisning, den resterende part praktiserer induktiv undervisning. Undervisningen blir godt tilrettelagt for elevene og skolene har materialer og verktøy knyttet til de yrkene de kan tilby elevene.

Som det fremkommer av svarene og det inntrykket jeg sitter igjen med etter intervjuene, er at samtlige mener at Kunnskapsløftet er for fritt og åpent. Med det menes at det ikke er noen klarere retningslinjer å forholde seg til, men at det er åpent for tolkninger. På den måten kommer det ikke klart nok frem hva elevene konkret skal lære. Samtlige nevnte også problemsituasjonen skolene kan få, ved at en elev må bytte skole midt i et skoleår. Ved at

noen bruker deduktiv undervisning og noen induktiv undervisning kan dette forårsake problemer for elever ved skolebytte.

Elevundersøkelsen fra fylkeskommunen er besvart av alle, men det er noe ulike undersøkelser foretatt på skole A, B, C og D. To av skolene har gjennomført en undersøkelse om trivsel og organisering av undervisningsopplegget med gode resultater.

Fordeler og bakdeler ved den nye reformen er mange, men av fordelene som her kom frem hos samtlige, kan nevnes at undervisningen blir yrkesrettet i den forstand at eleven retter arbeidsoppgavene sine mot det yrket som interesserer dem. Økonomien setter i noen tilfeller en stopper for å yrkesforankre undervisningen.

Dersom elevene ikke får gjøre sine egne valg av hvilket håndverksyrke de har lyst til å arbeide med, blir mye av hensikten borte. Dette er medaljens bakside og noen viderefører bare grunnkurs formgivning slik den ble praktisert i den gamle reformen.

Som det fremgår av intervjuene har to av skolene lærere med utdannelsen innen kunst og håndverk, av noe ulik karakter. Disse skolene har yrkesrettet undervisningen for elevene. De resterende skolene har lærere med yrkesfaglig bakgrunn med fagbrev/svennebrev og har en yrkesforankret undervisning.

I faget Produksjon har skolene fire ulike modeller og fremgangsmåter for å komme gjennom lærestoffet..

Økonomien i skolen spiller en stor rolle for rammebetingelsene som skolen har for at elevene skal kunne nå de oppsatte målene i læreplanen og undervisningsorganiseringen i form av induktiv eller deduktiv læring. Time antallet varierer også noe fra skole til skole pr semester i fagene Prosjekt til fordypning og Produksjon. Det kommer an på hvordan undervisningsorganiseringen er lagt opp. Alt i alt , er antall timer det samme i løpet av et skoleår.

Faget Prosjekt til fordypning ser man at er lagt opp svært ulikt. Her velger noen å ha en dag i uken gjennom hele skoleåret til dette faget, mens en annen skole velger å begynne etter høstferien og kjører full uke(47) med kun Prosjekt til fordypning, og resten av skoleåret en dag i uken. En ønsker ytterligere yrkesforankring i dette faget og kjører full fordypning sammenhengende de siste ti ukene før skolen slutter til sommeren.

Felles for alle skolene er at de har et nettverk av bedrifter rundt seg som kan være behjelpelig med utplasseringer i dette faget.

En god del verktøy og utstyr er tilgjengelig hos alle, men ikke alle er godt utstyrt med maskiner. Her spiller skolens økonomi inn og hva skolen hadde av maskiner før Design og håndverk ble opprettet på skolen.

Det er full enighet angående elevenes kjennskaper til alle yrkene, etter endt år på Design og håndverk Vg1. De yrkene skolene representerer i form av verksteder, har elevene god kjennskap til, mens en av informantene la til at elevenes basiskunnskaper i alle yrkene gjennom fellestrekk med hverandre har gitt elevene mer kjennskap også til de yrkene som skolen ikke kan presentere i form av arbeidsverksted. Elevenes dokumentasjon i faget Kvalitet og dokumentasjon er forbløffende likt hos alle de representerte. Kamera er tilgjengelig for elevene og alle skal levere inn en mappe fra sine arbeider i Produksjon, både fysisk og digitalt. Mappens innhold kan være noe varierende, men dokumentasjon av arbeidet er hovedinnholdet i mappen.

Karaktersettingen i disse fagene blir gjort noe ulikt. Der enkelte legger sammen karakterer gjennom hele året, tar andre og vektlegger den siste terminkarakteren. Enkelte tar hensyn til elevens interesser og vektlegger denne karakteren. Det kan være noe vanskelig å sammenligne funn her da undervisningsopplegget er ulikt og karakterer settes etter denne organiseringen. Som følge av disse svarene kan det se ut som at det er noe missnøye blant informantene hvorvidt undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet. Det kan virke som at ikke alt undervisningsmaterieell er lagt til rette for en god organisering hos de fleste.

Det kan også se ut som at de som har en yrkesfaglig bakgrunn, bedre takler den praktiske biten og den organiseringen som skal til der. Det er kun en informant som svarer direkte på spørsmålet om undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet hvor svaret er positivt.

Det kan tyde på at undervisningsorganiseringen varierer mye fra skole til skole og at dette også gjør utslag i karaktersettingen i samtlige fag.

6.0 Drøfting

6.1 Innledning

Problemstillingen på denne oppgaven var:

Hvordan kan undervisningen på Design og håndverk Vg1 organiseres slik at skolene mener at den er i tråd med Kunnskapsløftet?

Utgangspunkt for min forskning er basert på intervjuer av lærere, som til daglig er i arbeid ved design- og håndverksfag Vg1 grunnkurs. Med bakgrunn fra min problemstilling ønsker jeg å foreta en drøfting fra denne yrkesgruppens undervisningsorganisering. Jeg kommer inn på hvilke forutsetninger som må ligge til grunn for at dette arbeidet skal lykkes og hvilke muligheter dette kan bidra til å styrke undervisningen på design- og håndverksfag.

Intervjuene ble gjennomført med fire forskjellige lærere ved fire forskjellige videregående skoler i Østlandsområde.

Lærerne på design- og håndverksfag som var mine informanter i dette intervjuet hadde jeg kun kjennskap til gjennom felles kurs eller seminarer, så de ble tilfeldig plukket ut og spurt om deltagelse i dette forskningsprosjektet.

Funnene i intervjuene vil bli drøftet og analysert.

Jeg har også valgt å trekke inn noen styringsdokumenter som er førende for den praktiske delen i Programfagene. For å kunne få en samlet drøfting fra funn og tolkninger som kom frem av analysene, ønsker jeg å ta for meg ett og ett spørsmål fra intervjuene, men i noen tilfeller kan spørsmålene være slått sammen. Dette for å gi leseren en struktur og ryddighet i kapitlet om drøfting.

Til slutt kommer en oppsummering av hele kapitlet.

6.2 Drøfting av funn og teori

Skolene hadde ulike måter å forberede seg på til den nye reformen ble innført. Forskjellige måter ble valgt. Noen skoler valgte å samarbeide med andre skoler der ideer, planer og modeller i felleskap ble utvekslet og kritisk analysert. Mens andre skoler valgte å sende

lærerne på innføringsstudie av Kunnskapsløftet, på høyskolen. Ved innføring av en ny reform har jeg utallige ganger gjennom mitt arbeide på skolen, studie og likesinnede kollegaer hørt at fellesstudie for lærere ved samme avdelinger var etterlengtet og svært ønsket.

Kunne man her hatt et obligatorisk studie for lærere ved innføring av ny reform? Dette kunne vært noe å tenke på til en senere reform. En ny reform bør man regne med kommer en gang i fremtiden.

Som det kom ut av svarene fra informantene, praktiserer halvparten induktiv undervisning, mens den andre halvparten praktiserer deduktiv undervisning. Mange av elevene som har søkt seg til Design og håndverk er elever som ønsker å arbeide med hendene sine. Det skapende menneske som er beskrevet i den generelle del av læreplanen sier følgende: "Oppfostringen skal gi elevene lyst på livet, mot til å gå løs på det og ønske om å bruke og utvikle videre det de lærer. Barn starter på et stort eventyr som med hell og omsorg kan vare et livsløp. Skolen må lære dem ikke å være redde, men å møte det nye med forventning og virkelyst. Den må skape trang til å ta fatt og holde frem. Den må opparbeide vilje til å komme videre, og utvikle energi til å motstå egen vegring og overvinne egen motstand"(Den generelle del av læreplanen:5).

Ofte kan det også være elever som sliter med teoretiske fag, og da kan deduktiv læring være lite motiverende og faktisk være avgjørende for om eleven fullfører eller ikke.

Ved å la elevene få prøve ut et håndverksyrke i praksis fra starten av og la teorien komme naturlig inn, kan dette være det som gir eleven inspirasjon og motivasjon til å være tilstede, delta og fullføre undervisningen og skoleåret. Noen undervisningsansvarlige mener at noe teori må man kunne i forkant, men må man egentlig det?

I kapittel 2.7 fra den generelle del av læreplanen står det følgende om det arbeidende menneske: "God læring er også avhengig av driv og vilje hos den enkelte til å ta på seg og gjennomføre et arbeid. Det er godt dokumentert at elevenes ytelser tydelig påvirkes av arbeidsvanene de legger seg til på tidlige skoletrinn.

Gode arbeidsvaner som utvikles i skolen, har nytte langt ut over skolens rammer.

Opplæringen har ikke bare egenverdi for eleven, men har også som mål å forberede de unge til å påta seg arbeidslivets og samfunnslivets oppgaver. Skolen må derfor stå i tett utveksling med samfunnet rundt og gradvis gi elever og lærlinger innsyn i og forberedelse for aktivt virke i yrkesliv, kulturliv og politikk" (Den generelle del av læreplanen:10).

For at elevene skal få driv og vilje til å gjennomføre et arbeide, bør undervisningen legges til rette for både praktiker og teoretiker. På design- og håndverksfag der mange elever er mer praktisk anlagt, kan dette være det avgjørende for elevens videre skolegang og yrkesvalg.

Slik jeg ser det ut fra intervjuene, er det to av skolene som kjører teoretisk undervisning med påfølgende praktisk arbeid, mens de gjenværende to skolene kjører praktisk arbeid med læren om teorien underveis. Her viser jeg også til neste kapittel der ”å lære er å oppdage” er en pedagogisk metode.

I kapittel 3.5 Konfluent pedagogikk ser man at Konfluent undervisning ser på hvert menneske som særegent. Denne pedagogikken bygger på prinsippet å lære er å oppdage. Å oppdage er en subjektiv prosess som vi har gjort siden vi kom til verden. Eleven modnes og tar mer og mer ansvar for seg selv og sine handlinger skriver Grendstad. Bør elevene få prøve og feile? Eller bør de begynne med teori der kanskje halve klassen følger med, og ikke klarer å relatere det til det håndverksyrket de ønsker å utdanne seg i? Eleven kan ta god læring under et praktisk arbeide, der de skriver logg under en prosess og får fagterminologi inn under det praktiske arbeidet.

En annen måte å se det på er at ved å gjennomføre teorien i forkant kan elevene få problemer med å relatere teorien opp mot arbeidet. Valg av den rette metoden kan være en forutsetning for at elevene skal lykkes i det enkelte håndverket de arbeider med.

Enkelte av skolene har avtale med bedrifter i nærmiljøet der elevenes arbeid skal tilrettelegges på best mulig måte for eleven. Samarbeidet mellom lærer, bedrift og elev kan ha en meget stor betydning for om utplasseringen blir vellykket. Dersom skolen har lite utstyr og kompetanse for opplæring i det håndverksyrket som en elev ønsker, kan yrkesrettingen ute i bedrift avgjøre om eleven fullfører eller ikke fullfører et skoleår.

Undervisningsorganiseringen er lagt opp forskjellig på skolene. Dette kan gi ulike utslag for elevenes læring i form av forståelsen innen et håndverksyrke. I kap.2.2.1 som omhandler fra Opplæringsloven står det følgende: ”Opplæringen skal tilrettelegges slik at hver enkelt elev får faglige utfordringer og får brukt sine evner og forutsetninger, med sikte på best mulig utvikling både faglig og personlig. Alle elever har krav på tilrettelegging og tilpasset opplæring i den videregående skole” Slik jeg tolker det, skal eleven ha mulighet til å kunne jobbe med det grunnleggende arbeidet i et håndverksyrke med tegning, form og farge i praktisk arbeid. Et spørsmål som kan være aktuelt her, er om eleven kan starte opp med tegning, form og farge i et annet håndverksyrke enn det eleven senere ønsker å fordype seg i. Bakdelen kan være at eleven sitter og arbeider med noe som ikke er av interesse, men den store fordelen for elevene er at de vil lære å se likhetene og fellestrekkene mellom håndverksyrkene ved å praktisere for eksempel skissetegning, noe som alle håndverksyrker

starter et arbeide med (Noen håndverksyrker bruker ikke skisse i daglig arbeide, for eksempel frisør).

6.2.1 Kunnskapsløftet

Her ønsker jeg å drøfte spørsmål 2,3,4 sammen, da disse har tilknytting til hverandre.

Som man ser av svarene og oppsummeringen av disse, kan det tyde på at alle de fire utvalgte skolene har verktøy og materialer til flere håndverksyrker tilgjengelig i større eller mindre grad. De som har hatt maskiner i bruk tidligere, er nå de eneste som fortsatt har "maskinpark" som kan brukes i undervisningen.

Det kan være en stor faglig fordel at læreplanen er så åpen for tolkning, fordi ut fra de svarene informantene ga meg, ble det mest satt fokus på hva de hadde av utstyr i de ulike håndverksyrkene og at elevenes kreative evner skal få utarte seg på en fri og fantasirik måte. Hensikten med en lokal læreplan er å få klarere og mer spesifikke mål å arbeide etter. Kun halvparten av informantene laget en lokal læreplan. Lokal læreplan i faget Produksjon er ikke lovpålagt, men i et fag der over førti håndverksyrker er en del av undervisningen, stiller jeg meg selv spørsmålet om det ikke også i dette faget burde være en lokal læreplan.

En lokal læreplan vil gi elevene klarere retningslinjer å arbeide etter. Eleven kan kanskje komme tidligere i gang med arbeidet, når de vet hva de skal forholde seg til og jobbe bra for å oppnå kompetansemålene.

Som jeg har nevnt i teorikapittelet, der detaljerte beskrivelser er gitt av Utdanningsdirektoratet i forskriften om Prosjekt til fordypning står det om hvordan timene i Prosjekt til fordypning skal brukes:

"Enten til opplæring i kompetansemål fra Vg3 innefor eget utdanningsprogram, eller til opplæring i kompetansemål fra andre utdanningsprogram der dette er faglig relevant. Det skal utarbeides lokale læreplaner for dette" (F-12-08. Prosjekt til fordypning:48).

En lokal læreplan i dette faget skal være utarbeidet fra undervisningsansvarlig, men altså bare to av fire skoler gjør dette. Slik jeg ser det kan man droppe lokal læreplan i faget Produksjon, selv om dette kan være en meget god plan å arbeide etter. I faget Prosjekt til fordypning har man derimot intet valg, der skal en lokal læreplan utarbeides og her har de undervisningsansvarlige en jobb å gjøre.

6.2.2 Den nye reformen

Samtlige mener at Kunnskapsløftet er for fritt og åpent. Det ble nevnt at den var for lite konkret, og at det ikke kom godt nok frem hva elevene skal lære. Som en av informantene sier under intervjuet: ”I Reform 94 var læreplanene for detaljere, noe som resulterte i for lite spesialisering fra dag én, og for mye omvalg blant elevene”. I dag sier informantene her: ”den nye læreplanen er for fri og åpen. Den burde hatt mer konkrete retningslinjer”. Nå har elevene frihet til å kunne søke spenning i arbeidet og praktisere i det håndverket som de interesserer seg for. Dette har ikke elevene hatt mulighet til tidligere. I den generelle læreplanen under det meningssøkende menneske står det blant annet: ”Oppfostringen skal baseres på grunnleggende kristne og humanetiske verdier, og bære videre og bygge ut kulturarven, slik at den gir perspektiv og retning for fremtiden”.

En måte å tolke dette på kan være elevenes frihet til valg. Med dette mener jeg at elevene søker etter det som er av interesse for dem og som gir dem mening. Ved å la elevene få arbeide med noe som gir dem mening og verdi kan man få elever som blir gode håndverkere. Ved å få praktisere tidlig i det håndverksfag de ønsker, kan det gi eleven et yrke i fremtiden(2.8.2 den nye reformen).

I kapittel 2.9.3 står følgende: Læringsplakaten er en forskrift fra utdanningsetaten og er en del av den nye læreplanen. Den inneholder elleve grunnleggende forpliktelser for skolen, disse kan noen se på som lite konkrete, men er virkelig læringsplakaten lite konkret eller er den bare åpen for kreativitet og nytenkning? Ønsker samtidig å påminne om at vi her snakker om design- og håndverksfag som er et kreativt studie. Den tiden da læreren fortalte hva man skulle gjøre, er ikke den forbi?

I Kunnskapsløftets Programfag for design- og håndverksfag er ”kreativitet” erstattet med ord som nyskapning, skapende krefter, skapende arbeid og innovasjon. Disse ordene har mye til felles med kreativ tenkning (vedlegg 1). Er de undervisningsansvarlige for ”redde” for å gi elevene fritt spillerom? Er det galt at elevene skal få utfolde seg og bruke sin kreative tankegang?

De grunnleggende ferdighetene er innarbeidet i læreplaner for fag. De planene har tydelig mål for hva elevene skal mestre på ulike trinn, men på veien til målene brukes kreativiteten. Allikevel vil elevene i ulik grad oppnå sine mål.

Som jeg tidligere har nevnt i teorikapittelet (2.8.4), var utfordringen i Reform 94 at læreplanene var for detaljerte. Dette resulterte i for lite spesialisering fra dag én. Med

Kunnskapsløftet kom det færre og mindre tydelige kompetansemål, samt bredere innganger for Vg1 og Vg2. Elevene kan nå jobbe med det håndverksyrke som interesserer dem gjennom hele året og ungdom må ofte ha interesse for det arbeidet de skal gjøre, ellers mister de fullstendig motivasjon.

Er det ikke en stor fordel at elevene som har fullført og bestått Vg1 og Vg2 fra et yrkesfaglig utdanningsprogram eller oppnådd yrkeskompetanse med fag- eller svennebrev kan få påbygning til generell studiekompetanse? Dette gir elevene muligheter til å studere videre på høyskoler og universiteter. Dette kan ses på som en ”yrkesgave” som burde vært tilgjengelig for yrkesfagelever for mange år siden. Noen mener at håndverkere ikke har noe på høyskole og universitet å gjøre, noe jeg tar avstand fra. Hva gjør man uten håndverkere?

Samtlige informanter synes Kunnskapsløftet var for fritt og åpent. Et annet problem som kommer inn her er skolebytte. Hvordan mestrer en elev å bytte skole midt i et skoleår, fra induktiv undervisning til deduktiv undervisning? For en elev som er lite teoretisk anlagt kan dette få store konsekvenser dersom eleven ikke følger med i undervisningen, ikke følger undervisningen eller ikke er til stede i undervisningen, dersom undervisningsansvarlig krever teoretiske kunnskaper før praktisk arbeid. I hveste fall kan det føre til drop-out eller ikke å få bestått grunnkurset. Burde læreplanen vært mer konkret slik at elevene slapp denne problematikken eller er læreplanen ideell for en kreativ yrkesretning på Design og håndverk? Der er det vel full enighet, alle informantene ønsker seg mer konkret læreplan, med klarere retningslinjer.

6.2.3 Elevundersøkelser

Bare to av skolene kan vise til undersøkelser som tar opp trivsel og organisering av undervisningsopplegget. Disse viste at trivselen var høy og at elevene var fornøyd med undervisningsopplegget. Burde ikke elevene få si noe om hva de synes om undervisningsorganiseringen og innholdet i undervisningen i form av lesning, diskusjoner, praktisk arbeid og teori. Her kunne man fått elevenes syn på for eksempel induktiv eller deduktiv undervisning på Design og håndverk? Hva ville resultatet blitt dersom elevene i enda større grad hadde medbestemmelse, medansvar, rettigheter og plikter? Hva ønsker egentlig elevene seg? En slik undersøkelse burde kanskje vært obligatorisk, for på den måten kunne man lettere sett det fra elevenes side og gjort justeringer eller forandret på undervisningsopplegget. Elevundersøkelser kan være positivt for alle. Men man kan

selvfølgelig ikke stole 100 % på en slik undersøkelse. Elevene kan teoretisk sett bare krysse av i full fart og ikke tenke på hva vi egentlig ønsker å oppnå.

6.2.4 Fordeler og bakdeler ved den nye reformen

I den generelle læreplanen har jeg i teorikapitlet (2.7) også tatt for meg det skapende menneske, det arbeidende menneske, det allmenndannede menneske og det miljøbevisste menneske.

Disse mennesketyperne finner man igjen hos håndverkeren, bevisst eller ubevisst. Det skapende menneske der fantasien og skaperglede kommer frem. Kan man lære elevene til ikke å være redde, men tørre å utfordre seg i arbeidet sitt? Eller trenger elevene oppgaver lagt fremfor seg, for deretter å bli fortalt hva de skal gjøre. Hemmer ikke dette noe av skapergleden og fantasien? For ikke å snakke om lysten til videre arbeide. I kapittel 2.7 står det følgende ”for å kunne utvikle ulike sider ved mennesket må man fokusere på elevenes personlige utvikling og stimulere læringsarbeidet for å utvikle menneskets ulike sider ved de forskjellige mennesketyperne”.

I følge den generelle læreplanen er det godt dokumentert at elevenes ytelser tydelig påvirkes av arbeidsvanene de legger seg til på tidlig skoletrinn. Dersom eleven ikke har gode arbeidsrutiner, bør ikke eleven da få en yrkesrettet oppgave slik at interessen i undervisningen blir opprettholdt? Målet er å forberede elevene på arbeidslivet og samfunnslivets oppgaver. Håndverksyrkene krever mennesker som vil arbeide og fullføre en arbeidsprosess. Kan induktiv undervisning være en god organisering for elevene eller bør de lese om temaet i lærebøkene først? Her er det noe ulik oppfatning hos to av fire skoler. Lærerne har det samme målet, elevene skal utøve et eller flere yrker, men i praksis lar det seg kun gjøre i større eller mindre grad.

Som tidligere nevnt kan økonomien begrense noe av aktiviteten i undervisningen, men må dette nødvendigvis stoppe opp skapergleden og kreativiteten?

Bakdeler som kommer frem, er hvordan de har lagt opp undervisningen etter den nye reformen. Der det er rulleringer fra verksted til verksted, er da elevenes individuelle behov lagt til grunn? Kan eleven ønske seg bort fra noen av verkstedene, eller må de følge alle stasjonene, og oppnår de nok læring ved denne modellen? Bør elevene bli kjent med flere lærefag? Eleven kan jo faktisk finne ut at et yrke vedkommende ikke kjente noe særlig til i forkant, kan være noe eleven har lyst til å få mer kjennskap til etter å ha forsøkt praktisk arbeid der i 4-5 uker? En av skolene ønsker å gjøre noe med modellen sin, og lar nå elevene

velge hvilke stasjoner de ønsker å være på. Fordelen ved å kunne prøve et ukjent håndverksyrke er at eleven har en lærer der, til å veilede seg gjennom læreprosessen. I forkant klargjør eleven for hvilke læringsmål, arbeidsmåter og måloppnåelse eleven ønsker. Alle faktorene i den didaktiske relasjonsmodellen henger sammen. Når en elev får være delaktig i sin arbeidsplan, kan dette gjøre noe med motivasjonen til eleven.

6.2.5 Lærerens bakgrunn/utdannelse, og påvirkning på undervisningsorganiseringen

Ved presentasjonen av de utvalgte informantene kommer det frem at lærernes bakgrunn kan være noe styrende for undervisningsorganiseringen. Med det tenker jeg på Kunnskapsløftets mangfold av håndverksyrker som skal gi elevene kunnskap og kjennskaper til samtlige yrker. Informantene har en allsidig bakgrunn med hvert sitt styrkende felt enten i form av spesialisering (fordypning i et yrke) eller i form av allsidighet (kjennskap til noe i flere yrker, men ingen fordypning i noen yrker). Ved å ha en undervisningsansvarlig som har spesialisering i et håndverksyrke, kan dette bidra til at elevene får en grundigere og bredere innsyn i et spesifikt yrke, samtidig som grunnelementene gir elevene kjennskaper til fellestrekkene. Det å bevare yrkesstoltheten kan bidra til økt motivasjon og læringsglede hos elevene. Det å ha en undervisningsansvarlig som ikke har spesialisering, men er allsidig i sitt arbeidet og kan bidra til at elevene får kjennskap til noe i flere yrker kan være positivt dersom vedkommende har gode kunnskaper. Dersom undervisningsansvarlig har en overflatisk kjennskap og lite igangsatt virksomhet i håndverksfagene kan dette føre til en virksomhet basert på undervisningsansvarliges hobbykunnskaper. Dersom dette er tilfelle, burde kanskje lærere ved disse studiene bli pålagt videreutdanning rettet mot den nye reformen. Jeg ønsker ikke her å komme med noen konklusjon på hva som burde kreves av en undervisningsansvarlig, men kjennskapen til fagene bør være på et høyt faglig nivå. Bakgrunnen til informanten kan ha noe med tolkningen av Kunnskapsløftet å gjøre, samt valg av undervisningsmetode. Jeg personlig mener at god kommunikasjon mellom kollegaer og samarbeid på tvers av skoler, bare kan bidra til at undervisningen blir bedre kvalitetssikret. Engasjerte og kunnskapsrike lærere kan dele ny kunnskap og rike erfaringer med sine kollegaer som er ansatt på tvers av skoler. Eller man kan velge å arbeide slik det i mange år tidligere ble gjort, der læreren arbeider med undervisningsplaner, oppgaver, vurderinger og all annen form for undervisning, ble lærerens eget, det vil si at lærerne ikke tidligere var gode på erfaringsdeling med hverandre og arbeidet de gjorde visuelt, rettet mot undervisnings sammenheng, var deres eget og kun deres. Erfaringsdeling var et noe ukjent begrep for de

fleste. Dette henger igjen, men med nye utdannede lærere i skolen vil dette være en saga blott. Man arbeider for fellesskapet og ikke på egne vegne. Dette kan også komme elevene til gode, noe det selvfølgelig bør. Jeg observerte også under intervjuene med informantene og i samtaler med flere eldre kollegaer med lang erfaring i faget, hvem som brukte denne teorien.

Som det kommer frem av funnene påpeker samtlige av informantene at innføringen av Kunnskapsløftet førte til nedlegging av mange klasser fra grunnkurs formgivningsfag til design- og håndverksfag Vg1. Kun en av skolene som ikke tidligere hadde hatt grunnkurs formgivningsfag, fikk opprettet nye klasser til design- og håndverksfag høsten 2006. Den andre informantens skole, som heller ikke hadde hatt grunnkurs formgivningsfag tidligere, fikk først opprettet design- og håndverksfag året etter. Allikevel ser vi at atten klasser totalt i den gamle reformen (reform 94) ble lagt ned, og at det ble opprettet fire nye klasser ved en annen skole da design- og håndverksfag ble opprettet (Kunnskapsløftet 2006).

Dette gjorde at mange lærere ble overtallige og mistet jobbene sine, samt at flere skoler, begynte å stille krav til arbeidssøkende lærere om etterutdanning. Yrkesfaglærerutdanningen i formgivningsfag, ga undervisningspersonale et bredere perspektiv på håndverksyrkene samt at spesialiseringen (fagbrev/svennebrev) i et tidligere håndverksyrke, kunne yrkesforankre undervisningen ytterligere for elevene. Her kunne man unngått å legge ned mange av klassene da behovet i markedet er der for de fleste håndverksyrkene. Studieretning for tegne /malefaget utvannet slik enkelte av informanter kom inn på.

To studieretninger kunne vært optimalt i dette tilfelle, da enkelt elever ønsker å få utrettet sine ferdigheter i kunst og malingsteknikk, men ut i fra det informantene har fortalt, har elevene ikke mulighet til kun å utføre dette arbeidet ved design- og håndverksfag Vg1.

Slik jeg ser det, blir avstanden stor fra skole til skole som kan tilby design- og håndverksfag og dette kan gjøre at samtlige velger noe som skolen i nærmiljø kan tilby, men som ikke er av stor interesse for dem. Dette kan igjen føre til feilvalg, og at elevene dropper ut av skolen. Da er vi inne på et stort og alvorlig tema som jeg ikke skal ta for meg her.

6.2.6 Programfag

Programfaget som inneholder fagene Produksjon og faget Kvalitet og dokumentasjon har i disse fire intervjuene, vist fire forskjellige måter å organisere disse fagene på. I Produksjonsfaget kjører to skoler induktiv undervisning, mens de resterende kjører deduktiv undervisning. Ved et kreativt praktisk arbeidende studie kan man stille seg spørsmålet om

elevene har behov for teori i forkant av praktisk arbeid? Eller er det nok at elevene lærer teorien gjennom den praktiske biten? Som man kan lese på Kunnskapsdepartementets nettsider, står det at undervisningen skal legges mer praktisk til rette for eleven, slik at elevene målbevisst jobber med yrkesretting. Det står videre at man har mulighet til å styrke forståelsen sin gjennom praktisk arbeid i de håndverksfagene hver og en har interesse for. Teorien får eleven gjennom det praktiske arbeidet og noe tavleundervisning.

Det kan være flere ting som er avgjørende for en god undervisningsorganisering her.

Rammefaktoren kan være av stor betydning. Hva har skolen av ressurser og hvordan brukes disse? Bør man revurdere hvor disse ressursene skal brukes? Kan rammefaktorene være et forhold som hemmer eller muliggjør læringsarbeidet slik som tid, lærekompetanse, undervisningsmateriell og romforhold? Kan dette da føre til problemer ved et skolebytte ved et annet Design og håndverk grunnkurs, midt i et skoleår? Det å bruke stasjonsundervisning gjør ikke nødvendigvis at eleven ikke er fri til å velge bort noen fag. Men burde eleven få være på et og samme verksted gjennom et helt skole år? Hva om eleven da finner ut på slutten av skoleåret at han/hun ikke ønsker dette yrket? Vil eleven da få problemer på Vg2 med valg av et annet håndverksyrke? I følge læreplanen skal en elev etter eget ønske kunne arbeide med det samme håndverksyrke gjennom hele året. Elevene får sine grunnkunnskaper på Vg1 i tegning, form og fargelære, som er fellestrekkene for alle håndverksyrkene enten strukturen er stasjoner eller at de har en arbeidsplass. Kan dette være tilfredsstillende, når yrkesforankringen først kommer i faget Prosjekt til fordypning?

Dette er 16-17 åringer som helst velger det som venninnen /gjengen gjør, og det kan også få konsekvenser for eleven.

Hvis vi ser på de som arbeider med et yrke, i form av tegning eller introduksjon av teorien i plenum. Får disse elevene samme kjennskap og forankring i et håndverksyrke på lik linje med de som har praksis i et verksted? I forskrift F12-08-05 under bestemmelser for fag og timeforedeling har man et gitt antall timer å forholde seg etter i både Programfag og Prosjekt til fordypningsfaget. Skoleeier kan gå inn og omdisponere inntil 25 prosent av timetallet i fag for den enkelte elev, dersom det er grunn til å anta at eleven kan oppnå sine mål i læreplanen på en bedre måte. Kan dette være noe man burde vurdere mer for enkelte elever? Og viser ikke dette noe av hvor fritt og åpent Kunnskapsløftet er både for undervisningsansvarlig og for eleven? Man kan også tolke den slik at den viser hvor allsidig Kunnskapsløftet er, for at elevene skal kunne oppnå sine mål.

Elevenes dokumentasjon i faget Kvalitet og dokumentasjon er forbløffende likt hos alle de representerte. Kamera er tilgjengelig for elevene og alle skal levere inn en mappe fra sine

arbeider i Produksjon, både fysisk og digitalt. Mappens innhold kan være noe varierende, men dokumentasjon av arbeidet er hovedinnholdet i mappen.

6.2.7 Prosjekt til fordypning

Undervisningsorganiseringen i dette faget, har svært forskjellig struktur. I dette faget skal elevene ha 421 årstimer i løpet av Vg1 og Vg2. Timene i Prosjekt til fordypning skal brukes slik: ”Enten til opplæring i kompetansemål fra Vg3 innefor eget utdanningsprogram, eller til opplæring i kompetansemål fra andre utdanningsprogram der dette er faglig relevant. Det skal utarbeides lokale læreplaner for dette” (F-12-08. Prosjekt til fordypning:48).

Det viser seg at elever gjennom hele skoleåret må arbeide med yrker som de ikke ønsker å utdanne seg til i Programfaget, men i Prosjekt til fordypning har elevene et valg. Samtlige av informantene gir uttrykk for at skolen er behjelpelig med utplassering i bedrift, dersom skolen selv ikke kan tilby eleven det håndverksfaget eleven ønsker. Ingen av de utvalgte skolene kan tilby forankring i over førti håndverksyrker, noe som er naturlig både på grunn av lærerens kompetanse og rammefaktorene i samtlige håndverksyrker. Kan en bedrift bidra med yrkesforankring i et håndverksyrke som skolen ikke kan tilby på en tilfredsstillende måte? Det viktige burde være at eleven får en forankring i yrket og får oppleve yrkets positive og negative sider i hverdagen. Eleven får da også arbeide med det yrket som er av interesse foruten å oppnå sine mål i læreplanen. Kan dette være et godt alternativ for de som ikke kan tilby en yrkesforankret undervisning i spesifikke yrker? Kan lærere med en generell bakgrunn forankre en undervisning i et bestemt håndverksyrke på en like tilfredsstillende måte som en fagutdannet lærer?

I dette faget kreves det en lokal læreplan, hvorfor blir ikke dette utarbeidet av alle undervisningsansvarlige? Som nevnt i intervjuet fra en av informantene, er papirarbeid blitt en stor del av lærerens hverdag. All form for papirarbeid og behovet for dokumentasjon burde kanskje revurderes for å få full satsing på det faglige.

Burde man som ansvarlig på en avdeling i samarbeid med de som underviser utarbeide en lokal læreplan slik at de kan vise elevene kravene til måloppnåelse i dette faget?

Kan en fagutdannet lærer med erfaring fra arbeidslivet være en bedre kunnskapsformidler? Her må man se også på rammefaktorene. Hvilke materialer er tilgjengelig? Kan eleven arbeide med riktige materialer og kan de spille på sin kreativitet slik at de får utført arbeidet på en tilfreds måte, og hvor både miljø og økonomi blir tatt med i betraktning?

Strukturen for Prosjekt til fordypning er varierende fra skole til skole. Tre av de spurte valgte å legge dette faget til 1 dag i uken, samt en felles uke i uke 47. Den siste av de spurte valgte å bruke de siste 10 ukene av skoleåret til Prosjekt til fordypning og kun ha Programfag frem til Prosjekt til fordypning starter opp på vårparten. Ved å skulle yrkesforankre en undervisning, fra Programfag og over til Prosjekt til fordypning, burde da ikke det grunnleggende i tegning, form og farge være på plass i samtlige håndverksyrker først? Er det tilstrekkelig med to dager grunnleggende arbeid i Programfag for deretter en dag i fordypning den tredje dag?

Kunnskapssynet er forskjellig, men innholdet i undervisningen skal velges og tilrettelegges av læreren. Er det da tilstrekkelig med kreativitet og nytenkning for å kunne formidle et håndverksyrke? Prosjekt til fordypning kan gi elevene en god start på Vg2 i ønsket håndverksyrke, kan det hjelpe med bare generelle basis kunnskaper Design og håndverk Vg1? Ved å skulle arbeide med å kunne konkretisere, planlegge og begrunne, gjennomføre, vurdere og lære av eget arbeid, kan de det? Elevenes motivasjon kan også være avgjørende for læreprosessen, dersom eleven arbeider frem et produkt, handler det om prosessen under læringsarbeidet. Når elevene er ferdige og de skal arbeide med noe de har interesse for, øker motivasjonen for faget og kan være avgjørende for om de når sine mål.

6.2.8 Verktøy og maskiner

Verktøy var noe de fleste skolene hadde, i større eller mindre grad. Nedlagte studier gjorde at nye studier kunne ta i bruk det gamle, men fortsatt brukbare utstyret. To av fire skoler hadde gode maskinparker, og utstyr til hver elev. Dette gjorde at mange elever samtidig kunne arbeide med samme håndverk og utføre samme praktiske oppgave samtidig, noe måtte selvsagt også kjøpes, men ved en kreativ avdeling kan mye gammelt brukes igjen. Slik sparer man både økonomien og miljø. Noe som er sentralt i vår tid og som elevene bør lære seg. Som det er beskrevet i kapitlet, det miljøbevisste menneske: ”Mennesket finner glede både ved å stille spørsmål og finne svar, og det finner trygghet ved å vite og mestre. Anvendelsen av naturvitenskapelig innsikt er blitt et forbilde på målrettet bruk av kompetanse og en drivkraft til å vinne ny erkjennelse. Det har spredt seg til andre områder, som når samfunnsvitenskapelig og humanistisk innsikt legges til grunn for å treffe mer fornuftige og humane valg” (Den generelle del av læreplanen:20).

Rom ble omgjort til verksteder og miljø ble satt i fokus. Det ble opprettet egne verksteder for spesielle yrker slik at produksjonen ble mer i samsvar med praksis på verksteder og bedrifter i

næringslivet. Noen hadde store saler/rom der man kunne jobbe med mange ulike yrker på samme sted.

Dette blir mer stasjonspreget slik jeg oppfattet det, noe som kan være interessant men støyende, med mange ulike motoriserte verktøy i samme rom. Men det kan jo også være inspirerende for elevene å se hvordan de andres arbeidsprosess foregår i praktisk arbeid. Dette kan være en god miljøfaktor for noen, men er dette et godt arbeidsmiljø for de som trenger ro og stillhet under arbeidet? I følge intensjonene med Kunnskapsløftet, så skal elevene ha innflytelse på sitt eget læringsarbeide. Dette er vesentlig for å utvikle motivasjon, engasjement, lærelyst og for å oppnå et godt læringsresultat. Jeg har gjort interessante oppdagelser gjennom analyse og funn vedrørende dette. Slik jeg tolker det, kommer det frem at det å arbeide sammen i store "klasserom" kan virke dempende på elevenes konsentrasjon og motivasjon.

6.2.9 Den didaktiske relasjonsmodellen

Informantene jobbet alle etter den didaktiske relasjonsmodellen. Vi skal drøfte noen faktorer opp mot funnene våre. Kan disse faktorene ha noen innvirkning på undervisningsorganiseringen?

I kapittel 2.10. referer jeg fra Oftedahls bok "Kunnskapsløftet - Ny eller gammel skole 2005": "Prinsippene tydeliggjør skoleeiers (kommuner og fylkeskommuner) ansvar for en helhetlig opplæring i samsvar med regelverket og tilpasset lokale og individuelle forutsetninger og behov. Prinsippene gjelder for alle fag og alle nivåer i grunnopplæringen".

Rammefaktorene hos de forskjellige viste store variasjoner. Skolens økonomi styrer mye av organiseringen på Design og håndverk. Hva ønsker skolens ansvarlige å bruke penger på og blir Design og håndverk prioritert? Det samme gjelder prioritering av rom/verksteder.

Dersom skolen setter økonomiske begrensninger for design- og håndverksfag kan dette bremse elevenes yrkesforankring. Hva gjør dette med yrkesfagsopplæringen for elevene?

Vi skal ta for oss romforholdene. Der enkelte har egne verksteder, har andre store, åpne rom der alle elevene jobber med ulike yrker samtidig. Verkstedene som er tilgjengelig for elevene, kan by på mange utfordringer. De elevene som har tilgang til gode maskiner og er godt utstyrt med verktøy, lærer de faget på en grundigere måte enn de som har minimalt av maskiner, men er godt utstyrt med verktøy? Kan de elevene som har mest verktøy tilgjengelig, lære yrket bedre? Enkelte elever trenger tilrettelegging for å kunne utføre et arbeid på maskiner eller med verktøy. Finnes det ressurser til dette? Blir elevens interesser og ressurser tatt hensyn til?

I Opplæringsloven, som er vårt overordnede pedagogiske verktøy og som ivaretar de rammeverkene vi har i skolen i dag står det følgende (Kap.2.2): ”Legge til grunn for organiseringen, planleggingen, gjennomføringen, opplæringen og vurderingen av undervisningen”.

Det står videre at: ”opplæringen skal tilrettelegges slik at hver enkelt elev får faglige utfordringer og får brukt sine evner og forutsetninger, med sikte på best mulig utvikling både faglig og personlig”. Bør da ikke induktiv læring være et godt alternativ for elevene i håndverksyrkene? Håndverksyrket kan praktiseres og teorien faller på plass under arbeidsprosessen, eller teorien kan komme i forkant, men dersom elevene ikke får grundig teoretisk gjennomgang før praksisen kan dette føre til liten forståelse i selve læringsprosessen. Jeg referer til Grendstad om Konfluent pedagogikk som bygger på prinsippet, ”å lære er å oppdage”. Elevene oppdager og lærer under en prosess.

6.2.10 Elevenes kjennskap til håndverksyrkene

Det er ikke full enighet angående elevenes kjennskap til alle yrkene, etter endt år på Design og håndverk Vg1. De yrkene skolene representerer i form av verksteder har elevene god kjennskap til, mens en av informantene la til at elevenes basiskunnskaper i alle yrkene gjennom felles trekk med hverandre, har gitt elevene mer kjennskap også til de yrkene som skolen ikke kan presentere i form av verksteder.

6.2.11 Vurderinger og karakterer

Denne høsten (2009) kommer det nye paragrafer i Opplæringsloven som blant annet går ut på styrking av underveisvurderingen. Det vil også bli innført halvårsvurdering i hele grunnopplæringen. Elevene skal ha mer medvirkning i vurderingsarbeidet og det skal tydeliggjøres hva som skal settes av krav til dokumentasjon.

Karakterene som blir satt i produksjonsfagene, blir gjort noe ulikt hos de representative skolene.

Der enkelte legger sammen karakterer gjennom hele året, tar andre og vektlegger den siste termin karakteren. Enkelte tar hensyn til elevens interesser og vektlegger denne karakteren. Bør elevenes interesse vektlegges? Med ulike strukturer kan det være vanskelig å drøfte denne biten. Men i følge lovverket skal det gis en underveisvurdering til elevene, slik at elevene har mulighet til å forbedre seg. Når det gjelder underveisvurdering, har jeg fått for lite informasjon fra informantene og har ikke grunnlag for å drøfte dette. I underveisvurderingen

følger mye veiledning, der eleven får tilbakemeldinger på forbedringer og videre arbeid i læreprosessen.

I Opplæringsloven står det at karakteren i 1. termin blir satt til jul og 2. termins karakter blir satt til påske. Standpunktskarakteren er et snitt av disse to karakterene, med vekt på hvor på skalaen eleven befinner seg på det gitte tidspunkt (spørsmål 13 i intervjuet).

Kan disse karakterene bli rettferdige? Undervisningsorganiseringen er så ulik og vektlegges på forskjellige grunnlag. Burde ikke en elev som ønsker å bli frisør få vektlagt denne karakteren i Programfaget slik at vedkommende har mulighet til å få fullført sin ønskede utdanning. Dersom undervisningsorganiseringen ved skolen er i stasjoner, er det da rettferdig at et håndverksfag eleven ikke har noen interesse for, skal telle på lik linje som håndverksfaget eleven interesserer seg for og ønsker å utdanne seg videre i?

Det står i §3-3 i Opplæringsloven at alle kompetansemål gir grunnlag for vurdering i fag. Burde dette revurderes? Er det riktig at elevene skal karaktersettes på ulike grunnlag ved forskjellige skoler? Det kan tyde på at undervisningsorganiseringen varierer stort fra skole til skole og at dette også gjør utslag i karaktersettingen i samtlige yrkesrettede fag.

Som følge av disse svarene kan det se ut som at det er noe missnøye blant informantene hvorvidt undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet. Det kan virke som at ikke alt undervisningsmateriell er lagt til rette for en god organisering hos de fleste. Hva kan vi som arbeider med dette daglig gjøre?

Kan et bedre samarbeide mellom lærere med ulik yrkesbakgrunn bidra til bedre læring for elevene? Burde lærerne samles et par ganger i året til oppdatering og evaluering? Eller for å sette det helt på spissen, kunne lærerne utveksle arbeidsplass over en mindre periode i løpet av et skoleår? På den måten kunne erfaringsdeling kommet godt med.

Det er kun en informant som svarer positivt på spørsmålet om undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet. De andre ga uttrykk for at undervisningsorganiseringen på deres skole ikke var i tråd med Kunnskapsløftet.

6.3 Oppsummering

Lærernes forberedelser i henhold til Kunnskapsløftet og dets innføring, samt lærernes organisering av undervisningen er blitt kritisk analysert. Likeså er lærernes fagkompetanse, noe jeg som forsker har stilt spørsmål ved.

Induktiv og deduktiv undervisning er også noe som ble gjennomført ulikt ved skolene og jeg ønsket å stille spørsmål ved dette og hva elevene har mest utbytte av.

Konfluent pedagogikk bygger på prinsippet "å lære er å oppdage", og er en subjektiv prosess, noe som kan være positivt for en rekke elever i undervisningssammenheng.

I Kunnskapsløftet har jeg sett på den generelle del av læreplanen og læreplanen for design- og håndverksfag på Vg1. Jeg har også sett på den lokale læreplanens funksjon i forhold til håndverksfagene. Det er både fordeler og bakdeler ved den nye reformen og den generelle delen av læreplanen viser til de forskjellige mennesketypene. Her har jeg tatt for meg det skapende menneske, det arbeidende menneske, det allmenndannede menneske og det miljøbevisste menneske som bevisst eller ubevisst befinner seg i håndverkeren.

I fagene Programfag og Prosjekt til fordypning har rammefaktorene ofte vært av stor betydning for hvordan undervisningen har blitt organisert og hvilke konsekvenser dette kan ha ført til.

Ved alle offentlige skoler får elevene karakterer, men hvorvidt de blir gitt på samme grunnlag, er noe jeg har sett nøyere på i drøftingsdelen.

7.0 Konklusjon

7.1 Innledning

Dette siste kapitlet i denne masteroppgaven vil inneholde konklusjoner basert på bakgrunn av funn under forskningsprosessen. Det vil si ”Hvordan kan undervisningen organiseres på Design og håndverk Vg1, slik at skolene mener at den er i tråd med Kunnskapsløftet?”

Det vil stilles spørsmål om målet med undervisningsorganiseringen kan sies å være nådd, slik at det er i tråd med Kunnskapsløftet. Jeg vil komme med synspunkter ut fra de erfaringene jeg har fra min forskning og de svarene informantene har gitt på mine spørsmål. Jeg foreslår forslag til tiltak og forbedringer i konklusjonskapitlet der den også bærer noe preg av de erfaringer jeg har gjort meg gjennom fem år som faglærer i videregående skole.

7.2 Konklusjon på bakgrunn av funn

En viktig del av dette forskningsprosjektet er å samle trådene og konkretisere hvilke endringer som kan være nødvendig for å forbedre undervisningsorganiseringen ved Design og håndverk Vg1. I drøftningskapitlet ble den nye kunnskapen vurdert opp mot funnene i form av de svarene som informantene ga meg, på de stille spørsmålene. Nå vil jeg konkretisere denne kunnskapen mer og vise eksempler på hvilke endringer som kan gjøres for at organiseringen av undervisningen blir mer rettet mot håndverksyrkene. I denne forbindelse vil jeg se på hvordan organiseringen av undervisningen er tilrettelagt, både i teori og praktisk arbeid.

Det må også, slik jeg ser det, gjøres noen grep i forhold til innholdet i undervisningen og temaer. I tillegg bør lærernes kompetanse, vurderingskriterier og karaktersetting også tas med og brukes i større grad.

Underveis i forskningen har jeg fått flere ideer om hva som kan forbedres eller også forandres i denne settingen. Det å trå inn på andre kollegaers undervisningsområde har vært både lærerikt og utfordrende og har gjort forskningen meget interessant. Til intervjuene valgte jeg ut temaer som jeg visste var utfordrende for mange lærere, både på bakgrunn av økonomien

ved skolen og i form av selve innholdet i undervisningen. Underveis i intervjuene hadde jeg hele tiden økonomi i tankene, da denne kan være avgjørende for undervisningens innhold.

Min underbevissthet har arbeidet med problemstillingen under hele prosessen, slik at for meg har problemstillingen og temaene i spørsmålene fulgt meg kontinuerlig.

7.2.1 Er målet nådd?

Jeg konkluderer med at mitt mål er nådd. Jeg har fått svar på de spørsmålene jeg ønsket å få svar på, og ut fra læreplanen med dens bredde og vidde, kan det være vanskelig å konkludere med om undervisningsorganiseringen er i tråd med Kunnskapsløftet. Kunnskapsløftet er åpent for tolkning og gir mange muligheter for hvordan organiseringen av undervisningen kan foregå. Jeg stiller meg derimot noe tvilende til undervisningsmetodene som er i bruk, samt vurdering og karaktersetting på Design og håndverk Vg1. Jeg ønsker også å si noe om undervisningsansvarliges kjennskap til håndverksfagene og innføringen av håndverksfagene i undervisningen, samt bruk av metode.

Innenfor de brede rammer i læreplanen og frie retningslinjer den har, konkluderer jeg med at jeg har nådd mitt mål, men at jeg ikke er helt fornøyd med utfallet. Der bør det gjøres tiltak og forandringer slik at organiseringen av undervisningen blir mer samkjørt og mer yrkesforankret på de forskjellige skolene som kan tilby design- og håndverksfag Vg1.

For å strukturere en slik oppsummering, ønsker jeg å skrive konklusjonen med følgende innhold: Lærernes fagkompetanse i håndverksfagene, undervisningsorganiseringen, vurderinger og karaktersetting.

Forslag til tiltak og forbedringer

- Kunnskapsdepartementet bør pålegge fylkeskommuner og skoleeiere til å ta ansvar og sørge for kvalitetssikring av yrkesfagene etter innføringen av Kunnskapsløftet.
- Årlige evalueringer av Kunnskapsløftet

7.2.2 Lærernes fagkompetanse i håndverksfagene

Lærerne i denne undersøkelsen, samt lærerne på avdelingene til informantene har noe forskjellig yrkesbakgrunn. Med så ulike bakgrunn som de har, vil også undervisningen bære

preg av dette. Det å kunne mestre et yrke på et høyere stadium med påfølgende fagbrev, samt kjenne til fellestrekkene og særpregene i håndverksyrkene bør være en selvfølge når man skal undervise på Design og håndverk. Det at en lærer kan vise til faglig kompetanse innen en yrkesgren i et håndverksfag, kan gi elevene en dypere faglig undervisning og mer realistisk oppfattelse av håndverksyrkene. En håndverker har sin yrkesstolthet, og yrkesforankret undervisning og overføringsverdier med andre håndverksfag gir en dypere og bedre kjennskap til yrkene. Dette kommer elevene til gode og resultater av dette vil gi en ny generasjon gode håndverkere i sine fagområder.

Det å være akademisk utdannet innenfor kunst og kultur, konkluderer jeg med, etter å ha gjennomført intervjuene, at det ikke er mulig å gi den samme fordypende og grundige kunnskapen i undervisningen til elevene som det en lærer med fordypningsfag i et håndverk kan. Slik jeg ser det, resulterer dette i en overflatisk kunnskap i håndverksyrkene, der lærere med tegning, form og farge kunnskaper bruker mye av tiden på hobby basert virksomhet. Som også en av informantene nevnte i intervjuet, burde det vært to studier, et for håndverksfag og et som kun er tegning, form og farge, samt maleteknikker.

Mange av lærerne har meget god kompetanse innenfor kunst og stilhistorie og burde fått bruke dette innen en mer kunstnerisk studieretning med tegning og maling. Noe vi dessverre har mangel på, men som er dypt savnet både hos elever og lærere.

Forslag til tiltak og forbedringer

- Fylkeskommunen/Skoleeier pålegges å øremerke økonomiske midler til kompetanseheving av faglærere
- Opprette en studieretning som er rettet mot tegning, form og farge, samt maleteknikker.
- Fylkeskommunen pålegges å kartlegge utstyrssituasjonen ved skolene.
- Krav til yrkeserfaring og lederutdannelse av rektorer til skoler som har yrkesfaglig studieretninger.

7.3 Styrking av undervisningen

Som nevnt i 7.2.1 spiller lærernes bakgrunn og kompetanse en viktig rolle for hvordan undervisningen blir organisert. Undervisningen blir lagt etter læreplanens mål og praktisert

etter lærernes kompetanse på området. Som tidligere nevnt i oppgaven er Kunnskapsløftet veldig bredt og lite konkret, og dette resulterer i at mange får en undervisning som ikke er forankret i det håndverksyrke som eleven ønsker. Dette kan igjen føre til umotiverte elever som ikke får arbeide med det de interesserer seg for og ønsker å videreutdanne seg i. At elever ikke får tilrettelagt undervisningen

mot det de ønsker å arbeide med, kan senke motivasjonen og være en av grunnene til drop-out i skolen.

For å kunne styrke undervisningen ved design- og håndverksfag, og for at den skal være i tråd med Kunnskapsløftet, bør skoler innenfor design- og håndverksfag samarbeide seg imellom, knytte bånd og få bedre kommunikasjon.

Økonomi er et sentralt tema i skoleverket. De skolene som har økonomiske midler til gode maskiner og mulighet for kjøp av godt verktøy får forankret undervisningen ytterligere i ønsket yrkesområde. Et samarbeid mellom skolene kunne gi enkelte elever mulighet til fordypningsarbeide ved en skole som har gode tilrettleggingsmuligheter for et ønsket yrke som elevens skole ikke har mulighet til å tilby eleven. Som det kom frem av intervjuene, har skolene samarbeid med næringslivet og elever har mulighet til å ta noe av fordypningen ute. Men ved å organisere undervisningen på lik linje kan elevene som ikke får plass ute i fordypningsperioden, utveksles med en av samarbeidsskolene. Dette krever da bedre organisering i fellesskap fra de aktuelle skolene, slik at de for eksempel organiserer faget Prosjekt til fordypning i samme periode i skoleåret. Dette kan man diskutere og prøve ut over en periode i løpet av 1-2 år, for senere å evaluere dette i fellesskap med først lærerne, men også elevene må få bidra med sin erfaring fra utprøvd periode.

I dette forskningsarbeidet sitter jeg igjen med en oppfattelse av lærernes ønske om en mer retningsført læreplan og samkjørt undervisning. Dette kan være et tema aktuelle lærere i fellesskap kan gjøre noe med senere.

Forslag til tiltak og forbedringer

- Bedre samarbeid mellom skolene som har Design og håndverk Vg1, ikke bare i fylket, men også på landsbasis
- Bruk av planleggingsdager for, til felles samling for design- og håndverksfag Vg1-lærerne, for eksempel i regi av fylket
- I fellesskap diskutere undervisningsorganiseringen ved hver skole og bidra med alternative løsninger
- Prosjektarbeid på tvers av skolene

- Økonomiske midler til oppussing av lokaler og til anskaffelse av maskiner og verktøy

7.3.1 Induktiv eller deduktiv læring

Ved denne studieretningen er det praktisk arbeid som dominerer. Det er en praktisk studieretning som består av å få kjennskap til håndverksfagene. Gjennom dette året kan elevene arbeide med det håndverksyrke som er av interesse for dem og som de eventuelt ønsker å arbeide med senere.

Min konklusjon på arbeidsmåte i denne studieretningen, må være at elevene har bedre og mer utbytte av induktiv læring. Håndverkere er praktikere og elevenes tilhørighet i et yrke fås gjennom faglig fordypning og praktisk arbeid. Ikke alle som velger seg et håndverksyrke har anlegg for teori og dette kan være deres måte til å kompensere for dette, samt det at et håndverksyrke er praktisk arbeid og elevene lærer teorien gjennom den praktiske delen. Konfluent pedagogikk bygger på prinsippet, å lære er å oppdage. Elevene oppdager underveis i en prosess og oppdager på egen hånd hva som skjer i prosessen. Denne pedagogikken ble ikke nevnt av informantene, men kan gi bedre læring til elevene.

Forslag til tiltak og forbedringer

- Tilrettelegging for oppdatering av pedagogikk for de undervisningsansvarlige
- Bedre tilrettelegging og struktur for gjennomføringen av Kunnskapsløftet
- Tilrettelegge for bedre samarbeid med bedrifter, slik at alle elever kan praktisere i ønsket yrke

7.4 Vurderingsarbeide og karaktersetting

Det ene fører det andre med seg, og vurderinger og karaktersetting er intet unntak.

Standpunktkarakteren er karakteren som er satt sammen fra 1.termin og 2. termin med vekt på hvor eleven befinner seg på karakterskalaen på nåværende tidspunkt. Jeg ser problemet der en elev har for eksempel frisørfaget(Programfag) i en tidlig periode på året, og eleven svært gjerne ønsker å bli frisør. Eleven gjør det godt i dette faget, men karakteren i sluttperioden skal vektlegges fordi eleven befinner seg der på det aktuelle tidspunktet. Dette kan være et håndverksfag som eleven ikke mestrer og dette har da stor innvirkning på standpunktskarakteren til vedkommende.

Jeg er av den oppfatning at det må bli klarere retningslinjer i læreplanen slik at elevene får utbytte av det håndverksyrket elevene ønsker å jobbe videre med, og at karakteren i dette håndverket bør vektlegges, uansett hvilket tidspunkt på året de utfører ønsket yrke.

Elevene vurderes og karaktersettes på ulike grunnlag på forskjellige skoler i fagene Produksjon. Dette kan medføre at det for en elev som bytter skole fra design- og håndverksfag Vg1 over til en annen skole som har design- og håndverksfag Vg1 i løpet av et skoleår, kan få konsekvenser for karakterene.

Jeg konkluderer her med at det må gjøres noe med vurdering og karaktersetting i felleskap, slik at elevene blir vurdert på samme grunnlag. Men som tidligere nevnt må det da også ta tak i undervisningsorganiseringen, slik at elevene har likt utgangspunkt i startfasen av et skoleår. I faget Kvalitet og dokumentasjon har alle informantene noe av det samme undervisningsmønster både når det gjelder oppgaver og når det gjelder innhold. Innlevering av mapper med beskrivelse og bildedokumentasjon av arbeidsprosessen med et produkt, blir forlangt av alle. Dette er svært positivt, da vurderinger og karakterer på mappene blir samkjørt gjennom året.

Ut fra min konklusjon har jeg den oppfatning at de fleste av informantene mener at læreplanen må bli mer detaljert og gi klarere retningslinjer, slik at undervisningen innen håndverksfagene blir mer lik fra skole til skole.

Forslag til tiltak og forbedringer

- Klarere retningslinjer i læreplanen for fastsettelse av karakterer ved design- og håndverksfag
- Vektlegge karakteren eleven har fått i det håndverksyrke, som eleven har interesse for
- Vurdering og karaktersetting, slik at elevene blir vurdert på samme grunnlag uavhengig av hvilken skole de går på
- Mer samarbeid mellom lærer og lærer, lærer og elev og elev og elev

7.5 Veien videre

Det å drøfte, reflektere og vurdere hele min forskningsprosess har vært komplisert. Jeg har hatt god tid til å tenke igjennom teoriene og forskningsprosessen siden alt har skjedd over tid, men jeg er fremdeles i en prosess, i likhet med mine kollegaer, der det til stadig skjer

endringer som får innvirkning på vår undervisningsorganisering. Selv etter at min masteravhandling er avsluttet, ønsker jeg å arbeide videre for å få til et bedre samarbeide med kollegaer ved andre skoler som har design- og håndverksfag Vg1., slik at vi kan gi hverandre innputt og diskutere aktuelle temaer.

Jeg ønsker å avslutte min avhandling med disse ordene:

Å komme sammen er begynnelsen

Å holde sammen er fremskritt.

Å arbeide sammen er suksess.

Henry Ford (1863-1947)

Litteraturliste

Afdal, Geir.(2007). Etikk i planleggingen. (Kompendiet).

Aschehoug og Gyldendal.(1978). Fremmedordbok.

Askerøi, Else.(2003).Mastergradshånd boken. Kjeller: Høgskolen i Akershus, småskriftserien.

Bø, Inge og Lars Helle.(2007). Pedagogisk ordbok. Oslo: universitetsforlaget AS.

Dalland, Olav.(2000). Metode og oppgaveskriving for studenter. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Grendstad, Nils Magnar.(2002). Å lære er å oppdage. Oslo: Didakta Norsk Forlag AS.

Hiim, Hilde og Else Hippe.(1998). Undervisningsplanlegging for Yrkesfaglærere. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Hiim, Hilde og Else Hippe.(2004). Å utdanne profesjonelle yrkesutøvere. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Hiim, Hilde og Else Hippe.(2008). Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling. Oslo: Gyldendal Norske forlag AS.

Imsen, Gunn. (1998). Elevenes verden. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Julsrud, Trond og Vera Opland.(2008). Masteroppgave. Utvikling av team i alternativ opplæring. Kjeller: Høgskolen i Akershus.

KUF. S.nr 268(2003-2004). Kultur for læring.

KUF. (1993). Den generelle del av læreplanen.

KUF. (2006). Læreplanen for Design og håndverksfag.

KUF. (2006). Læringsplakaten.

KUF. Rundskriv F-12/08. Kunnskapsløftet. Fag og timefordeling.

Kvale, Steinar.(1997, 2001). Det kvalitative forsknings intervju. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Kversøy, Kjartan Skogly. (2005). Etikk- en praktisk vinkling av... . Oslo: Fagbokforlaget.

Nilsen, Sigmund Egil og Grete Haaland Sund.(2008). Læring gjennom praksis. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon.

Norske synonymmer. (2002). Blå ordbok. Oslo: Aschehoug og Gyldendal.

Olsson, Henny og Stefan Sørensen.(2003). Forskningsprosessen. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Rajczy, Jeanette Skaarer.(2008). Prosjekt oppgave 3. Kjeller: Høgskolen i Akershus.

Solberg, Anne Stine.(2007). Masteroppgave. Samspill i kreative prosesser. Kjeller: Høgskolen I Akershus.

Stette, Øystein.(2007). Opplæringslova og forskrifter. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon.

Stortingsmelding 30.(2003-2004).

Tarrou, Anne-Lise. H.(2009). Yrkesdidaktisk kunnskapsutvikling Og implementering av nye læreplaner. Kjeller: KIP-NFR

Telhaug, Alfred Oftedal.(2005). Kunnskapsløftet - Ny eller Gammel skole. Oslo: J. W. Cappelens Forlag AS

t

Tranøy, Knut Erik.(1986). Vitenskapen – samfunnsmakt og livsform. Oslo:
Universitetsforlaget AS.

Willassen, Elin. (2007). Masteroppgave. Arbeidsglede. Kjeller: Høgskolen i Akershus.

Nettadresser

Forskningsetiske komiteer, retningslinjer. Forskningsetikk, Forskningsfrihet og Samfunn

www.etikkom.no/retningslinjer/NESH

[www. Design-handverk.no](http://www.Design-handverk.no)

[www. Skolenett.no](http://www.Skolenett.no)

[www. Udir.no-læreplan](http://www.Udir.no-læreplan) Design og håndverk.

[www. Utdanningsdepartementet.no](http://www.Utdanningsdepartementet.no)

Vedlegg

Vedlegg 1: Læreplan - Design og håndverk Vg1

Formål:

Formålet med felles Programfag er å gi elevene praktisk erfaring med produksjon og grunnleggende arbeid innen norske design- og håndverksyrker. I tråd med samfunnsendringene generelt endres behovet for håndverksprodukter og tjenester raskt i yrkene innen design og håndverk. Disse yrkene har derfor behov for håndverkere som er endringsdyktige og bevisste på design og kvalitet i håndverksprodukter og tjenester. Som grunnlag for å sikre en bærekraftig fag- og samfunnsutvikling skal opplæringen i felles Programfag bidra til forståelse for ressursforvaltning og helse, miljø og sikkerhet i yrker innen design og håndverk. Opplæringen skal bidra til videreføring av håndverkstradisjoner og forståelse for håndverkets betydning i samfunnet.

Gjennom opplæringen i felles Programfag skal elevene utvikle forståelse for estetiske problemstillinger knyttet til kulturer, urfolk, tradisjoner og trender i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det skal gi elevene erfaring med entreprenørskap, utvikling og produksjon av håndverksprodukter på grunnleggende nivå. Opplæringen skal bidra til utvikling av håndverksmessige ferdigheter og grunnleggende yrkeskompetanse. Opplæringa skal styrke evnen til kritisk refleksjon, respekt for eget og andres fagarbeid og forståelse for yrkesetiske problemstillinger. Gjennom opplæringen skal elevene utvikle forståelse for forholdet mellom produksjon, marked og økonomi. Opplæringen skal bidra til at den enkelte skal utvikle tro på egne skapende krefter og evne til å se og bruke lokale, nasjonale og internasjonale ressurser.

Felles Programfag skal fungere som en relevant første del av fagutdanningen. Opplæringen skal rettes mot aktuell og framtidig yrkesutøvelse og fokusere på det grunnleggende i yrkene, som spenner fra industri til kunsthåndverk og helse. Gjennom egne og medelevers ulike arbeider skal elevene utvikle forståelse for produksjonsprosesser i design- og håndverksyrker og videre utdanningsmuligheter. Opplæringen skal legge vekt på praktisk og skapende arbeid med relevante materialer, redskaper og teknikker. Det skal legges til rette for samarbeid med kunder, brukere og andre medarbeidere. Gjennom opplæringen skal det skapes kultur for innovasjon og nyskaping for å fremme entreprenørskap i yrkesfagene innen utdanningsprogrammet.

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Struktur:

Felles Programfag er strukturert i to Programfag. Programfagene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikt over felles Programfag:

Årstrinn	Felles Programfag	
Vg1	Produksjon	Kvalitet og dokumentasjon

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Beskrivelse av Programfagene:

Kvalitet og dokumentasjon

Programfaget omfatter kvalitetssikring og hensiktsmessig dokumentasjon av idéutvikling og valg av produkt eller tjeneste. Videre er kvalitetssikring og dokumentasjon av planlegging, produksjon og vurdering av eget arbeid sentralt. Kvalitetssikring omfatter vurdering og læring av eget og andres arbeid. Dokumentasjon omfatter hensiktsmessig visuell og verbal presentasjon av arbeidsprosesser, produkter og tjenester. Presentasjon og dokumentasjon av egen kompetanse inngår i Programfaget og innebærer bruk av digitale verktøy.

Programfaget handler om forholdet mellom egen produksjon, marked og økonomi i et lokalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Ethiske problemstillinger i håndverksfagene og forhold knyttet til en bærekraftig håndverksproduksjon i yrker innen design og håndverk inngår i opplæringen. Innovasjon, entreprenørskap og samarbeid er sentrale elementer i Programfaget.

Produksjon

Programfaget handler om yrkesrelevante og helhetlige produksjonsprosesser i utvikling av enkle håndverksprodukter og tjenester. En produksjonsprosess omfatter valg og konkretisering av arbeidet som skal utføres, planlegging, produksjon, vurdering og læring av arbeid med design og håndverk på grunnleggende nivå. Opplæringen innbefatter bruk av digitalt verktøy i arbeid med håndverksprodukter og tjenester. Kreativitet er sentralt i utforming av design og valg av arbeidsmåter. Programfaget omfatter grunnleggende håndverksutøvelse og håndverksdesign i et lokalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Programfaget inkluderer forholdet mellom form, farge, materialer, redskaper, teknikker og funksjon, med tanke på marked og kunders bruk og opplevelse av håndverksprodukter. Helse, miljø og sikkerhet knyttet til det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet inngår.

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Timetall:

Timetallet er oppgitt i 60 minutters enheter.

Vg1

Produksjon: 337 årstimer

Kvalitet og dokumentasjon: 140 årstimer

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Grunnleggende ferdigheter:

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I design og håndverk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

- Å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig i design og håndverk innebærer å uttrykke seg visuelt og verbalt om design og håndverk. Kommunikasjon om estetikk, design og produksjonsprosesser med kunder, kollegaer, leverandører og andre

samarbeidspartnere er sentralt. Det innebærer videre bruk av fagspråk, formidling av egne meninger og deltakelse i faglige diskusjoner.

- Å kunne lese i design og håndverk innebærer å finne, reflektere over, forstå og anvende aktuell faglitteratur innen design og håndverk. Det innebærer også å tolke og bruke skriftlig og visuelt språk, arbeidstegninger og beskrivelser med tegn og symboler.
- Å kunne regne i design og håndverk innebærer beregning av pris, vekt, volum, mengde, vinkler, størrelser, styrkeforhold og tid. Det innebærer analyse og konstruksjon av former, strukturer, proporsjoner og komposisjoner.
- Å kunne bruke digitale verktøy i design og håndverk innebærer å innhente informasjon, eksperimentere med form, farge og komposisjon, utvikle og produsere håndverksprodukter og tjenester. Å bruke digitale verktøy innebærer å delta i faglige nettverk og dokumentere eget arbeid og egen læring og kompetanse.

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Kompetansemål:

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utvikle ideer til produkter og tjenester som grunnlag for egen produksjon og entreprenørskap i tråd med yrkesmessige behov
- visualisere egne ideer overfor kunder, brukere og andre medarbeidere
- konkretisere og begrunne egen idé, egen arbeidsprosess og eget produkt i forhold til etiske og estetiske normer, bestillinger og økonomiske, materielle og tidsmessige rammer for arbeidet
- bruke relevante faguttrykk i samtale og drøfting med kunder, brukere og kollegaer
- begrunne valg av produkt og arbeidsprosess i forhold til ulike interesser og samfunnets behov for produkter og tjenester
- gjenkjenne og lage enkle håndverksprodukter og tjenester relatert til ulike kulturer, håndverkshistorie og trender

- velge og bruke verktøy, materialer og teknikker på en hensiktsmessig og forsvarlig måte
- utføre grunnleggende håndverksarbeid ut fra egen arbeidsplan, i tråd med relevante kvalitetskriterier og gjeldende forskrifter om helse, miljø og sikkerhet
- bruke digitale verktøy i praktisk arbeid med håndverksprodukter og tjenester
- beregne materialer for bruk til egne produkter og tjenester
- eksperimentere målrettet med teknikker, form, farge, materialer og redskaper
- vurdere eget arbeid som ledd i å kvalitetssikre og videreutvikle arbeidsprosesser og produkter
- holde orden på arbeidsplassen og utføre daglig vedlikehold av utstyr, verktøy og maskiner
- bruke og ta vare på materialer på en økonomisk måte og i tråd med retningslinjer for helse, miljø og sikkerhet
- lage og bruke arbeidstegninger og annen relevant dokumentasjon i arbeid med produktutvikling og produksjon
- bruke farger og formelementer i praktisk arbeid for å skape bestemte uttrykk i produkter
- Kvalitet og dokumentasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- dokumentere og kvalitetssikre egen produksjon og kompetanse på en hensiktsmessig måte
- bruke digitale verktøy i kvalitetsarbeid og presentasjons- og dokumentasjonsarbeid i tråd med yrkesmessige behov
- reflektere over og vurdere eget og andres arbeider som grunnlag for å tolke trender og finne frem til egne utviklingsbehov
- gjennomføre enkle undersøkelser og vurderinger av behov for håndverksprodukter og tjenester i markedet
- presentere, begrunne og argumentere for egne produkter, tjenester og produksjonsprosesser med tanke på markedsføring og salg
- beregne pris på materialer, produkter og tjenester
- beskrive kultur- og håndverkshistorie, tradisjoner, organisering og særpreg i noen yrker innen design og håndverk

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Vurdering:

Bestemmelser for sluttvurdering: Standpunktvurdering

Programfag	Ordning
Produksjon Kvalitet og dokumentasjon	Elevene skal ha en standpunktkarakter i hvert av Programfagene.

Eksamen for elever

Programfag	Ordning
Produksjon Kvalitet og dokumentasjon	Elevene skal ikke opp til eksamen.

Eksamen for privatister

Programfag	Ordning
Produksjon Kvalitet og dokumentasjon	Privatistene skal opp til en skriftlig eksamen i hvert av Programfagene. I tillegg skal de opp til en tverrfaglig praktisk-muntlig eksamen som omfatter Programfagene. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til Opplæringsloven.

Læreplan gjelder for:

Produksjon

Kvalitet og dokumentasjon

Vedlegg 2: Læringsplakaten

Skolen og lærebedriften skal:

- gi alle elever og lærlinger/lærekandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre
- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet
- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning
- stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse
- legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid
- fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter
- stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse
- bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge
- sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring
- legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen
- legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte

Vedlegg 3: Oversiktskart over yrkesretningene

Design og håndverk

er et utdanningsprogram som startet med reform 2006 på videregående skole.

Her finner du oversiktskart over alle yrkesfagene du kan utdanne deg til etter VG 1 Design og håndverk.

Svennebrev		Fagbrev
Blyglasshåndverker	Modist	Aktivitør
Bunadtilvirker	Møbelsnekker	Barne- og ungdomsarbeider
Buntmaker	Møbeltapetserer	Blomsterdekoratør
Bøkker	Nautisk instrumentmaker	Fagoperatør i farging, trykking og etterbehandling
Børsemaker	Optroniker	Fagoperatør i fiskeredskapsfaget
Filigranssølvsmed	Orgelbygger	Fagoperatør i garnframstilling
Forgyller	Profileringsdesigner	Fagoperatør i industrisøm
Frisør	Salmaker	Fagoperatør i trikotasje
Gipsmaker	Seilmaker	Fagoperatør i veving
Gjørtler	Skinn- og pelsduojár	Glasshåndverker
Gravør	Skomaker	IKT-servicemedarbeider
Gullsmed	Smed	Industrisnekker
Herreskredder	Storurmaker	Industritapetserer
Horn-, bein- og metallduojár	Strikkehåndverker	Komposittbåtbygger
Håndbokbinder	Sølvsmed	Trebåtbygger
Håndvever	Taksidermist	Yrkeskompetanse
Keramiker	Tekstilduojár	Interiørkonsulent
Kjole- og draktsyer	Tredreier	Pianostemmer
Kostymesyer	Treduojár	Utstillingsdesigner
Kurvmaker	Treskjærer	Studiekompetanse
Maskør- og parykkmaker	Urmaker	Påbygging til generell studiekompetanse
	Veve- og strikkeduojar	

Vedlegg 4: Videregående opplæring

Med Kunnskapsløftet ble nye begreper innført:

Begreper i Kunnskapsløftet

Utdanningsprogram

Videregående trinn 1 (Vg1)

Videregående trinn 2 (Vg2)

Videregående trinn 3 (Vg3)

Begreper i Reform 94

Studieretning

Grunnkurs (GK)

Videregående kurs I (VKI)

Videregående kurs II (VKII)

Programområde

Fellesfag

Programfag

Felles Programfag (obligatoriske
programfag for alle elever i et
programområde)

Felles allmenne fag

Studieretningsfag

Prosjekt til fordypning

Valgfrie programfag

Fremmedspråk (alle fremmedspråk unntatt
engelsk)